

GÜMRÜKTE UZMAN GÖRÜŞ

YIL: 9 • SAYI: 25 • Nisan - Haziran 2010

- YOLCU İŞLEMLERİNDEKİ MUAFİYET HÜKÜMLERİ
- GÜMRÜK İDARELERİNDE KDV İSTISNASI UYGULAMALARI VE BİLGE SİSTEMİNDE KDV İLE İLGİLİ KODLAR
- DIŞ TİCARETİN EN ÖNEMLİ İŞLEMİ : GÜMRÜK BEYANI
- A'DAN Z'YE GENETİK MODİFİKASYON VE GENETİK MODİFİYE ORGANİZMALARIN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ HAKKINDA TARTIŞMALAR
- YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNE UYGULANAN CEZAI İŞLEMLER
- DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE TEK PENCERE UYGULAMASI, ÜLKEMİZDE MEVCUT DURUM VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER
- ULUSLARARASI ARZ ZİNCİRİ GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE

KİTAPTAN BAŞLIKLAR

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu,
- 5911 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un Gerekçesi,
- 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu,
- 2006/10895 sayılı Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliği'nin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar (Köprü Mevzuat),
- 4458 sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 2009/15481),
- Gümrük yönetmeliği ve Ekleri (31.03.2010 Tarihli değişikliklerle Birlikte),
- Tasfiye Yönetmeliği

Bilgi ve sipariş taleplerinizi, gud@gud.org.tr e-posta adresine veya (312) 311 50 47 no.lu faksa iletebilirsiniz.

GÜMRÜKTE UZMAN GÖRÜŞÜ

GÜNCEL GÜMRÜK VE DIŞ TİCARET DERGİSİ

YIL: 9

SAYI: 25

Nisan-Haziran 2010

SAHİBİ:

Gümrük Uzmanları Derneği Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
A. Kadir ÖZGEN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:

A. Ercan İLGÜZ

YAYIN KURULU:

İşıl Emine AVCI
Sinan AKYÜZ
Yusuf Engin ERENKUŞ
Sibel BAVLI
Emine Sultan ÇAPAR
Emine Bilgehan DAĞKIRAN

REKLAM YÖNETMENİ:

Serkan AKYILDIZ

GÜMRÜK UZMANLARI DERNEĞİ YÖNETİM KURULU:

A. Kadir ÖZGEN
A. Ercan İLGÜZ
Serdar AY
Mustafa GÖKÇEOĞLU
Osman KURT

YÖNETİM ADRESİ:

Yüksel Cad. No: 46 Kat: 4
Kızılay / ANKARA
Tel: (312) 306 89 61
Faks: (312) 311 50 47
E-posta: gud@gud.org.tr •
www.gud.org.tr

ABONELİK:

Yıllık 4 adet dergi için abonelik bedeli
KDV Dahil 25,00 TL'dir.
Abonelik ve ayrıntılı bilgi taleplerinizi,
gud@gud.org.tr e-posta adresine veya
(312) 311 50 47 no'lu faksa iletebilirsiniz.

ISSN: 1303-7722

Gümrükte Uzman Görüşün Basımı Kalkan Mat-
baacılık Ltd.Şti. tarafından gerçekleştirilmiştir.
1 Ocak 2010
Büyük Sanayi 1. Cad. Alibey İşh. No: 99/32
İskitler / ANKARA
Tel : 0.312 342 16 56 - 342 16 76 - 341 92 34
Fax : 0.312 384 57 46

Copyright © 2002-2010 Gümrük Uzmanları Derneği
Her hakkı saklıdır. Yaygın süreli yayın. Üç ayda bir
yayınlanır.
Dergi'de yayımlanan yazılardaki görüşler yazarlarına
aittir.

İÇİNDEKİLER

- 2** YÖNETİM KURULU
- 3** EDITÖRDEN
- 4** YOLCU İŞLEMLERİNDEKİ
MUAFİYET HÜKÜMLERİ
Hande BAYRAK
- 11** GÜMRÜK İDARELERİNDE KDV İSTİSNASI
UYGULAMALARI VE BİLGE SİSTEMİNDE
KDV İLE İLGİLİ KODLAR
Süleyman Tolga KÖK
- 21** DIŞ TİCARETİN EN ÖNEMLİ İŞLEMİ :
GÜMRÜK BEYANI
İsmail DALYAN
- 25** A'DAN Z'YE GENETİK MODİFİKASYON VE
GENETİK MODİFİYE ORGANİZMALARIN
İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ
HAKKINDA TARTIŞMALAR
Nesrin İÇLİ
- 36** YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK
MÜŞAVİRLERİNE UYGULANAN
CEZAI İŞLEMLER
Mustafa GÖKÇEOĞLU
- 44** DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE TEK PENCERE
UYGULAMASI, ÜLKEMİZDE MEVCUT
DURUM VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER
Evren YENİ
- 67** ULUSLARARASI ARZ ZİNCİRİ
GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE
Sibel BAVLI

GÜMRÜK YÖNETİM KURULUNDAN

“Gümrükte Uzman Görüş” adlı dergimizin yeni sayısıyla huzurlarınızdayız. Sizlerle buluşuyor olmaktan duyduğumuz keyif ve heyecanla bir sonraki sayımızın hazırlıklarına da şimdiden başlamış bulunmaktayız.

Özellikle ikibinli yıllardan itibaren gümrük idaremizin yüklendiği yeni görevler ile birlikte ticareti güvenli kılarken aynı zamanda ticaretin kolaylaştırılması yönünde önemli görevler ifa etmekteyiz. Bu çerçevede Avrupa Birliği Gümrük Mevzuatına uyum konusunda başarılı bir noktada olduğumuzu düşünüyoruz ve risk analizine dayalı olarak ticareti güvenli kılarken basitleştirilmiş usul uygulamalarının, özellikle eşyanın kayıt yoluyla rejime girişi ve yetkilendirilmiş yükümlü uygulamalarının hayata geçirilmesi için gayret sarf ediyoruz.

Mevzuatın yüklediği görevlerin yerine getirilmesinde ve Avrupa Birliği Gümrük Mevzuatına uyum çalışmalarında gümrük uzmanları olarak önemli bir sorumluluk yüklenmiş bulunuyoruz ve bu görevleri yerine getirirken edindiğimiz bilgi ve tecrübe birikimini sizlerle paylaşma konusunda dergimizi önemli bir araç olarak görüyoruz.

Bu nedenle dergimizin yayınlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz ve bundan sonra da her türlü katkınızı ve eleştirinizi bekliyoruz.

Gümrük uzmanlığı mesleği gerek Müsteşarlığımız ve gerekse ülkemiz için önemli bir meslek gurubudur. Bu bilinçle meslek mensuplarımız gümrük uzmanlığının gerektirdiği görev ve sorumlulukları en üst düzeyde yerine getirirken Müsteşarlığımızdan özlük haklarımızın Başbakanlığa bağlı diğer Müsteşarlıklarda görev yapan uzmanlar ile eşitlenmesi ve çalışma usul ve esaslarımızı düzenleyen Yönetmelik hükümlerinin Müsteşarlığımızın her biriminde uygulanmasının sağlanması hususunda destek bekliyoruz.

Yeni sayımızda görüşmek üzere...

A. Kadir ÖZGEN
Gümrük Uzmanları Derneği Başkanı

EDİTÖRDEN

Değerli Meslektaşlarım,

Gümrük ve dış ticaret dünyasında gündem oluşturan “Gümrükte Uzman Görüş” dergisinin 25’inci sayısını sizlerle paylaşmanın sevinci içerisindeyiz.

Görevler bayrağın bir başkasına devri ile sağlıklı şekilde ilerler ve bu süreçte de bilgi, birikim ve tecrübe ile daha iyiye uzanır. Bu anlayış içerisinde, Gümrük Uzmanlarının sesi olan Gümrük Uzmanları Derneği ve siz meslektaşlarımızın sorunlarını ilgililerine aktarmanın bir aracı olan Dergimizde yaşanan görev değişimini en iyiye ulaşmak adına bir araç olarak görüyor ve özverili bir şekilde daha önce dergimizin sizlere ulaşmasında görev alan tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Bilindiği üzere, Dergimizin 23 üncü sayısında, 5911 sayılı Kanun ile değiştirilen 4458 sayılı Gümrük Kanununun 167 nci maddesi ile getirilen değişiklikler ile bu değişikliklere paralel bir düzenlemeyle 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Beşinci Kısımında yer alan muafiyet hükümlerine değiştirilmişti. Bu sayımızda ise, söz konusu Kararın hazırlanmasında büyük katkıları bulunan Gümrük Uzmanı Hande BAYRAK turizm sezonunda sıkça sorulan yolcu işlemlerine ilişkin muafiyet hükümlerini detaylı olarak incelemeye devam etmekte.

Yine bu sayımızda, Gümrük Uzmanı Süleyman Tolga KÖK tarafından “Gümrük İdarelerinde KDV İstisnası Uygulamaları ve BİLGE Sisteminde KDV ile İlgili Kodlar” konusunda yükümlü ve uygulayıcılara faydalı bilgiler verilmekte, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri İsmail DALYAN tarafından ise Gümrük Beyanı, Önemi ve Olası Sonuçları konusunda uygulayıcı gözüyle yapılmış değerlendirmeler yer almaktadır.

Bu sayımızda ayrıca, Gümrük Kimyageri Nesrin İÇLİ tarafından hazırlanmış ve son günlerimizin değişmez gündem maddesi olan “Genetik Modifikasyon ve Genetiği Modifiye Organizmaların İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri” konusunda değerli görüş ve incelemelerine, Gümrük Uzmanı Mustafa GÖKÇEOĞLU’nun Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirlerine Uygulanan Cezai İşlemler, Gümrük Uzmanı Evren YENİ’nin Dış Ticaret İşlemlerinde Tek Pencere Uygulaması, Ülkemizde Mevcut Durum ve Türkiye İçin Öneriler konulu makalesine ve Gümrük Uzmanı Sibel BAVLI’nın Uluslararası Arz Zinciri Güvenliği ve Türkiye konulu makalesine yer veriyoruz.

Değerli Okurlarımız,

Şahsım ve yayın kurulunda yer alan kıymetli çalışmak arkadaşlarımla derneğimiz adına, tarafsız ve ilkeli bir duruşla, sizlerin bilgilendirme ihtiyaçlarına cevap vermeyi arzuluyor, katkılarınızı bekliyoruz.

A. Ercan İLGÜZ
Editör

YOLCU İŞLEMLERİNDEKİ MUAFIYET HÜKÜMLERİ

Hande BAYRAK | Gümrük Uzmanı
hbayrak@gumruk.gov.tr

Dergimizin 23'üncü sayısında, 5911 sayılı Kanun ile değiştirilen 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 167'nci maddesi ile getirilen değişiklikler ile bu değişikliklere paralel bir düzenlemeyle 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın Beşinci Kısımında yer alan muafiyet hükümleri genel olarak yer almış bulunmaktadır.

Bu sayımızda ise, yolcu işlemlerine ilişkin muafiyet hükümleri detaylı olarak incelenecektir.

“*Yolcu tanımına bakarsak, Türkiye'ye herhangi bir amaçla kısa veya uzun süreli herhangi bir yolla giriş yapan gerçek kişiler yolcu sayılmakta, kişinin yolcu olarak sayılıp sayılmamasında uyruğunun bir önemi bulunmamaktadır.*”

Kararı'nın (bundan sonra Karar veya meri Karar olarak anılacaktır.) 3/1/b maddesinde tanımlanmış, yolculara ait muafiyet hükümlerine ise Kararın 58 ila 64'üncü maddelerinde yer verilmiştir. Ayrıca, yolculara ilişkin muafiyet hükümlerinin uygulamasına ilişkin hazırlanan 10.11.2009 tarihli ve 2009/109 sayılı Genelge'de Karar'ın söz konusu maddelerine ilişkin daha açıklayıcı ifadeler yer almaktadır.

“Yolcu” ifadesi, 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu

Yolcu tanımına bakarsak, Türkiye'ye herhangi bir amaçla kısa veya uzun süreli herhangi bir yolla

giriş yapan gerçek kişiler yolcu sayılmakta, kişinin yolcu olarak sayılıp sayılmamasında uyuğunun bir önemi bulunmamaktadır.

Bu tanımın gereği olarak her ne kadar nakil vasıtaları sürücülere ve hizmetlilerinin yolcu sayılmayacağı hususu 2009/109 sayılı Genelge'de belirlenmiş olsa da, Gümrüksüz Satış Mağazaları Yönetmeliğinde bu kişilerin çıkış yapılan sınır kapılarında açılan mağazalardan alışveriş yapmalarına imkan tanınmıştır.

Mülga 2000/53 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'ndan (bundan sonra mülga Karar olarak anılacaktır.) farklı olarak, mer'i Karar'ın 3/1/c maddesi ile; yolcu beraberliği eşya, "yolcunun beraberinde getirdiği, ticari miktar ve mahiyet arz etmeyen eşya" olarak tanımlanmış olup, bu tanım yolcu eşyasının ambar bekleme sürelerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede, yolcu eşyasına ilişkin 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 46 ve 48/2'nci maddelerinde belirtilen

ambar bekleme sürelerinin uygulanmasında, Karar'ın 58, 59 ve 62'nci maddeleri kapsamı eşyanın sadece yolcunun beraberinde gelmesi halinde "yolcu beraberliği eşya" statüsünde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu husus 02.02.2010 tarihli yazı ile tüm Başmüdürlüklere bildirilmiştir.

Bu tanımlar ışığında, yolcular kişisel ve hediye eşyayı gümrük vergilerinden muaf olarak yurda getirebilmektedir. Kişisel eşya ve hediye eşyayı ayrıntılı olarak ele alınmasında fayda görülmektedir.

Mülga Karar'da yer alan "zati eşya" kavramı,

5911 sayılı Kanun ile "kişisel eşya" olarak ismi değiştirilmiş, böylelikle kişisel eşya kavramı Gümrük Kanunu'na da girmiştir (4458 sayılı Gümrük Kanunu 167/5/h maddesi).

Karar'ın 58'inci maddesinde, Karar eki 9 numaralı listede ¹ belirtilmiş eşyaya "kişisel eşya" olarak muafiyet tanınacağı belirtilmiştir. Bu madde ile, listenin (A) bölümünde yer alan "Tüketim Maddeleri"nin (tütün, alkol, tütün ve alkol ürünleri, kozmetik ürünler ile çay, çözülebilir hazır kahve, kahve, çikolata ile şekerden mamul yiyecek) sadece yolcunun beraberinde getirilmesi, (B)'de yer alan "Diğer Eşya"nın, yolcu beraberliğinde ya da yolcunun gelişinden 1 ay önce veya 1 ay sonraki süreler içerisinde de getirilmesine imkan tanınmıştır.

Her ne kadar 59'uncu madde başlığı "Yolcu beraberliği eşya" ise de, aslında bu maddede yolcunun beraberinde getirildiği ticari nitelikte olmayan, hediye edilmek üzere getirilen eşya tanımlanmaktadır.

Tanıma bakarsak, hediye eşya muafiyet

hakkından transit yolcuların hariç bırakıldığı, bu eşyanın sadece yolcunun beraberinde getirilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Hediye eşya muafiyetinden yararlanacak yolcular ile bir diğer kısıtlama maddenin 2'nci fıkrasında verilmiş, sadece kara sınır kapılarından gelen giden yolcuların hediye eşya muafiyet hakkından yararlanabilmeleri için gittikleri ya da geldikleri, bir diğer deyişle seyahat ettikleri, ülkede en az 3 gün geçirmeleri gerekmektedir.

Karar'ın 60 ve 61'inci maddeleri ile hediye eşyaya ilişkin limit ve miktar kısıtlaması yapılmıştır. Mülga Karar'a 300 Avro olan yolcu beraberliği hedi-

“ Karar'ın 60 ve 61'inci maddeleri ile hediye eşyaya ilişkin limit ve miktar kısıtlaması yapılmıştır. Mülga Karar'da 300 Avro olan yolcu beraberliği hediye eşya limiti, 918/83 sayılı AB Muafiyet Tüzüğüne uyum çerçevesinde Karar'ın 61'inci maddesi ile 430 Avro olarak belirlenmiştir ”

yelik eşya limiti, 918/83 sayılı AB Muafiyet Tüzüğü'ne uyum çerçevesinde Karar'ın 61'inci maddesi ile 430 Avro olarak belirlenmiştir².

Bununla birlikte, bu kapsamda getirilecek eşyaya miktar kısıtlaması Karar'ın 60'ıncı maddesinde yapılmış, şöyle ki, yolcunun beraberinde getirilen eşya Karar eki 9 numaralı listede yer alan eşyadan ise, eşyanın kıymetine bakılmaksızın listede belirtilen miktar kadar getirilebilmektedir. Örneğin, getirilen eşya; listede yazılı olan sigara veya dizüstü bilgisayar ise, bu eşya için 430 Avro limiti geçerli olmayacak, listede yazılı miktar kadar yani sigarada 400 adet, bilgisayarda ise 1 adet olarak getirme hakkı olacaktır. Bu listede yer almayan eşyada ise, 430 Avro limitini göz önünde bulundurmak yerinde olacaktır.

Ayrıca, özellikle kara sınır kapılarımızdan giriş çıkış yapan yolcuların beraberlerinde getirmiş olduğu Ek-9 listesinde yer almayan gıda ürünlerine (yaş sebze, meyve, pirinç, vb) uygulanacak muafiyet miktarları konusunda oluşan tereddütlerin giderilmesini teminen, 21.04.2010 tarihli ve 2010/18 sayılı Genelge ile 2009/109 sayılı Genelge'nin "İstisnalar" başlıklı bölümün 4'üncü maddesi değiştirilmiştir. Söz konusu madde ile, yolcu beraberinde getirilen hediyelik eşyanın hayvansal gıda ürünleri olması durumunda beş kilogramına, bitkisel gıda ürünleri olması durumunda üç kilogramına muafiyet tanınacağı hüküm altına alınmıştır.

Karar eki 9 numaralı listede yer alan her bir ürün çeşidinin karşısında yazılı adet ve miktar, yolcunun vergilerden muaf olarak getirebileceği her bir ürün için toplam hakkı göstermektedir. Ancak, yolcunun her bir gruptaki ürünlerden birden fazla ürün çeşidinden satın almak istemesi halinde ürünlerin satın alınan oranları toplamının %100'ü aşmaması gerekmektedir.

Özetleyecek olursak, hem söz konusu Karar'ın 58 ila 61'inci maddelerinin, hem de 2009/109 sayılı Genelge hükümlerinin birlikte incelenmesinden,

- Her bir yolcunun ister "kişisel eşya" adı altında ister "hediyelik eşya" adı altında, Karar eki 9 numaralı listede yer alan eşyayı karşılarında yazılı miktar kadar gümrük vergilerinden muaf olarak getirebildiği,

- Bununla birlikte, her bir yolcunun ticari nitelikte olmayan toplam gerçek kıymeti 430 Avro'yu geçmeyen eşyayı da vergilerden muaf olarak yurda ithal edebileceği, bir diğer deyişle, liste kapsamı dışında kalan eşya için, getirilen eşyaya muafiyet uygulanabilmesi için eşyanın toplam kıymetinin 430 Avro'yu aşmaması gerektiği,

- Listede belirtilenler dışında kalan bitkisel ve hayvansal gıda ürünlerinde ise muafiyet miktarlarının sırasıyla 3 ve 5 kg. olarak uygulanmasının gerektiği,

Hususları anlaşılmaktadır.

Ayrıca, Karar'ın 60'ıncı maddesinde belirtilen tütün ve tütün ürünleri ile alkollü ürünlerine ilişkin muafiyet konusuna ilişkin detaylı açıklama yapmakta fayda görülmektedir.

2009/109 sayılı Genelge'de belirtildiği üzere;

Karar eki 9 numaralı listede yer alan her bir ürün çeşidinin karşısında yazılı adet ve miktar, yolcu-

Tablo 1: Tütün ve tütün ürünleri ile alkollü ürünlerinin muafiyet miktarları

	SİGARA (adet)	SİGARİLLO (adet)	PURO (adet)	TÜTÜN (gr.)	ALKOL
MÜLGA 2000/53 Sayılı Karar Madde 36: Hediyeleşya	200 ve	50 ve	10 ve	200	100 cc 1 şişe ya da 70/75 cc 2 şişe
Zati Eşya Muafiyet Listesi	400 ve	100 veya	50 ve	200	100 cc 1 şişe ya da 70/75 cc 2 şişe
MÜLGA 2000/53 Sayılı Karar TOPLAM	600	150	60	400	100 cc 2 şişe ya da 70/75 cc 4 şişe
2009/15481 Sayılı Karar (Ek-9 Liste)	400 ya da	100 ya da	50 ya da	250 ya da karışım	Alkol derecesi %22'den fazla 1 lt. ya da Alkol derecesi % 22'den az 2 lt. ya da karışım
AB MUAFİYET TÜZÜĞÜ	200 ya da	100 ya da	50 ya da	250 ya da karışım	Alkol derecesi % 22'den fazla 1 lt. ya da Alkol derecesi %22'den az 2 lt. ya da karışım

nun vergilerden muaf olarak getirebileceği her bir ürün için toplam hakkı göstermektedir. Ancak, yolcunun her bir gruptaki ürünlerden birden fazla ürün çeşidinden satın almak istemesi halinde ürünlerin satın alınan oranları toplamının %100'ü aşmaması gerekmektedir.

Söyle ki, bir yolcunun "a) tütün ve tütün ürünleri" bölümünden ya sadece 400 adet sigara (satın alınabilecek toplam hakkın %100'ü), ya 100 adet sigarillo (satın alınabilecek toplam hakkın %100'ü), ya 50 adet puro (satın alınabilecek toplam hakkın %100'ü), ya 250 gr. kıyılmış tütün (satın alınabilecek toplam hakkın %100'ü) ya da 250 gr. pipo tütününü (satın alınabilecek toplam hakkın %100'ü) muaf serbest dolaşıma sokması mümkün bulunmaktadır; aynı şekilde "b) alkollü ürünler" bölümünden de ya sadece 1 lt. alkol derecesi %22'yi geçen alkol ve alkollü içkiyi ya da sadece 2 lt. alkol derecesi %22'yi geçmeyen alkol ve alkollü içkiyi muaf serbest dolaşıma sokması mümkün bulunmaktadır.

Bir diğer örnek ise, bir yolcu 200 adet sigara (400 adet sigaranın %50'si) ile birlikte 50 adet sigarilloyu (100 adet sigarillonun %50'si) muaf olarak yurda getirebilmektedir.

Mülga ve mer'i Karar ile AB Muafiyet Tüzüğü'ndeki tütün ve tütün ürünleri ile alkollü ürünlerinin muafiyet miktarları karşılaştırmalı olarak tabloda-1'de yer almıştır.

Tablonun incelenmesinden de görüleceği üzere, mülga Karar'a kıyasla mer'i Karar'da söz konusu ürünlerin muafiyet miktarlarında azalma görülmektedir. Bu azalma, muafiyet tanınan ürünlere ilişkin miktarların mülga Karar'da iki ayrı listede³, mer'i Karar'da ise tek listede belirlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Tütün/tütün ürünleri ile alkollü ürünler ile ilgili belirtmekte fayda görülen bir diğer önemli husus ise, mer'i Karar ile, sigara hariç söz konusu ürünlere ait miktarlar, AB Muafiyet Tüzüğü'ndeki miktarlar ile uyumlaştırılmıştır.

Muafiyet limitlerinin aşılması durumunda ise getirilen eşyanın vergilendirilmesinde aşağıdaki hususların dikkate alınması yerinde olacaktır.

Getirilen eşyanın toplam kıymetinin 430 Avro'yu aşması halinde muafiyet yalnızca toplam değeri 430 Avro tutarındaki kısma uygulanır.

Getirilen eşyanın kıymetinin 430 Avro'yu aşıp 1500 Avro'yu aşmaması halinde; Karar'ın 62'nci maddesi kapsamında, eşyanın kıymeti üzerinden, Avrupa Birliği ülkelerinden doğrudan gelmesi durumunda %18, diğer ülkelere gelmesi durumunda %20 oranında tek ve maktu vergi tahsil edilir.

Getirilen eşyanın kıymetinin 1500 Avro'yu aşması halinde ise, Karar'ın 6'uncü maddesi kapsamında eşyaya yürürlükte bulunan ithalat vergileri oranı uygulanır.

Karar'ın 62'inci maddesi ile, muafiyet limitlerinin aşılması halinde, eşyanın yolcu beraberinde ya da yolcunun gelişinden 1 ay önce ya da 1 ay sonra gelmesi ya da yabancı bir ülkeden posta veya hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gönderilebilmesine imkan tanınmıştır.

Bu noktada, posta yoluyla gönderilen ticari miktar ve mahiyet arz etmeyen eşyadan bahsetmekte fayda görülmektedir. Mülga Karar'da 100 Avro olan posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla ile yapılan gönderilerde muafiyet limiti, mer'i Karar ile, AB Muafiyet Tüzüğü ile uyumlu hale

“ *Tütün/tütün ürünleri ile alkollü ürünler ile ilgili belirtmekte fayda görülen bir diğer önemli husus ise, mer'i Karar ile, sigara hariç söz konusu ürünlere ait miktarlar, AB Muafiyet Tüzüğü'ndeki miktarlar ile uyumlaştırılmıştır.* ”

derilmesine imkan tanınmakta iken, söz konusu muafiyet hakkı 5911 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile yürürlükten kaldırılmış, mer'i Karar'da da buna ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Bu çerçevede, yolcunun beraberinde getirilmeyip, gelişinden 1 ay önce veya 1 ay sonraki süreler içerisinde posta yolu ile gönderilmiş olan, Karar eki 9 numaralı listenin “B” bölümünde yer almayan eşya için, 150 Avro'ya kadar muafiyet uygulanır, bu limitin aşımı halinde ise eşyanın vergilendirilmesi yine yukarıdaki kurallar çerçevesinde gerçekleştirilir.

“ *Karar'ın 62'nci maddesi ile, muafiyet limitlerinin aşılması halinde, eşyanın yolcu beraberinde ya da yolcunun gelişinden 1 ay önce ya da 1 ay sonra gelmesi ya da yabancı bir ülkeden posta veya hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gönderilebilmesine imkan tanınmıştır.* ”

getirilmiş, 150 Avro'ya yükseltilmiştir. 150 Avro'yu aşan gönderilerin vergilendirilmesinde ise yukarıda belirtilen kurallar geçerli olmaktadır. Ancak bu gönderilerde, eşyanın brüt 30 kg'ı geçmesi gerekmektedir.

Mülga Karar'da 300 Avro'luk yolcu beraberinde hediye eşya muafiyet hakkının yanı sıra, aynı kapsamdaki eşyanın dini bayramlar ile yılbaşı ve Noel münasebetiyle posta yoluyla da gönderilmesine imkan tanınmaktadır.

Son olarak, mer'i Karar uyarınca, yolcuların gümrük kapılarında bulunan mağazalardan kişisel eşya ile 430 Avro'luk hediye eşyayı muaf olarak ya da muafiyet limitinin aşılması halinde, eşyanın vergilerinin ödenmesi suretiyle satın almalarına imkan tanınmıştır. Söz konusu eşyanın yolcunun beraberlerinde getirilmesi halinde, aynı eşyayı gümrük kapılarındaki mevcut mağazalardan satın almaları mümkün değildir.

9

Ek-1:

2009/15481 sayılı BAKANLAR KURULU KARARI EKİ
YOLCU BERABERİ KİŞİSEL EŞYA LİSTESİ

A) TÜKETİM MADDELERİ	
a) TÜTÜN VE TÜTÜN ÜRÜNLERİ	
1- Sigaralar 400 adet	1-LCD veya plazma ayırımı yapılmaksızın bir adet renkli televizyon (55 ekrana [55 ekran dahil] kadar)
2- Sigarillolar (her biri 3 gr.dan ağır olmayan purolar) 100 adet	2- Birer adet video kamera (10 adet boş kaseti ile birlikte) ve fotoğraf makinesi (hafıza kartı veya 5 adet filmi ile birlikte)
3- Puro 50 adet	3- Bir adet GPS yön bulma cihazı
4- Kıyılmış tütün (200 yaprak sigara kağıdı ile) 250 gr.	4- Bir adet dizüstü bilgisayar ya da PC, aksam ve parçaları (flash bellek, harici hard disk dahil)
5- Pipo tütünü 250 gr.	5- Bir adet radyo veya radyo-teyp
b) ALKOLLÜ ÜRÜNLER	6- Her türlü ses ve görüntü kaydedici ve oynatıcı cihazlardan bir adet ile bu cihazlara ait toplam 10 adedi geçmemek üzere üzerine kayıt yapılabilen plak, teyp kaseti, CD, VCD, DVD
1- Alkol derecesi % 22'yi geçen alkol ve alkollü içkiler 1 lt.	7- Bir adet kasetli veya oyun kartlı elektronik oyun aleti
2- Alkol derecesi % 22'yi geçmeyen alkol ve alkollü içkiler 2 lt.	8- Tv, müzik çalar, video oynatabilme özelliğine sahip olanlar dahil olmak üzere GSM-Cep telefonu (yabancı misyon mensupları hariç iki takvim yılında 1 adet)
c) KOZMETİK ÜRÜNLER	
En fazla 120 ml.lik şişeler içinde beş adet kolonya, lavanta, parfüm, esans veya losyon	c) MÜZİK ALETLERİ
c) GIDA ÜRÜNLERİ	Elde taşınabilir müzik aletlerinden birer adet olmak üzere en çok 3 adet
1- Çay 1 kg.	ç) SPOR VE OYUN ALETLERİ
2- Çözülebilir hazır kahve 1 kg.	1- Bir adet kamp çadırı
3- Kahve 1 kg.	2- Bir adet dalgıç takımı
4- Çikolata 1 kg.	3- Bir adet motorsuz şişirme bot
5- Şekerden mamul yiyecek 1 kg.	4- Bir adet yelken tertibatlı sörf
B) DİĞER EŞYA	5- Bir çift yüzme paleti
a) GİYİM VE YOLCULUK EŞYASI	6- Golf malzemesi (golf aracı hariç)
1- Yolcunun giyinip kuşanmasına mahsus eşya	7- Yolcunun tek başına kullanabileceği özelliğe sahip birer adet olmak üzere spor yapmasına mahsus diğer spor alet ve giysileri (paraşüt ve kayak takımı dahil, deniz motosikleti ve motorlu deniz kızıağı hariç)
2- Yolcunun yaşantısına mahsus eşya ile seyahat eşyası	
b) ELEKTRONİK /DİJİTAL EŞYA	

d) SAĞLIK CİHAZLARI

- 1- Hasta yolcuya ait yatak
- 2- Maluller için hareket ettirici tertibatı bulunan motorlu, motorsuz koltuk
- 3- Şahsi tedavide kullanılan ilaçlar
- 4- Kişinin kullanımına mahsus tıbbi cihazlar
- 5- Gaz maskesi, koruyucu elbise

e) MUTFAK EŞYASI

Yolculuk esnasında kullanılacak mutfak aletleri ile birer adet olmak üzere küçük ev aletleri

f) DİĞERLERİ

- 1- Hac ve umreden gelen yolcuların beraberlerinde getirecekleri veya posta veya kargo yoluyla gönderecekleri, Müsteşarlık ile Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenecek miktarda hurma ve zemzem suyu

- 2- Çocuk yolcuya mahsus bir adet çocuk arabası
- 3- Çocuk yolcuya mahsus oyuncaklar
- 4- Bir adet ütü
- 5- Bir adet bisiklet
- 6- Bir adet el dürbünü (gece görüş dürbünü ve gözlükleri ile gece görüş keskin nişancı dürbünleri hariç)
- 7- Araçla birlikte yolculuk halinde, aracın kendisine ve sürücüsünün kullanımına mahsus diğer alet ve cihazlar (Akü şarj cihazı, akü ile çalışan otomobil süpürgesi, akü ile çalışan buzluk vb.)
- 8- Kişisel kullanıma mahsus kitap veya benzeri basılı yayın
- 9- Yolcunun beraberinde olmak kayıt ve şartıyla evcil hayvanlardan toplam 2 adet veya 10 adet akvaryum balığı (veteriner sağlık raporu, orijin ve aşı belgesi ile varsa kimlik ve eşgal belgesi ibrazı şartı ve veteriner kontrolü kaydıyla)

DİPNOTLAR

- 1 Mülga Karar yürürlükte iken bu eşyayı belirleme yetkisi Müsteşarlıkta olduğundan, "Zati Eşya Muafiyet Listesi" olarak Müsteşarlık Onayı ile belirlenmekte idi.
- 2 Karar'ın 61'inci maddesinde, 15 yaşından küçük yolcular için hediyeelik eşya muafiyet limitinin 150 Avro olduğu belirtilmiştir. Makalede yolcuların 15 yaşından büyük olduğu varsayılmıştır.
- 3 Mülga Karar'ın 5/2'nci maddesine istinaden düzenlenen Zati Eşya Muafiyet Listesi ve 36'ncı maddesinde belirlenen Hediyeelik Eşya Listesi
- 4 Aynı şekilde bu süreler içerisinde posta yoluyla gönderilen eşya, Ek-9 listesinin "B" bölümünde yer alan eşya ise, Kişisel Eşya olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bölümde yer almayan bir eşya söz konusu ise, eşyanın vergilendirilmesinde, muafiyet limiti olarak 430 Avro'luk hediyeelik eşya limiti esas alınmamalıdır.

GÜMRÜK İDARELERİNDE KDV İSTİSNASI UYGULAMALARI VE BİLGE SİSTEMİNDE KDV İLE İLGİLİ KODLAR

Süleyman Tolga KÖK | Gümrük Uzmanı
tolgakok@gumruk.gov.tr

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 19'uncu maddesi ile Katma Değer Vergisindeki istisnaların sınırı açıklanmıştır. Bu madde uyarınca uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla diğer kanunlardaki vergi muaflik ve istisna hükümleri bu vergi bakımından geçersiz kılınmış Katma Değer Vergisine ilişkin istisna ve muafiyetler ancak 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'na

“ Diğer kanunlardaki vergi muaflik ve istisna hükümleri bu vergi bakımından geçersiz kılınmış Katma Değer Vergisine ilişkin istisna ve muafiyetler ancak 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'na hüküm eklenmek veya bu Kanun'da değişiklik yapılmak suretiyle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. ”

hüküm eklenmek veya bu Kanun'da değişiklik yapılmak suretiyle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

İstisnalar 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda 11 ila 20'inci madde arasında düzenlenmiştir.

İstisnalar ve bunlara ilişkin BİLGE kodları

1- 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 11 ve 12. maddeleri (ihracat istisnası)

3065 sayılı Katma Değer Ver-

gisi Kanunu'nun 11'inci maddesinin 1/a fıkrası hükmü ile ihracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler ile yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler vergiden istisna edilmektedir.

Kanun'un 12'nci maddesinin 1. fıkrası uyarınca da bir teslimin ihracat teslimi sayılabilmesi için;

_ Teslim yurt dışındaki bir müşteriye veya bir serbest bölgedeki alıcıya ya da yetkili gümrük antreposu işleticisine yapılmalıdır,

_ Teslim konusu mal Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesinden çıkarak bir dış ülkeye veya bir serbest bölgeye vasıl olmalı ya da yurt dışındaki müşteriye gönderilmek üzere yetkili gümrük antreposuna konulması gerekmektedir. (İhracat teslimi yapılacak yetkili gümrük antrepoları ile buralarda düzenlenmesi zorunlu belgeleri belirlemeye, konulacak mal miktarı ve cinsi ile bunların antrepoda bekleme sürelerine ilişkin olarak sınırlama getirmeye, Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış ancak hâlihazırda böyle bir düzenleme yer almadığından gümrük antreposu yapılan teslimler ihracat teslimi olarak sayılmamaktadır.)

Ayrıca 12'nci maddenin 2'nci fıkrasında yurt dışındaki müşteri kavramına açıklık getirilmiş ve söz konusu kavramın tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre yurt dışındaki müşteri kavramından anlaşılması gereken ikametgâhı, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında olan alıcılar ile yurt içinde bulunan firmanın yurt dışında kendi adına müstakil olarak faaliyet gösteren şubeleridir. Ayrıca bir hizmetin yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmet sayılabilmesi için de;

_ Hizmetlerin yurt dışındaki bir müşteri için yapılması,

_ Hizmetten yurt dışında faydalanılması zorunludur.

Öte yandan, Kanun'un 11'inci maddesinin 2'nci

fıkrasında, istisnaların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile istisnanın uygulanacağı asgari miktarları tespit etmeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

2-3065 sayılı KDV Kanun'unun 13/a maddesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü Maddesinin (a) bendi ile faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetler KDV'den istisna tutulmuştur. Bu kapsamda yer alan araçlara ilişkin istisnanın uygulanması ile ilgili düzenlemeler 48 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile yapılmıştır.

Anılan Tebliğ ile İstisnanın kapsamı, istisna uygulanacak mükellefler, istisnanın belgelenmesi ve müteselsil sorumlulukla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/a maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD13A" muafiyet kodu oluşturulmuştur. 48 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile de istisnanın uygulanabilmesi için ithal edilecek malların, istisna kapsamında yer aldığını gösteren vergi dairesinden alınmış yazının Gümrük İdaresine ibrazının yeterli olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, BİLGE sisteminde anılan muafiyet kodu seçildiğinde vergi dairesi yazısının aranması sağlanmıştır.

3-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/c maddesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü Maddesinin (c) bendi ile altın, gümüş, platin arama, işletme, zenginleştirme, rafinaj ve Türk Petrol

Kanunu hükümlerine göre petrol arama faaliyetlerine ilişkin olmak üzere, bu faaliyetleri yürütenlere yapılan teslim ve hizmetler ile aynı Kanun hükümlerine göre boru hattıyla taşımacılık yapanlara bu hatların inşa ve modernizasyonuna ilişkin yapılan teslim ve hizmetler KDV'den istisna tutulmuştur. Bu kapsamda yer alan istisnaya ilişkin düzenlemelere 112, 95, 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliğ'lerinde yer verilmiştir.

Söz konusu Tebliğler gereğince istisna, verginin önce uygulanıp sonra iade edilmesi şeklinde yürütüleceğinden altın, gümüş veya platin ile ilgili arama, işletme, zenginleştirme ve rafinaj faaliyetlerinde bulunanların mal ve hizmet alımlarında genel hükümler çerçevesinde KDV uygulanacaktır. Bu itibarla, bu kapsamda yapılacak eşyanın ithalinde herhangi bir istisna uygulanması söz konusu olmayacaktır.

4-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/d maddesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü Maddesinin (d) bendi ile Yatırım Teşvik Belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri KDV'den istisna tutulmuştur. Bu kapsamda istisnanın uygulanması ile ilgili düzenlemelere 69 Seri No.lu KDV Genel Tebliği'nde yer verilmiştir. Ayrıca, Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 2009/21 sayılı Genelgesi ile de bu konuya ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

4369 sayılı Kanun'un 59'uncu maddesi ile 3065 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesine eklenen (d)

bendinde, yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri katma değer vergisinden istisna edilmektedir.

Buna göre, yatırım teşvik belgesinde yer alan mallardan "makine ve teçhizat" niteliği taşıyanların yurtiçi teslimleri ile ithalinde katma değer vergisi uygulanmayacaktır.

İstisnadan yararlanmak isteyen yatırımcılar teşvik belgesini ve eki listenin aslını gümrük idaresine ibraz ederek istisna uygulanmasını talep edeceklerdir.

Bu kapsamda işlem yapan gümrük idareleri sabit kıymetin belgede istisna kapsamına giren mallar arasında yer aldığını belirledikten sonra katma değer vergisi uygulamaksızın işlem yapacaklardır. Ayrıca listenin uygun bir yerine ithal edilen mal miktarını belirten "Listenin sırasındaki adet makine ve teçhizat tarihli ve sayılı fatura /beyanname ile satılmıştır/ithali yapılmıştır." şerhini koyarak mühür tatbiki suretiyle onaylayacaklardır.

Bu şekilde şerh düşülen liste ile yatırım teşvik belgesinin birer fotokopisi belge sahipleri tarafından imza ve kaşe tatbik edilmek suretiyle onaylanarak gümrük idarelerine verilecektir.

BİLGE sisteminde Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamı yapılacak ithalatlarla ilgili olarak YTTSV, YTTS2, YTTS3, YTTS4, YTTS5 ve YTTS6 muafiyet kodları kullanılmaktadır.

YTTSV	Yatırım teşvik kapsamında yapılan ithalat	Gümrük vergisi ve KDV muafiyeti sağlamaktadır.	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi aranmaktadır
YTTS2	Yatırım teşvik muafiyeti	KDV teminata bağlanmaktadır. Gümrük Vergisi muafiyeti vardır.	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi aranmaktadır.
YTTS3	Yatırım teşvik muafiyeti	Tüm vergiler teminata bağlanmaktadır.	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi aranmaktadır.
YTTS4	Yatırım teşvik muafiyeti	Sadece KDV teminata bağlanmaktadır, diğer vergiler peşin hesaplanmaktadır	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi aranmaktadır.
YTTS5	Yatırım teşvik muafiyeti	Sadece KDV peşin olarak hesaplanmaktadır. Diğer vergilerde muafiyet vardır	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi aranmaktadır.
YTTS6	Yatırım teşvik muafiyeti	Sadece KDV muafiyeti vardır	Belgeler arasında Yatırım Teşvik Belgesi ve Vergi Dairesi Yazısı aranmaktadır.

5-3065 sayılı KDV Kanun'unun 13/e maddesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesine 5228 sayılı Kanun'la eklenen (e) bendi ile limanlar ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini fiilen kendisi yapan veya yaptıran mükelleflere (3946 sayılı Kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde yapan veya yaptıran mükellefler dahil) bu işlere ilişkin olarak yapılan mal teslimleri ve inşaat taahhüt işleri katma değer vergisinden istisna edilmiştir. Bu kapsamda istisnanın uygulanması ile ilgili düzenlemelere 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliği'nde yer verilmiştir.

5228 sayılı Kanun'la getirilen istisna hükmü uyarınca, liman ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini fiilen kendisi yapan veya başkasına yaptıran mükellefler, bu düzenleme kapsamında işlemlerinin olduğundan bahisle bağlı buldukları vergi dairesine başvurarak 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliği'nin 3 No.lu ekinde yer alan belgeyi alacaklardır.

Bu belge mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi müdürü tarafından imzalanıp, mühürlenecektir. Bu istisnanın uygulanabilmesi için satın alınan mal ve hizmetlerin liman ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi faaliyetlerinde kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle mobilya, mefruşat ve benzeri demirbaşlar ile binek otomobili, insan taşımaya mahsus otobüs, minibüs ve benzeri araç alımları istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir. İstisna kapsamında değerlendirilmeyecek olan bu alımların yedek parça, yakıt, tadil, bakım ve onarım masrafları ile ana hizmet birimlerinin tadil, bakım, onarım, ısıtma, aydınlatma giderleri, her türlü büro malzemesi, kırtasiye, yiyecek, giyecek gibi alımlar ve temizlik hizmetlerinde de istisna uygulanmayacaktır.

Liman ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini kendisi yapan mükellefler, istisna kapsamındaki malların ithalat yoluyla temin edilmesi halinde ise söz konusu belge, ilgili gümrük idaresine ibraz edilecektir. 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/e maddesi kapsamında ya-

pılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD13E" muafiyet kodu oluşturulmuştur. 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile de istisnanın uygulanabilmesi için ithal edilecek malların, istisna kapsamında yer aldığını gösteren vergi dairelerinden alınmış yazının Gümrük İdaresine ibrazının yeterli olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle BİLGE sisteminde anılan muafiyet kodu seçildiğinde vergi dairesi yazısının (93 Seri No.lu KDV Genel Tebliğinin 3 No.lu ekinde yer alan belgeyi) aranması sağlanmıştır.

“*KDV Kanunu'nun ithalat istisnasını düzenleyen 16/1 maddesinin (b) bendinde 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 167'nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (7) numaralı fıkrası hariç], geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri ile geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan eşyanın ithalinin katma değer vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır.*”

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesinin (f) bendine ilişkin istisnanın kapsamı, uygulanması, iade uygulaması ve müteselsil sorumlulukla ilgili düzenlemeler 112 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile yapılmıştır.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/f maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD13F" muafiyet kodu oluşturulmuş 112 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile de istisnanın uygulanabilmesi için;

-Ulusal Güvenlik Kuruluşlarının Doğrudan Ya-

6-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 13/f maddesi

KDV Kanunu'nun 13'üncü maddesine 5228 sayılı Kanun'la eklenen (f) bendi ile Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Savunma Sanayii Müsteşarlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğüne milli savunma ve iç güvenlik ihtiyaçları için uçak, helikopter, gemi, denizaltı, tank, panzer, zırhlı personel taşıyıcı, roket, füze ve benzeri araçlar, silah, mühimmat, silah malzeme, teçhizat ve sistemleri ile bunların araştırma-geliştirme, yazılım, üretim, montaj, yedek parça, bakım-onarım ve modernizasyonuna ilişkin olarak yapılan teslim ve hizmetler ve bu teslim ve hizmetleri gerçekleştirenlere bu kapsamda yapılacak olan, miktarı ve nitelikleri yukarıda sayılan kuruluşlarca onaylanan teslim ve hizmetler KDV'den istisna edilmiştir.

pacakları ithalatlarda 112 Seri No.lu KDV Tebliği'nin 2 No.lu ekinde yer alan Gümrük İdaresine Muhatap Yazı;

-Yüklenici Firmalar tarafından Yapılacak İthalatlarda ise "Ulusal Güvenlik Kuruluşu Tarafından Düzenlenen İstisna Belgesi" ve "112 Seri No.lu KDV Tebliğinin 4 No.lu ekinde yer alan Onaylı Liste" isimli belgeler;

Gümrük İdaresine ibrazının yeterli olacağı belirtildiğinden anılan muafiyet kodu seçildiğinde söz konusu belgelerin beyannameye eklenmesi sağlanmıştır.

7-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 16/1-b maddesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun ithalat istisnasını düzenleyen 16/1 maddesinin (b) bendinde 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 167'nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (7) numaralı fıkrası hariç], geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri

ile geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan eşyanın ithalinin katma değer vergisinden müstesna olduğu hükmüne bağlanmıştır.

KDV Kanunu uyarınca istisnaların uygulanması ile ilgili tüm düzenlemeler Maliye Bakanlığınca yukarıda belirtildiği gibi Tebliğlerle düzenlenmiştir. Bu istisna ile ilgili kapsamın gümrük idaresince belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü eşyanın 167'nci madde ya da geçici ithalat ve hariçte işlemeye rejimleri ile geri gelen eşya kapsamında olup olmadığı gümrük idaresince anlaşılabilir.

Bu kapsamda KDV muafiyetinden faydalanabilmek için BİLGE sisteminde 167'inci maddeye istinaden oluşturulan muafiyet kodlarından, **(GK1, GK2, GK3, GK4, G5, GK5B, GK5C, GK5D, GK5E, GK5F, GK6, GK8, GK9, GK10, GK11, GK12, GK7D, GK8D, GK10C)** geçici ithalata, hariçte işleme ilişkin rejim kodlarından ya da geri gelen eşyaya ait GK168 muafiyet kodundan yararlanılması yeterli olacaktır.

8-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 16/1-c ve 16/2 maddeleri

Gümrük Kanunu'ndaki transit ve gümrük antrepo rejimleri ile geçici depolama ve serbest bölge hükümlerinin uygulandığı mallar KDV den istisna tutulmuş ve BİLGE sisteminde bu kapsamdaki rejim kodları seçildiğinde KDV istisnası uygulanmaktadır.

Ancak, KDV Kanunu'nun 49'uncu maddesi gereğince Gümrük Kanunu ile diğer kanunlar gereğince gümrük ver-

gisi teminata bağlanarak işlem gören her türlü madde ve kıymetlere ait Katma Değer Vergisinin de aynı usule tabi tutulması gerektiğinden transit ve gümrük antrepo rejimleri için gümrük idaresince teminat alınması gerekmektedir. Serbest Bölge için gümrük mevzuatı ya da başka bir mevzuat gereğince teminat alınmadığından serbest bölge hükümlerinin uygulandığı eşya için KDV teminatı alınmamaktadır.

3065 sayılı Kanun'un ithalat istisnasını düzenleyen 16'nci maddesinde yapılan değişiklik ile ihracat istisnasından faydalanılarak ihraç edilen ancak, Gümrük Kanunu'nun 132'inci maddesinde belirtildiği şekilde geri gelen eşyanın ithalat istisnasından faydalanabilmesi için, bu eşya ile ilgili olarak ihracat istisnası nedeniyle faydalanılan miktarın gümrük idarelerine ödenmesi veya bu miktar kadar teminat gösterilmesi şartı getirilmiştir.

3065 sayılı Kanun'un 32 ile 11'inci maddesi hükümlerine göre, ihraç edilen malların bünyesine giren katma değer vergileri indirim konusu yapı-

“ Gümrük Kanunu ile diğer kanunlar gereğince gümrük vergisi teminata bağlanarak işlem gören her türlü madde ve kıymetlere ait Katma Değer Vergisinin de aynı usule tabi tutulması gerektiğinden transit ve gümrük antrepo rejimleri için gümrük idaresince teminat alınması gerekmektedir. ”

makta, indirilemeyen kısım mükellefe iade edilmektedir. 11'inci maddenin (c) bendinde ise; imalatçılar tarafından ihraç edilmek kaydıyla teslim edilen mallara ait katma değer vergisinin ihracatçılar tarafından ödenmeyeceği, imalatçılar tarafından beyan edilmesi gereken bu verginin vergi dairesince tarh ve tahakkuk ettirilip tecil edileceği ve ihracatın tamamlanmasından sonra tecil edilen bu verginin terkin edileceği hükmüne bağlanmaktadır.

İthalat istisnasının uygulama-

nabilmesi için ilgili gümrük idareleri ihracat istisnasından yararlanan miktarı tespit etmek amacıyla mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesinden durumu bir yazı ile sorması, bu yazıda geri gelen eşyanın cinsi, miktarı, tutarı, ilgili bulunduğu gümrük çıkış beyannamesinin tarihi ve sayısı ile faydalı olabilecek diğer bilgilere de yer verilmesi gerekmektedir.

9-3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17'inci maddesi

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17'nci maddesi kapsamında kültür, eğitim sosyal ve askeri amacı taşıyan İstisnalarla diğer istisnalara yer verilmiştir. Bu kapsamdaki bir çok istisna ithalata ilişkin olmayıp yurt içi düzenlemelere ilişkindir.

İthalata konu işlemler 17/2-b, 17/2-d, 17/4-g, 17/4-m ve 17/4-s maddelerinde yer almaktadır.

a)3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/2'nci maddesinin (b) bendi ile 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Kanun hükümlerine tâbi özel okullarca bedelsiz verilen eğitim, öğretim hizmetlerinde ilgili dönemdeki kapasitelerinin % 10'unu, 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun ile 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümlerine göre kurulan öğrenci yurtları tarafından bedelsiz verilen yurt hizmetlerinde ilgili dönemdeki kapasitelerinin % 10'unu, üniversite ve yüksekokullarda ise % 50'sini geçmemek üzere verilen bedelsiz eğitim ve öğretim hizmetleri, kanunların gösterdiği gerek üzerine bedelsiz olarak yapılan mal teslimi ve hizmet ifaları, birinci fıkrada sayılan kurum ve kuruluşlara bedelsiz olarak yapılan her türlü mal teslimi ve hizmet ifaları ile fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul

ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin teslimi, KDV'den istisna tutulmuştur.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17/2-b maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD17B" muafiyet kodu oluşturulmuş istisnanın uygulanabilmesi için vergi dairesinin yazısının aranması sağlanmıştır.

b)3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/2'nci maddesinin (d) bendi ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rö-löve, restorasyon ve restitüsyon projelerine münhasır olmak üzere, bu projelendirmelerden yararlananlara verilen mimarlık hizmetleri ile projelerin uygulanması kapsamında yapılacak teslimler KDV'den istisna tutulmuştur. Bu kapsamda yer alan istisnaya ilişkin düzenlemelere 96 Seri No.lu KDV Genel Tebliği'nde yer verilmiştir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17/2-d maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD17D" muafiyet kodu oluşturulmuş istisnanın uygulanabilmesi için "Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kültür Varlıkları ve Müze .Gen.Md.-Röl.ve An.Md) KDV müstesna yazısının beyannameye eklenmesi gerekmektedir.

c)3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4'üncü maddesinin (g) bendi ile külçe altın, külçe gümüş, kıymetli taşlar (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebercet, inci, kübik virconia) döviz, para, damga pulu, değerli kâğıtlar, hisse senedi, tahvil ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kâğıt, cam hurda ve atıklarının teslimi, KDV'den istisna tutulmuştur.

Bu kapsamda kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD17G" muafiyet kodu oluşturulmuş bu muafiyete Gümrük Müsteşarlığının ve Maliye Bakanlığının belirlediği GTİP'ler ta-

nıtlmıştır. İstisnanın uygulanabilmesi için herhangi bir kurumun yazısına gerek bulunmamakta olup, ilgili muayene memurunca eşyanın bu madde kapsamında olduğunu kontrol etmesi yeterli görülmüştür.

d) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4'üncü maddesinin (m) bendi ile Bankalar Kanunu uyarınca; mal ve hakların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna teslimi ile bunların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından (müzayede mahallinde satışı dahil) teslimi, bu Fonun devraldığı alacakların tahsili amacıyla, bunların teminatını oluşturan mal ve hakların (müzayede mahallinde satışı dahil) teslimi ve temettü hariç ortaklık haklarıyla yönetim ve denetimleri devralınan şirketlerin aktiflerinin Fon alacaklarının tahsili amacıyla (müzayede mahallerinde yapılan satışlar dahil) teslimi, KDV'den istisna tutulmuştur.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17/4-m maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KD17M" muafiyet kodu oluşturulmuş istisnanın uygulanabilmesi için herhangi bir belgeye ihtiyaç bulunmamakta olup eşyanın bu kapsamda olduğunun gümrük idaresince tespit edilmesi gerekmektedir.

e) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4'üncü maddesinin (s) bendi ile Özürlülerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programları KDV'den istisna tutulmuştur.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 17/4-s maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde; "KD17S" isimli muafiyet kodu oluşturulmuştur. Söz konusu kodun seçilmesi durumunda sistem tarafından KDV hesaplanmaması, ayrıca bu kod kullanıldığında muayene memuruna 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17. maddesinin 4. fıkrasının (s) bendi kapsamında katma değer vergisinden istisna olduğunun beyan edildiği ve eşyanın söz konusu madde kapsamında

olup olmadığına ilişkin gerekli kontrollerin yapılması için uyarı mesajı gelmesi yönünde düzenleme bulunmaktadır. Bunun dışında bu kapsamda yapılacak ithalatlar için herhangi bir belge aranmamaktadır.

10-3065 sayılı KDV Kanunu'nun geçici 15'inci maddesi

4369 sayılı Kanun'un 62'nci maddesiyle 3065 sayılı KDV Kanunu'nun geçici 15'inci madde olarak eklenmiş ve 29.7.1998 tarihinden önce bina inşaat ruhsatı alınmış olan inşaatlara ilişkin olarak; konut yapı kooperatiflerine yapılan inşaat taahhüt işleri, ve sadece 150 m²'yi aşmayan konutlara münhasır olmak üzere kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ve belediyelere yapılan inşaat taahhüt işleri Katma Değer Vergisinden Müstesna kılınmıştır.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun geçici 15 inci maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KDG15" muafiyet kodu oluşturulmuştur.

11-3065 sayılı KDV Kanunu'nun geçici 23'üncü maddesi kapsamında tanınan istisna

5281 sayılı Kanun'la 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'na eklenen geçici 23'üncü maddede Milli Eğitim Bakanlığı'na bilgisayar ve donanımlarının bedelsiz teslimleri ile bunlara ilişkin yazılım teslimi ve hizmetleri, bu mal ve hizmetlerin bağışı yapacak olanlara teslim ve ifası 31.12.2010 tarihine kadar Katma Değer Vergisinden istisna edilmiştir.

Söz konusu istisna ile ilgili uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 94 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile düzenlenmiştir.

Bununla birlikte, yurtdışındaki gerçek veya tüzel kişiler tarafından doğrudan Milli Eğitim Bakanlığına hibe edilen bilgisayar ve donanımları ile bunların yazılımlarının ithalinde KDV istisnası uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığınca (veya hibenin yapıldığı eğitim kurumunun bulunduğu İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerince) ithalat konusu eşyanın hibe olarak getirildiğini belirten bir yazının ibraz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu istisna kapsamı eşyanın yurtiçinde mukim gerçek veya tüzel kişiler tarafından Milli Eğitim Bakanlığına bağışlanmak üzere ithalinde ise 94 No.lu KDV Genel Tebliği ekinde yer alan ve 3 ay geçerlilik süresi olan İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından düzenlenen "Milli Eğitim Bakanlığına Bedelsiz Teslim ve/veya İfa Edilmek Üzere Yapılacak Bilgisayar ve Donanımları ile Bunlara İlişkin Yazılım Alımlarına Yönelik KDV İstisna Belgesi" ve eki onaylı listenin istenilmesi gerekmektedir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun geçici 23'üncü maddesi kapsamında yapılacak ithalatlar için BİLGE sisteminde "KDG'23" muafiyet kodu oluşturulmuş 94 Seri No.lu KDV Genel Tebliği ile de istisnanın uygulanabilmesi için ithal edilecek malların, Hibe Yazısı/KDV İstisna belgesinin Gümrük İdaresine ibrazının yeterli olacağı belirtildiğinden, anılan muafiyet kodu seçildiğinde bu belgenin aranması sağlanmıştır.

12- MEDA muafiyeti

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanarak 22.02.2005 tarihli ve 5303 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mali işbirliği çerçevesinde temin edilecek mali yardımların uygulanmasına ilişkin "Çerçeve Anlaşma" hükümleri çerçevesinde yüklenilen projeler için sağlanacak mal ve hizmet

alımlarının Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisinden istisna tutulmasına ilişkin olarak gümrük işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği BİLGE sisteminde genel bir düzenleme yapılmıştır.

Bu kapsamda, BİLGE sisteminde beyanname üzerinde 'MEDA' muafiyet kodunun seçilerek KDV ve ÖTV hesaplanmamasını ve aranılan belge ve bilgiler bölümünde 'yararlanıcı tarafından onaylanmış ve ithalatın AT Sözleşmesi kapsamında olduğunu belirten liste' ve 'ilgili vergi dairesince düzenlenmiş sertifika'nın beyannameye eklenmesini sağlayacak bir yapı mevcut bulunmaktadır.

13- Garanti Kapsamında Yenisi ile Değiştirilen Eşya

Garanti çerçevesinde tamir amaçlı olarak yurtdışına gönderilen veya bedelsiz olarak yenisiyle değiştirilen ya da tamir edilen malların ithalinde katma değer vergisi alınmaması amacıyla BİLGE sisteminde KDGAR muafiyet kodu oluşturulmuştur.

Anılan muafiyet sadece bedelsiz ithalatlarda seçilebilmekle beraber bu kapsamda yapılacak ithalatlarda muayene memurunca yapılan işlemin garanti sözleşmesi çerçevesinde bedelsiz olarak yapıldığının kontrol edilmesi gerekmektedir.

14- 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki II sayılı listenin b bendinin 18, 19 ve 20 sıralarında belirtilen eşya

Halihazırda uygulanmakta olan KDV oranları ile ilgili 30/12/2007 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki II sayılı listenin b bendinin 18, 19 ve 20 sıralarında

belirtilen Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veya ithaline izin verilen beşeri tıbbi ürünler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından zirai mücadelede kullanılmak üzere ruhsatlandırılan bitki koruma ürünleri, ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veteriner ispençiyari ve tıbbi müstahzarlar (veteriner kozmetikleri hariç), ürünler kapsamına giren eşyanın KDV oranını %8

beyan edilmesini sağlar.

İLAÇ3 kodu kapsamına giren GTİP'ler Maliye Bakanlığı ve Gümrük Müsteşarlığınca belirlenmiş ve seçilebilir GTİP'ler olarak BİLGE sisteme tanıtılmıştır. Ayrıca, İLAÇ3 kodu seçildiğinde "Sağlık Bakanlığı veya Tarım Bakanlığı Ruhsat Belgesi"nin beyannameye eklenmesi gerekmektedir.

DIŞ TİCARETİN EN ÖNEMLİ İŞLEMİ : GÜMRÜK BEYANI

İsmail DALYAN | Yetkili Gümrük Müşaviri
ismail.dalyan@dalyanygm.com

Türk Gümrük Sisteminde, gümrük işlemleri yükümlünün beyanı esas alınarak başlatılır ve tamamlanır. Gümrük Kanununun 3/16'ncı maddesinde gümrük beyanını "belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebi" olarak tanımlamaktadır. Bu tanımla 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun, yükümlülerin bir gümrük rejimine tabi tutulması anlamına gelmeyen ancak gene söz konusu Kanununun 3/14'üncü maddesinde ifadesini bulan çok daha fazla nitelikteki işleme karşılık gelen "gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım" için yapılan yükümlü taleplerini "Gümrük Beyanı" olarak kabul etmediği anlaşılmaktadır.

Yazımızın konusu, kanundaki "gümrük beyanı" tanımının neden dar bir çerçevede değerlendiril-

miş olduğu hususunda değildir. Gümrük beyanını, özne olarak kabul etmek suretiyle gümrük işlemlerine yeni bir bakış sergilemeyi düşünmekteyiz.

Türk Gümrük Sisteminde beyanın esas olduğunu söylemiştik. Gümrük Kanununun 58/1'inci maddesinde "Bir gümrük rejimine tabi tutulmak istenen eşya, bu rejime uygun şekilde yetkili gümrük idaresine beyan edilir"; 61/3'üncü maddesinde "Tescil edilmiş beyanname, ait olduğu eşyanın vergileri ve para cezalarından dolayı taahhüt niteliğinde beyan sahibini bağlar ve gümrük vergileri tahakkukuna esas tutulur." hükümlerini amirdir.

Bu hükümlerin gereği olarak; ithalat, ihracat, antrepo, transit gibi eşyamızı bir gümrük rejimine

tabi tutmak istediğimizde eşyamızı gümrük idaresine beyan etmeliyiz. Eşyamız hakkında yaptığımız bu beyan da, beyanımızın tescil edildiği tarih itibarıyla bizi taahhüt niteliğinde bağlamakta olduğunu Kanunun yukarıda yer verilen hükmünden biliyoruz. Ayrıca, bu beyanımız vergi tahakkukuna esas tutulur.

Gümrük beyanının önemini vurgulamak açısından bir hükme daha yer vermek yararlı olabilir. Gümrük Kanununun 58/2'inci maddesinde aynen "İhracat, hariçte işleme, transit veya antrepo rejimi için beyan edilen serbest dolaşımda bulunan eşya, gümrüğe verilen beyannamenin tescilinden itibaren Türkiye Gümrük

Bölgesinden çıkıncaya veya imha edilinceye ya da gümrük beyannamesi iptal edilinceye kadar gümrük gözetimi altında kalır." denilmektedir.

Bu ifade bize; bazı rejim isimlerini saymak suretiyle serbest dolaşımdaki bir eşyanın, yani herhangi bir gümrük vergisi veya dış ticaret tedbirine konu edilmesinin, dolayısıyla gümrük idaresinin normal şartlarda görev ve sorumluluğu alanına girmesine gerek olmayan bir eşyanın, ihracat, hariçte işleme, transit veya antrepo rejimine tabi tutulmak için beyan edilmesi halinde maddede sayılan işlemlerden birisine tabi tutulana kadar gümrük gözetiminden çıkartılamayacağını anlatmaktadır.

Bir başka deyişle, gümrük beyanı eşyamız üze-

“Gümrük beyanı” firmaların gerçekleştirdiği dış ticaret işleminin karlılığını doğrudan etkileyebilen, dış ticaretin yapılmasını firma için çok riskli, firmanın zor duruma düşmesine neden olabilen bir işlemdir. Dış ticaretin en önemli işlemidir, çünkü idare bu beyanı esas alarak gümrük denetimini gerçekleştirecek ve tespit edeceği beyana aykırılıklar nedeniyle beyan sahibine idari cezai yaptırımlar uygulayabilecektir.

rinde, gümrük vergileri ve cezaları yönüyle yükümlülüğümüzün başladığı ve aynı zamanda eşyamızın gümrük gözetimine girmiş olması nedeniyle eşyamız üzerindeki tasarrufta bulunmaya yönelik özgür irademizin son bulunduğu bir işlemi ifade etmektedir. Bu nedenle gümrük beyanı kanımızca, dış ticarete tabi tutulan eşyamız açısından “en önemli işlem” olma özelliğini taşır.

“Gümrük beyanı” firmaların gerçekleştirdiği dış ticaret işleminin karlılığını doğrudan etkileyebilen, dış ticaretin yapılmasını firma için çok riskli, firmanın zor duruma düşmesine neden olabilen bir işlemdir. Dış ticaretin en önemli işlemidir, çünkü idare bu beyanı esas alarak

gümrük denetimini gerçekleştirecek ve tespit edeceği beyana aykırılıklar nedeniyle beyan sahibine idari cezai yaptırımlar uygulayabilecektir.

Gümrük idareleri, firmalarımızın kendilerine sunulan eşyayı yaptığı beyana uygunluğu ve ekli belgeler ile uyumluluğu açısından kontrol eder. Bulunan yanlışlık ve eksiklikler nedeniyle çok ağır cezalar ile yaptırıma tabi tutulduğu hususu da göz önünde bulundurulduğunda, gümrükte “beyan” aşamasının tüm dış ticaret işleminin en kritik ve bilinemez sonuçları olan işlemi olduğuna hiç şüphe yoktur.

“Gümrüğe eşya beyanı” öyle bir işlemdir ki, kendi eşyanızı kendiniz beyan edebilmeyen hukuken mümkün, ancak fiilen çok esaslı cezai yaptırımları

göze almadıkça imkânsızdır.

Gümrük beyanını kim yapar

Gümrük beyanını, beyan sahibi yani eşya sahibinin yapması gerekir. Ancak yapılan beyanların çok büyük bir kısmının beyan sahiplerince yapılmadığı, gümrük müşavirlerince gerçekleştirildiği bir gerçektir.

Gümrük mevzuatı, uluslararası ticaret kurallarının gereği olarak, kıymet, menşe, tarife açısından yapılan beyan için kullanılan terminolojisinin çok teknik ve gündelik yaşamdan çok uzak olması, ilgili mevzuatın geniş ve karmaşık olması gibi nedenlerle her hangi bir insanın hatasız bir beyanname hazırlayabilmesini imkânsız hale getirir.

Gümrük beyanı ve gümrükteki işlemlerin takibi bu nedenle eşya sahipleri tarafından yapılmaz. Çoğu zaman firma adına gümrük müşavirliği bürolarında çalışan kişiler tarafından gerçekleştirilir.

Hâlbuki yapılan beyan, eşya sahibi firma adına yapıldığı için sonuçları öncelikle firma için bağlayıcıdır. Yani, gümrük beyannamesine girilen 54 adet bilginin ve ekinde sunulan esasen eşya sahibi firmalar ile ilgili ve onların bizzat hazırlaması veya doldurması gereken belgelerin, içeriğinin teknik olduğunu ve bir yanlışlık halinde çok ciddi cezaya muhatap olacaklarını düşünmeleri nedeniyle, insanlar kendi eşyalarının be-

“Gümrüğe eşya beyanı” öyle bir işlemdir ki, kendi eşyanızı kendiniz beyan edebilmeniz hukuken mümkün, ancak fiilen çok esaslî cezai yaptırımları göze almadıkça imkânsızdır.

yanını kendileri yapamaz halindedir.

Gümrük beyanının kritik sonuçları

Beyanın çok teknik bir konu olması açısından hata yapmaya açık ve ilgili mevzuatın, beyana aykırılıkların ağır yaptırımlar uygulanmasını öngören yapısı nedeniyle, Türkiye’de bir gümrükleme işleminde, her zaman şeffaf olmayan, öngörülemezlik, bi-

linemezlik, belirsizlik, tereddüt hali geçerli olmuştur. Gümrükte sürekli dış ticaret işlemi gerçekleştiren her firmanın başına gelebildiği gibi, yüzlerce defa yapılan bir gümrük işlemi bir gün aniden “yanlış yapıldığı anlaşılan ve ceza uygulanması gereken” bir işlem oluverir ve geriye dönük soruşturmaların ve cezaların uygulanması söz konusu olur. Gümrükte yoğun işi olanlar ne demek istediğimi anlayacaktır.

Kanunun koyduğu idari hak arama yolları da istenilen sonucu vermek konusunda “yeterince etkili

olmadığı” ve bir devlet kurumuyla “mahkemelik olmak” aynı kurumda sürekli işi olan bir firma için en son istenilecek durum olduğu için, çoğu zaman firmalar gümrük idaresinin kendisine yazdığı cezanın neden başlarına geldiğini bile yeterince sorgulayamadan, yapılan işlemin neden yanlış olduğu hususunda emin olamadan cezaları ödeme yolunu seçerler.

“Gümrük beyanını, beyan sahibi yani eşya sahibinin yapması gerekir. Ancak yapılan beyanların çok büyük bir kısmının beyan sahiplerince yapılmadığı, gümrük müşavirlerince gerçekleştirildiği bir gerçektir.

Gümrük mevzuatına uygun yürütülen gümrük işlemlerinin mümkün olduğunca hızlandırılması ve kolaylaştırılması ile gümrük mevzuatı ihlallerinin önlenmesine yönelik gümrük kontrollerinin etkinliğinin artırılması bir arada değerlendirilmesi gereken hususlardır. Gümrük idaresinin gümrük denetimlerine bakış açısının mükellefin mevzuat ihlalini yakalamak üzere değil, mükellefin mevzuata uyum çabalarının desteklenmesi, gerekli tedbirlerin alınması amacıyla yapılması gerekir.

Ne yapmalı?

Gümrük işlemlerinin eşya gümrüklü sahaya hiç gitmeden sanayici firma tesislerine doğrudan teslim edilip, elektronik beyan yaparak, beyannameye eklenmesi gereken belgelerin bile kağıt nüsha olarak gümrüğe götürülmesine gerek olmayan bir ortamda artık firmaların gümrük beyanının da firmada yapılması gerekir.

Gümrüklü sahaya herhangi bir eşya veya beyannameye eklenmesi gereken belgeler gelmeden, gümrük beyanının veri işleme tekniği ile yapıldığı, "Eşyanın ilgili rejime geçişinin kayıt yoluyla yapılması" gümrük işlemlerinin hızlandırılması, basitleştirilmesi, muamele maliyetlerinin düşürülmesi ve en önemlisi "gümrük" kelimesi etrafındaki yozlaşmaların önüne geçilmesi açısından çok önemli bir uygulama olacaktır.

"Eşyanın ilgili rejime geçişinin kayıt yoluyla yapılması" uygulaması herkes tarafından desteklen-

“Gümrük idaresinin gümrük denetimlerine bakış açısının mükellefin mevzuat ihlalini yakalamak üzere değil, mükellefin mevzuata uyum çabalarının desteklenmesi, gerekli tedbirlerin alınması amacıyla yapılması gerekir.”

mesi gereken bir uygulamadır.

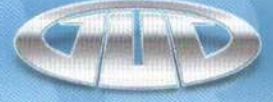
Ancak, ticaret politikası önlemleri ve gümrük beyanı ile ilgili olarak mevzuatta ön görülen uygulamaların yapılması, ardından son olarak ödenmesi gereken vergilerin doğru ve tam olarak tahsil edilmesinin sağlanması amacıyla gümrük idaresinin gümrük işlemleri üzerinde mutlak surette kontrolünün sağlanması bir zorunluluktur.

Gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılması açısından son derece yararlı olacak bu uygulama için kanımızca bazı ilave düzenlemelere yer verilmesi gerekir.

Daha güvenli ve sonuçları öngörülebilir gümrük işlemleri için,

- Firmalarımızın daha fazla teknik bilgiyle donatılmış ve "gümrük işlemlerinin yerinde yapılması uygulamasında" işlem yapmak için Müsteşarlıkça yetki ve/veya yeterlilik verilmiş personel istihdam etmesine,
- İdaremizin firmalarımıza daha fazla güven duymasına,
- Gümrük kontrollerinin etkinliğini arttırmak için Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Tespit Raporları gibi yeni enstrümanlar geliştirilmesine ve kullanılmasına,

İhtiyaç olduğu düşünülmektedir.

A'DAN Z'YE GENETİK MODİFİKASYON VE GENETİK MODİFİYE ORGANİZMALARIN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ HAKKINDA TARTIŞMALAR

Nesrin İÇLİ | Ankara Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Ankara Merkez Laboratuvarı Gıda Birimi Yüksek Kimyager
nesrinicli@yahoo.co.uk

Genetik modifikasyon ve genetik modifiye organizmalar (GMO) son zamanlarda dünyada ve Türkiye'de en dikkat çeken, en çok tartışılan konulardandır. Özellikle içeriğinde GMO bulunan gıda maddeleri tüketiminin insan sağlığı üzerine etkileri hakkındaki tartışmalar oldukça fazladır. Bu makalede toplum tarafından az bilinen ve merak edilen Genetik modifikasyon, GMO'lar ve GMO'lu gıdaların olası sağlık etkileri ile ilgili bilgiler verilecek, bilimsel çalışmalardan veriler aktarılacaktır.

GENETİK MODİFİKASYON ve GMO NEDİR?

Genetik Modifikasyon:

Genetik modifikasyon, genetik manipülasyon ve

genetik mühendisliği. Hepsi aynı şeyi tanımlar:

- Bitki ya da hayvan gibi bir organizmanın genlerinin modern biyoteknoloji tekniklerinin kullanılarak değiştirilmesi.

Genetik Modifiye Organizma (GMO):

Genetik modifikasyon teknikleri kullanılarak genetik yapısı değiştirilmiş bitki, hayvan ve diğer organizmalardır. GMO üretmenin genel prensibi bir organizmanın genomuna yeni genetik materyali ilave etmek ve bazen de istenmeyen genetik materyali çıkarmaktır.

GENETİK MODİFİKASYON TEKNİKLERİ NELERDİR?

Genleri yapay olarak alıcı organizmaya taşımak için birkaç teknik vardır. En eskisi, plasmidler ya da virüsler gibi biyolojik taşıyıcılar kullanmaya dayanan rekombinant DNA olarak adlandırılan tekniktir. Daha yeni diğer transfer teknikleri elektro ve kimyasal porasyon, mikroenjeksiyon ve biyobalistiktir.

GENETİK MODİFİKASYONUN AŞAMALARI NELERDİR?

1. Arzulanan genetik karakteristiklere sahip gen bulunur ve izole edilir. Bu işlem haritalama olarak adlandırılır.
2. Bilim adamı izole genin çeşitli kopyalarını yapar. Kopyalama işlemi PCR olarak adlandırılır.
3. İstenen gen bitkinin kendi genlerine bir parça bitki dokusu kullanılarak transfer edilir.
4. Genetik olarak modifiye edilmiş bitki dokusundan yeni bir bitki oluşturulur.
5. Yerleştirilen genin beklenen fonksiyonları kontrol edilir.
6. Ek olarak, yerleştirilen genin tohumlarda da bulunup bulunmadığı kontrol edilir.

“ *GMO üretmenin genel prensibi bir organizmanın genomuna yeni genetik materyali ilave etmek ve bazen de istenmeyen genetik materyali çıkarmaktır.* ”

GENETİK MODİFİKASYONUN TESPİTİ NASIL YAPILIR?

Gen spesifik bir protein kodlayan ve bir kromozomda özel bir yer kaplayan DNA parçasıdır. Genetik modifi-kasyon belli bir genin aktarımını içerdiğinden, o genin DNA dizisinin ya da kodladığı proteinin belirlenmesi yoluyla genetik modifikasyonun tespiti mümkün olur. Bu yüzden genetik modifikasyonu tespit eden metotlar protein tespiti

tini temel alan ve DNA tespitini temel alan olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

Bir organizmanın genetik olarak modifiye edilip edilmediğinin tespiti oldukça güçtür. Çünkü polisakkaritler (yüksek molekül ağırlıklı şekerler) gibi, polimeraz zincir reaksiyonunu engelleyerek hatalı negatif sonuçlara yol açan diğer bileşenler tespiti engeller. Gıda işleme süreci de proteinlerin ve DNA'nın parçalanmasına yol açarak hatalı sonuçlar çıkmasına yol açar. Yöntemler bu yüzden özellikle işleme metotlarına uygun seçilmelidir. Modifiye genetik materyal sıklıkla çok küçük miktarlarda bulunur. Bazen de transgenik protein bitkinin gıda olarak kullanılan kısmında ya yoktur, ya da çok azdır. Örneğin, Novartis BT 176 mısırında Bt toksinleri mısırın koçanlarında değil yapraklarında.

Protein Temelli Metotlar:

Kullanılan metotlar Western Blot, ELİSA, (Lateral Flow Strip) Yanal Akış Şeridi ve diğer immünoanaliz formatlarıdır. Bu testler % 1' lik düzeye kadar organizmalardaki modifiye proteinleri

“ *Bir organizmanın genetik olarak modifiye edilip edilmediğinin tespiti oldukça güçtür.* ”

tespit etmek için antikorları kullanır. Bir de günümüzde biyosensör kullanan teknikler geliştirilmektedir.

DNA Temelli Metotlar:

DNA Temelli Metotlar; Southern Blot, Kalitatif PCR, Kantitatif End-Point PCR, Kantitatif Real-Time PCR ve (Exhaustive Limiting Dilution PCR) Ayrıntılı Sınırlayıcı Seyrelme PCR Metodudur. Bu teknikler istenen gene ait DNA parçasının GMO'lardan ya da GMO'lu gıda maddelerinden izolasyonu ve PCR (Polimeraz Zincir Reaksiyonu) kullanarak çoğaltılması esasına dayanır.

GENETİK MODİFİKASYONUN TARİHÇESİ

GMO teknikleri hakkındaki bilgimiz James Watson, Francis Crick ve Maurice Wilson'un DNA'nın yapısını keşfettikleri 1950'lere dayanır. Bu yeni anlayış doğal evrim ya da seçici yavru latma yollarıyla üretilemeyen yeni karakteristikleri verecek şekilde organizmanın genetik kodunu değiştirebilme ihtimalini ortaya çıkarmıştır.

1970'lere gelindiğinde bireysel genlerin izolasyonu mümkün hale geldi ve dev ticari olasılıkların önü açılmış oldu. Bu yeni teknolojiyi tıbbi uygulamaya yolları oldukça hızlı geliştirdi. Metodun bitkilere başarıyla uygulanması ise çok sonraları gerçekleşti. İlk genetiği değiştirilmiş tam gıda Flav'r Sav'r domatesleri piyasalara 1994'te girdi. O zamandan beri GMO'ların kapsamında ve sayısında patlama yaşandı.

DÜNYADA GMO EKİLİ ALANLAR VE GMO ÜRETİMİ

Brookes ve Barfoot'a göre (2005), 1996 yılı önemli miktarda alanda (1,66 milyon ha) GMO özellikle tahılların ve diğer bitkilerin ekildiği ilk yıldır. 1996 ve 1999 yılları arasında GMO ekili alan 1,7 milyondan ha'dan 39.9 milyona çıkmıştır (Borlaug 2000).

Genetik Modifiye Bitkilerin ekili olduğu 81 milyon ha'lık alan, 2004'te 9 milyon ha'lık bir artışla 90 milyon ha'ya çıkmıştır. Böylece yıllık büyüme hızı % 11 olarak gerçekleşmiştir. GMO ekili alan miktarı 1996'dan 2005 yılına kadar 53 kat artmıştır. 2006 yılında bu miktar %13'lük bir artışla 12 milyon ha artarak 102 milyona ulaşmıştır. GMO ekili

küresel alan 2007 yılında 114.3 milyon ha'ya ulaşarak 67 kat artmıştır. Artışın önemli kısmı gelişmekte olan ülkeler tarafından meydana getirilmiştir. Biyoteknoloji ürünü bitki yetiştiren ülke sayısı 1996'da 6 iken 2007'de 23'e çıkmıştır olmuştur (James 2007).

Genetik modifiye bitki ekili küresel alanların büyük kısmı soya fasulyesi, mısır, pamuk

ve kanola ekilidir. En çok ekilen soya fasulyesi ve mısır bugün özellikle ABD'de (en az %60) işlenmiş gıdaların çoğunun yapısına girmektedir. 2007 yılı verilerine göre GMO yetiştiren 23 ülke vardır ve bunların 11'i sanayi ülkesi 12'si de gelişmekte olan ülkelerdir (Tablo 1). Yine gelişmekte olan ülkelerden Burkina Faso, Mısır ve muhtemelen Vietnam da gelecek birkaç yıl içinde GMO yetiştiriciliği için potansiyel aday olarak gözükmektedirler.

“ Brookes ve Barfoot'a göre (2005), 1996 yılı önemli miktarda alanda (1,66 milyon ha) GMO özellikle tahılların ve diğer bitkilerin ekildiği ilk yıldır. ”

Tablo 1. 2007 yılında GMO ekili küresel alanlar

Ülke	Alan (milyon)	GMO Türü
USA	57.7	Soya fasulyesi, mısır, pamuk, kanola, balkabağı, papaya, alfalfa
Arjantin	19.1	Soya fasulyesi, mısır, pamuk
Brezilya	15.0	Soya fasulyesi, pamuk
Kanada	7.0	Kanola, soya fasulyesi, mısır
Hindistan	6.2	Pamuk
Çin	3.8	Pamuk, domates, kavak, petunya, papaya, tatlı biber
Paraguay	2.6	Soya fasulyesi
Kuzey Afrika	1.8	Soya fasulyesi, mısır, pamuk
Uruguay	0.5	Soya fasulyesi, mısır
Filipinler	0.3	Mısır
Avustralya	0.1	Pamuk
İspanya	0.1	Mısır
Meksika	0.1	Pamuk, soya fasulyesi
Kolombiya	<0.1	Pamuk, karanfil
Şili	<0.1	Mısır, soya fasulyesi, kanola
Fransa	<0.1	Mısır
Honduras	<0.1	Mısır
Çek Cumh.	<0.1	Mısır
Portekiz	<0.1	Mısır
Almanya	<0.1	Mısır
Slovakya	<0.1	Mısır
Romanya	<0.1	Mısır
Polonya	<0.1	Mısır

Kaynak: James 2007

GMO TEKNİKLERİNİN UYGULAMA ALANLARI

Genetik Modifiye Tahıllar ve Diğer Bitkiler:

2003'te genetik modifiye bitki çeşitliliği; soya fasulyesi %55, pamuk %21, kanola/kolza üretimi %16 ve mısır üretimi %11 olarak hesaplanmıştır.

Piyasalardaki genetik modifiye tahılların çoğu özel herbisitlere tolerans (bitki yok edici pestisitlere dayanıklılık), bitkiye özel zararlı böceklere direnç ya da her ikisini birden sağlayacak şekilde geliştirilmektedir. Belli bitki virüslerine dirençli olanlar daha az yaygındır. İlk 10 yılda (1996-2005 yılları arası) genetik modifiye bitkilerde "herbisit toleransı" dominant özellikken onu "insekt direnci" (böcek öldürücü özellik) takip etmiştir (James 2005). 2004 ve 2005'te en hızlı artış gösteren GMO özelliği % 49'la "büyüme" olmuşken onu sırasıyla % 9'la "herbisit toleransı" ve %4'le "insekt direnci" takip etmiştir. Genetik modifiye bitkilerin sonraki jenerasyonu ise geliştirilmiş beslenme karakteristikleri ile ilgili özellikler elde etmekle besin değerlerinin artırılmasını hedef almaktadır.

Geçmişte üretilen bazı GMO'lar (yumurta, domates) ticari olarak tüketici talebi kaybı, düzenleyici kısıtlamalar

ya da diğer ticari faktörler yüzünden artık üretilmemektedir. Şu anki genetik modifikasyon çalışmaları daha az sıcaklık hassasiyeti ya da daha tuzlu toprakta yetişebilme üzerine yoğunlaşmıştır. Bu araştırmaların birçoğu da "neutraceutical"ler olarak bilinen besinsel özellikleri

iyileştirilmiş bitkiler üretmeye doğru yönelmiştir. Bu grup araştırmaların örnekleri olarak düşük kolesterollü yağ üretmek üzere modifiye edilmiş kanola, bir antioksidan olan likopeni daha yüksek miktarda içeren domates, vitamin A içeren pirinç ve daha yüksek protein içeren manyok sayılabilir. Bunlar hala geliştirme aşamasındadır. Bu arada Japonya'daki bilim adamları kahve bitkisindeki kafein oluşumundan sorumlu

geni baskılayarak % 50 ila %70 oranında daha az kafein içeren kahve bitkisi üretmeyi başarmışlardır. Oldukça tartışmalı bir başka araştırma alanı da "pharming" olarak bilinen ilaç ya da aşılar içeren genetik modifiye bitkiler yetiştirmektir.

Tıp ve Veterinerlik: Genetik modifikasyon tıp araştırmacılarının hastalıkların sebebini anlamasına yardım etmekte ve olası tedaviler geliştirmekte kullanıldı. "İnsan Genom Projesi" her bir insan geninin replikasyonu ve tanımlanmasında genetik modifikasyon tekniklerinden yararlandı. Bu bilgi şimdi tıp araştırmacıları tarafından pek çok hastalığın sebeplerini ve muhtemel tedavilerini keşfetmekte kullanılmaktadır. Örneğin, uluslararası araştırmalar kistik fibrozis ve Parkinson hastalığı gibi genetik bozuklukların tedavisi için gen terapilerinden yararlanmaktadır. Genetik modifikasyon ilaçların üretiminde sıkça kullanılmıştır.

“ *Genetik modifiye bitkilerin son jenerasyonu ise geliştirilmiş beslenme karakteristikleri ile ilgili özellikler elde etmekle besin değerlerinin artırılmasını hedef almaktadır.* ”

Mesela, genetik modifikasyon, bakterileri insan vücudunda bulunana özdeş yapıda insülin üretecek şekilde modifiye etmede başarıyla kullanılmıştır. Önceden diyabet hastası insanlar domuzlardan elde edilen insülini kullanırlardı. Domuz ve insan insülini arasındaki yapısal farklılıklar yüzünden domuz insülini kullanmak bazı durumlarda komplikasyonlara yol açardı. Şimdi ise genetik

modifiye bakterilerden elde edilen insan insülini kullanmak hayvan kaynaklı olanlarla ortaya çıkabilecek alerji ve diğer reaksiyonlar gibi bazı yan etkilerin riskini azaltmaktadır. Birde hastalığa sebep olan mikroorganizmaların genetik modifiye versiyonlarını içeren aşılar mevcuttur. Örneğin, kolera ve feline leukaemia'ye karşı GMO aşılar dünyada yaygın şekilde mevcuttur. Bunlarda GMO'nun toksik parçası çıkarılmıştır. Bu yüzden vücut, hastalığın kendisinin hastalık yapıcı etkilerine maruz kalmadan organizmanın varlığına reaksiyon gösterecek ve antikor üretecektir. Buna

ek olarak genetik modifikasyon teknolojisi kullanılarak hastalığa sebep olan organizmanın kopyalanmış antijenlerini içeren başka aşılar üretilmiştir. Hastalığa sebep olan organizmanın bu parçası bağışıklık sistemini uyararak hastalığa karşı antikorlar üretmesini sağlar. Bu durum aşıda

“ *Genetik modifikasyon tıp araştırmacılarının hastalıkların sebebini anlamasına yardım etmekte ve olası tedaviler geliştirmekte kullanıldı.* ”

hastalığa sebep olan organizmayı kullanmaktan daha güvenli bir aşılama yaklaşımıdır. Yeni Zelanda'da bu metot kullanılarak hepatit B aşısı üretilmiştir.

Chymosin Üretimi: Peynir üretiminde kullanılan Rennet'in aktif içerik maddesi chymosin (rennin) adlı enzimdir. Rennet yeni doğmuş buzağuların midelerinin dördüncü ve son bölümünde üretilir. Buzağı 4 aylıktan daha küçük olmalıdır.

Chymosin günümüzde çoğunlukla genetik modifiye *Saccharomyces cerevisiae* tarafından üretilir. Bu teknoloji doğal buzağı rennetine özdeş chymosin üretmeyi sağlar ve bütün kalıp peynir türlerinin üretiminde kullanılır.

Çevre Koruma: Bazı araştırmacılar genetik modifiye ağaçların, çimlerin ve diğer bitkilerin topraktan toksik maddelerin uzaklaştırılmasında kullanılıp kullanılmayacağını araştırmaktadır. Amerika'daki bir proje civa ile kirlenmiş bir alanın genetik modifiye ağaçlarla temizlenip temizlenemeyeceğini görmek için deneyler yapmaktadırlar.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE VE ÜLKEMİZDE GMO'LARLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Genetik modifiye organizmalar için mevcut Avrupa Birliği yasası; gıda ve yem güvenliği ve çevresel hedefler, ti-

“ *Avrupa Birliği
GMO yasal
düzenlemelerinin
mihenk taşları olarak
GMO'ların çevreye
sunulması ile ilgili
Direktif 90/220 ve yeni
gıdalar ve gıda
içerikleri ile ilgili
Düzenleme 258/97
gösterilebilir.* ”

carileştirme ve provizyon prosedürleri gibi konuları düzenler. Avrupa Birliği GMO yasal düzenlemelerinin mihenk taşları olarak GMO'ların çevreye sunulması ile ilgili Direktif 90/220 ve yeni gıdalar ve gıda içerikleri ile ilgili Düzenleme 258/97 gösterilebilir. (Avrupa Komisyonu, 1990, 1997a) Direktif 90/220 izlenebilirlik konseptini de içeren Direktif 2001/18 ile değiştirilmiştir. GMO'ların güncel tanımını ilk sağlayan Direktif 90/220

güvenlik temelli adım adım yaklaşım ve çevre ve insan sağlığı için vaka vaka risk değerlendirilmesini ortaya koyar.

Ülkemizde ise bu konu ile ilgili yasal düzenleme henüz çok yenidir. 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu 26/03/2010 tarihli, 27533 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yasaya göre GMO'lu tarım ürünlerinin ithalatı 'bu amaçla oluşturulacak kuruldanda onay alınmak şartıyla' serbest bırakılmıştır. Her bir GMO ve ürününün ilk it-

“ *Türkiye'de
GMO'lu bitki ve
hayvan üretmek ve
GMO'lu ürünlerin
bebek mamalarıyla
çocuk ek besinlerinde
kullanımı ise
yasaklanmıştır.* ”

halatı için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na başvuru yapılacak, ürünle ilgili riskler değerlendirilecek, söz konusu GMO ve ürünlerinin, “insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşit-

liliği tehdit etmesi, üreticinin, tüketicinin tercih hakkını ortadan kaldırılması, çevrenin ekolojik dengesinin ve ekosistemin bozulmasına neden olması, GMO ve ürünlerinin çevreye yayılma riski olması" halinde başvuru reddedilecektir. Risk değerlendirilmesi sonucu izin verilen GMO'ların izniyse 10 yıllık olacak, GMO ve ürünlerinin Türkiye içinden transit geçişinde her geçiş için bakanlıktan izin alınacaktır. Türkiye'de GMO'lu bitki ve hayvan üretmek ve GMO'lu ürünlerin bebek mamalarıyla çocuk ek besinlerinde kullanımı ise yasaklanmıştır. GMO ve ürünlerini, kanuna aykırı olarak ithal edenler ve üretenlere beş yıldan 12 yıla kadar hapis cezası verilecektir. İthal edilen GMO ürünlerini, izninde belirlenen amaç ve alan dışında kullanan, satan, bunu bilerek satın alan, bulunduranlar dört yıldan dokuz yıla kadar hapse mahkûm edilecektir.

GENETİK MODİFİYE ORGANİZMALAR VE İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ ÜZERİNE TARTIŞMALAR

GMO'ların insan sağlığı üzerine etkileri hakkındaki tartışma konuları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Markey, 2003).

1. Yeni genlerin ve ürünlerinin doğal toksisitesi.
2. Yeni antijenik proteinler üretilme ihtimali yahut mevcut protein alerjenlerin seviyelerinin değişmesi.
3. Konakçının metabolik yollarındaki değişimden kaynaklanan istenmeyen etkiler ya da doğal olarak toksik veya farmakolojik

olarak aktif maddelerin aşırı üretimi.

4. Yeni gıdalardaki besin kompozisyonunun doğal olanlarındaki bariz şekilde farklılaşması ihtimali.
5. Doğrudan alım durumunda insan ve hayvan bünyesindeki mikroorganizmalarla birleşme sonucu antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşması ihtimali.

GMO'LAR HAKKINDAKİ TARTIŞMALARLA İLİŞKİN BİLİMSEL ARAŞTIRMALARLA ÖRNEKLER

Ewen ve Pustzai tarafından 1999'da yapılan çalışmada genetik yapısı değiştirilmiş patateslerin farelerin mide ve bağırsak yollarında çeşitli yıkıcı etkilere yol açtığı bildirilmiştir. Ewen ve Pustzai o zaman bilimsel çevrelerce sadece kitle medyasını kullanarak halk desteği aramaları bakımından değil bir de mevcut deneysel tasarımlarındaki aşıkâr eksiklikler (Diyet grubu başına çok az hayvan kullanmaları, genetik modifiye ve genetik modifiye olmayan patatesler arasındaki kimyasal kompozisyon farklarının belirsizliği, analiz sonuçları için istatistiksel değerlendirme teknikleri uygulanmasının ve temel kontrollerin eksikliği gibi, Kuiper ve

ark. 1999) yüzünden de şiddetle eleştirildiler.

Bir başka çalışmada, besinler yoluyla aldığımız yabancı DNA'nın hücrelerimize taşınabileceği ortaya konuldu. Bakteriyel bir virüsün DNA'larıyla beslenen

“ Bir başka çalışmada, besinler yoluyla aldığımız yabancı DNA'nın hücrelerimize taşınabileceği ortaya konuldu. ”

farelerde bağırsak boyunca yaşayabilen ve kana karışabilen büyük virüs DNA'sı parçaları bulundu. Alınan DNA'lar lökositlerde, dalak ve karaciğer hücrelerinde de görüldü ve virüs DNA'sının fare genomuna yerleştiği kanıtlandı (Schubbert ve ark., 1997). Hamile farelere yedirilen virüs DNA'sı, ceninin ve yeni doğmuş yavruların hücrelerine geçtiği de belirlendi (Schubbert ve ark., 1998). Başka iki araştırmada da

transformasyon yeteneğine sahip bir bakteri plasmid DNA'sının insan ya da koyun tükürüğüne maruz bırakıldığında, bu yeteneğini hala koruyabildiği in vitro olarak ortaya konulmuştur (Mercer ve ark., 2001; Duggan ve ark., 2003). Yine Netherwood ve ark. da 2004 yılında genetik modifiye soyanın epsps transgeninin ince bağırsak boyunca canlı kalabildiğini göstermişlerdir. Bu çalışmalar insan bağırsağında sindirilmiş fonksiyonel DNA mevcudiyetinin kanıtı olarak gösterildi. Yine de gıda tüketimi ile alınan sindirilmiş DNA'nın bağırsaktaki bakteriler tarafından genetik yapısına alındığına dair bir kanıt bulunamamış ve böyle bir entegrasyon asla kanıtlanamamıştır (Batista ve Oliveira, 2009). Zaten bakteri ve virüsler gıdalarda her zaman mevcut olabildiğinden (virüs ve bakteri gibi) yabancı DNA türleri yemek yemekle her zaman alınabilir (Batista ve Oliveira, 2009).

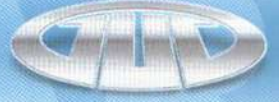
Soya fasulyesi genetik modifikasyonun hedef aldığı tahıllardan biridir ve dünya çapında tüketilen soya fasulyesinin yaklaşık % 64' ü genetik modi-

“
Soya fasulyesi genetik modifikasyonun hedef aldığı tahıllardan biridir ve dünya çapında tüketilen soya fasulyesinin yaklaşık % 64' ü genetik modifiyedir (James, C. 2007).”

fiyedir (James, C. 2007). Soya fasulyesi izoflavonları (antioksidan polifenoller) memelilerdeki fito-östrojenler gibi etki gösterebilir ve menopoz sonrası dönemde kadınlarda kemikler, kardiyovasküler risk ve ateş basması gibi problemlerde yararlı etkileri görülebilir. Lappe ve ark. (1999) aynı şartlar altında yetiştirilen doğal soya fasulyesi ile genetik modifiye GR soya fasulyesi üzerinde çalışarak

genetik modifiye soya fasulyesinde %12-14 oranında östrojenik izoflavonlarda azalma olduğunu bildirmişlerdir. Yine de aksini kanıtlayan (McCann ve ark. 2005; Duke ve ark. 2003) çalışmalarda benzer izoflavon değerleri bulunmuştur. Ek olarak diğer; GR mısır (Ridley ve ark. 2002), IR patetes (Sanhony ve ark. 2004) ve IR pirinç (Li ve ark. 2007) gibi GM bitkilerin besinsel değerlendirme çalışmalarında genetik modifiye olmayan çeşitlere göre eşdeğer besinsel kompozisyona sahip oldukları bulunmuştur.

Malatesta ve ark. (2002) farelerde yaptıkları çalışmalarda genetik modifiye Roundup Ready soya fasulyesinin farelerin hepatositlerinde (Karaciğer hücresi) bazı çekirdek özelliklerinde önemli değişiklikler yaptığını iddia ettiler. Bu yazarlar genetik modifiye soyanın hepatosit metabolik aktivitelerini modifiye edebildiğini de ileri sürdüler. (Vecchio ve ark. (2004) genetik modifiye soya fasulyesinin her hangi bir toksik etkisini izleyebilmek için fare testisini kullandılar ve testiküler hücrelerde sürekli bir RNA birikimine yol açan çekirdek por yoğunluğu

azalması ile birlikte meydana gelen bir transkripsiyon inhibisyonu bildirdiler. Bu çalışmaların aksine Brake ve ark. 2004 yılındaki iki çalışmada, ne Roundup Ready soya fasulyesinin ne de Bt mısırının fetal, postnatal, pubertal ve yetişkin farelerin testiküler gelişimlerine her hangi bir negatif etkisini kanıtlayamadılar.

Nordlee ve ark., 1996 yılında Brezilya fındığının bir genine sahip olan transgenik soya fasulyesinin, fındığa alerjisi olanlarda alerjiye neden olduğunu bildirmişlerdir. Ancak başka bir makalede (Batista ve Oliveira, 2009) bu ürünün sadece hayvan yemi olarak kullanıldığından ve asla ticarileştirilmediğinden bahsedilmiştir. Benzer şekilde Bt bakterisinden elde edilen insektisidal (böcek öldürücü) bir protein olan Cry9C' yi içeren bir genetik modifiye mısır olan "Starlink mısır" ının Çevre Koruma Ajansı tarafından (Bt Cry9C proteininin bazı çevrelerce alerjenik protein

“ Yukarıda da görüldüğü gibi GMO'ların sağlık etkileri ile ilgili olumsuz sonuçlara varan çalışmalar olduğu gibi hiçbir negatif etkisi olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. ”

olarak kabul edilmesi sebebiyle) insan gıdası olarak değil sadece hayvan yemi olarak kullanılmasına izin verilmiştir.

Yukarıda da görüldüğü gibi GMO'ların sağlık etkileri ile ilgili olumsuz sonuçlara varan çalışmalar olduğu gibi hiçbir negatif etkisi olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. Bu yüzden bu konu hakkında net bir görüş oluşması mümkün görünmemektedir. Ayrıca bu ça-

lışmaların hepsi hayvan deneyleri şeklindedir. GMO'lu bitkilerin gıdalarda kullanılmasının henüz 16-17 yıllık bir geçmişi vardır ve başlarda yaygın değildir. Kanser gibi kronik toksik etki ve genetik mutasyonlar sonucu oluşabilen hastalıklar oldukça uzun süreler sonunda olduğundan, GMO'ların insanlar üzerindeki etkilerinin ne olabileceği henüz tam olarak bilinmemektedir. Dolayısıyla bu gıdalara temkinli yaklaşmanın faydası olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Adugna, A. and Mesfin, T. 'Detection and quantification of genetically engineered crops' *ejournal.icrisat.org* 6 (2008) 1-10
2. Ahmed, F.E. 'Molecular markers for early cancer detection.' *J. Environ. Sci. Health C18* (2000) 75-125
3. Ahmed, F. E. 'Detection of genetically modified organisms in foods' *Trends in Biotechnology* 20 No.5 (2002) 215-223
4. Brake, D.G. and Evenson, D.P. 'A generational study of glyphosate-tolerant soybeans on mouse fetal, postnatal, pubertal and adult testicular development.' *Food Chem. Toxicol.* 42 (2004) 29-36
5. Brake, D.G. et al. 'Evaluation of Bt (*Bacillus thuringiensis*) corn on mouse testicular development by dual parameter flow cytometry.' *J. Agric. Food Chem.* 52 (2004) 2097-2102
6. Borlaug, N.E. 'The green revolution revisited and the road ahead.) Special 30th Anniversary Lecture. (2000) Oslo, Norway: The Norwegian Nobel Institute.
7. Brookes, G. and Barfoot, P. 'GM crops: The global socio-economic and environmental impact - The first nine years 1996-2004.' (2005) UK: PG Economics Ltd.
8. Duggan, P.S. et al. 'Fate of genetically modified maize DNA in the oral cavity and rumen of sheep.' *Br. J. Nutr.* 89 (2003) 159-166
9. Duke, S.O. et al. 'Isoflavone, glyphosate, and aminomethylphosphonic acid levels in seeds of glyphosate-treated, glyphosate-resistant soybeans.' *J. Agric. Food Chem.* 51 (2003) 340-344
10. Ewen, S.W.B. and Pustzai, A. 'Effect of diets containing genetically modified potatoes expressing *Galanthus nivalis* lectin on rat small intestine.' *Lancet* 354 (1999) 1353-1354
11. Fagan, J. et al. 'Performance assessment under field conditions of a rapid immunological test for transgenic soybeans.' *Int. J. Food Sci. Technol.* 36 (2001) 1-1
12. Gachet, E. et al. 'Detection of genetically modified organisms (GMOs) by PCR: a brief review of methodologies available' *Trends in Food Science & Technology* 9 (1999) 380-388
13. Greiner, R. 'Qualitative and quantitative detection of genetically modified maize and soy in processed foods sold commercially in Brazil by PCR-based methods.' *Food Control* 16 (2005) 753-759.
14. James, C. 'Global status of commercialized biotech/GM crops.' *Highlights of International Service for the Acquisition of Agri-Biotech Applications* (2005) (ISAAA) briefs No. 34.
15. James, C. 'Global status of commercialized biotech/GM crops.' *Highlights of International Service for the Acquisition of Agri-Biotech Applications* (2007) (ISAAA) briefs No. 37.
16. Koppel, E. et al. 'Sensitive Nachweismethode für die gentechnisch veränderte Sojabohne "Roundup Ready2" *Mitt. Gebiete Lebensm. Hyg.* 88 (1997) 164-175
17. Kuiper, H.A. et al. 'Adequacy of methods for testing the safety of genetically modified foods.' *Lancet* 354 (1999) 1315-1316
18. Li, X. et al. 'Comparison of nutritional quality between Chinese Indica rice with *sck* and *cry1Ac* genes and its nontransgenic counterpart.' *J. Food Sci.* 72 (2007) S420-S424
19. Malarkey, T. 'Human health concerns with GM crops' *Mutation Research* 544 (2003) 217-221
20. Malatesta, M. et al. 'Ultrastructural morphometrical and immunocytochemical analyses of hepatocyte nuclei from mice fed on genetically modified soybean.' *Cell Struct. Funct.* 27 (2002) 173-180

21. Malatesta, M. et al. 'Fine structural analyses of pancreatic acinar cell nuclei from mice fed on genetically modified soybean.' *Eur. J. Histochem.* 47 (2003) 385-388
22. McCann, M.C. et al. 'Glyphosate-tolerant soybeans remain compositionally equivalent to conventional soybeans (*Glycine max* L.) during three years of field testing.' *J. Agric. Food Chem.* 53 (2005) 5331-5335
23. Mercer, D.K. et al. 'Transformation of an oral bacterium via chromosomal integration of free DNA in the presence of human saliva.' *FEMS Microbiol. Lett.* 200 (2001) 163-167
24. Miraglia, M. et al. 'Detection and traceability of genetically modified organisms in the food production chain' *Food and Chemical Toxicology* 42 (2004) 1157-1180
25. Netherwood, T. et al. 'Assessing the survival of transgenic plant DNA in the human gastrointestinal tract.' *Nat. Biotechnol.* 22 (2004) 204-209
26. Nordlee, J.A. et al. 'Identification of a Brazil-nut allergen in transgenic soybeans.' *N. Engl. J. Med.* 334 (1996) 688-692
27. Pan, T-M. 'Current Status and Detection of Genetically Modified Organism' *Journal of Food and Drug Analysis* 10 (2002), No. 4, 229-241
28. Poulsen, M. et al. 'A 90-day safety study in Wistar rats fed genetically modified rice expressing snowdrop lectin *Galanthus nivalis* (GNA).' *Food Chem. Toxicol.* 45 (2007) 350-363
29. Ridley, W.P. et al. 'Comparison of the nutritional profile of glyphosate-tolerant corn event NK603 with that of conventional corn (*Zea mays* L.).' *J. Agric. Food Chem.* 50 (2002) 7235-7243
30. Sanhoty, R.E. et al. 'Quality and safety evaluation of genetically modified potatoes Spunta with Cry V gene: compositional analysis, determination of some toxins, antinutrients compounds and feeding study in rats.' *Die Nahrung* 48 (2004) 13-18
31. Schubbert, R. et al. 'Foreign (M13)DNA ingested by mice reaches peripheral leukocytes, spleen, and liver via the intestinal wall mucosa and can be covalently linked to mouse DNA.' *Proc. Natl. Acad. Sci.* 94 (1997) 961-966
32. Schubbert, R. et al. 'On the fate of orally ingested foreign DNA in mice: chromosomal association and placental transmission to the fetus.' *Mol. Gen. Genet.* 259 (1998) 569-576
33. Studer, E. et al. 'Quantitative competitive PCR for the detection of genetically modified soybean and maize.' *Z. Lebensm.-Unters. Forsch.* 17 (1998) 207-213
34. Sykes, P.J. et al. 'Quantitation of targets for PCR by use of limiting dilution.' *The PCR Technique: Quantitative PCR* (Larrick, J.W., ed.), (1998) pp. 81-93, Eaton Publishing Co.
35. Tinker, N.A. et al. 'Random Amplified Polymorphic DNA and Pedigree Relationship in Spring Barley' *Ther. Appl. Genet.* 85. (1993) 976-984
36. Vecchio, L. et al. 'Ultrastructural analysis of testes from mice fed on genetically modified soybean.' *Eur. J. Histochem.* 48 (2004) 448-454
37. Zhu, B.T. and Conney, A.H. 'Functional role of estrogen metabolism in target cells: review and perspectives.' *Carcinogenesis* 19 (1998) 1-27
38. www.bionetonline.org
39. www.genewatch.org
40. www.ucsus.org iFood & Agriculture
41. <http://rega.basbakanlik.gov.tr/>

YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİNE UYGULANAN CEZAI İŞLEMLER

Mustafa GÖKÇEOĞLU

Gümrük Uzmanı
gmustafa@gumruk.gov.tr

Giriş

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği (YGM) uygulaması 19.01.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 60 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) ile gümrük camiasının gündemine girmiş ve anılan Tebliğ'in 6 ay sonra yürürlüğe girmesi ile uygulama başlamıştır. Tebliğ ile ekonomik etkili gümrük rejimleri, nihai kullanım, basitleştirilmiş usul uygulamaları ve diğer gümrük işlemlerinin doğru olarak uygulanmasını sağlamak için yapılması gerekli tespit işlemlerinin belirlenmesi ve bu işlemlerin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amaçlanmış ve tespit işlemlerini yapmak üzere yetkilendirilecek gümrük müşavirlerinin taşınması gereken nitelikler belirtilmiştir.

Sistemin genel esasları 60 Seri No.lu Tebliğ ile, uygulamaya ilişkin detaylar ise 29.05.2008 tarih ve 26890 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri) ile belirlenmiştir.

İlk yetki belgesi Temmuz 2008'de alınmış olup bugün¹ itibarıyla yaklaşık 130 bağımsız, 170 tüzel kişilik ortağı YGM faaliyette bulunmaktadır. YGM faaliyetinde bulunmak üzere 61 şirket kurulmuştur. 60 Seri No.lu Tebliğ'in 6/(2) maddesi uyarınca yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerinin kimlik ve adres bilgileri Gümrük Müsteşarlığının web sayfasında yayımlanmaktadır.

1 Seri No.lu Tebliğ'in 14'üncü maddesi uyarınca; YGM'lerin yetki belgelerinin iptal olması veya her-

hangi bir nedenle mesleki faaliyetin yerine getirilemeyecek olduğu durumlarda otuz günü geçmemek üzere bir başka YGM'nin tespit işlemlerini yapmaya yetkili kılınması aynı şekilde vekil olan YGM'nin de vekâleten tespit işlemlerini yapma taahhüdünde bulunması uygulanması başlatılmıştır. Vekâlet bildirgesi vermeyen YGM'ler sisteme sözleşme girişi yapmamaktadır. Bir kişi vekâleten en fazla 2 kişinin yerine bakabilmektedir. Vekâlet uygulamasının amacı, belge iptali ya da hastalık, vefat gibi nedenlerle YGM'nin hizmet veremediği durumlarda ekonomik faaliyetlerin aksamaması, YGM'den hizmet alan ticaret erbabının işlemlerinin devamlılığının sağlanmak istenmesidir.

YGM adına sayım tutanağını imzalayan kişilerin, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre gümrük müşavir yardımcısı olmak için aranan eğitim şartlarını taşıması şartı getirilmesi geç² alınmış ama yerinde bir karardır. Zira ilerde gümrük müşaviri ve YGM olabilme yeterliliğine sahip kişilerin diğer bir deyişle mesleki kariyerini bu alanda sürdürmeyi amaçlayan kişilerin sayım tutanaklarını imzalaması şüphesiz daha uygundur. Hatta eğitim şartının tüm YGM'leri de kapsayacak şekilde genişletilmesi, 2 yıllık geçmişi olan ama çok önemli bir ihtiyacı karşılayan mesleğin belli standartlara kavuşturulması için isabetli olacaktır.

“ İlk yetki belgesi Temmuz 2008'de alınmış olup bugün itibarıyla yaklaşık 130 bağımsız, 170 tüzel kişilik ortağı YGM faaliyette bulunmaktadır. YGM faaliyetinde bulunmak üzere 61 şirket kurulmuştur. ”

YGM'lere Uygulanacak Cezai İşlemler

YGM'lerin tespit işlemini yaparken mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uymamaları halinde ne tür cezai müeyyide uygulanacağı konusunda sistemin yeni olmasından dolayı bir takım sıkıntıların yaşandığı görülmektedir.

YGM'lerin sorumlulukları, 07.10.2009 tarih ve 27369

sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliği'nin 575'inci ve 60 Seri No.lu Tebliğ'in 7'nci maddelerinde belirlenmiş olup, söz konusu maddelerde YGM'lerin yaptıkları tespit işlemleri ve bunlara ilişkin raporların doğru olmaması halinde, tespit işleminin kapsamı ile sınırlı olmak üzere ziyaa uğratılan vergilerden ve kesilecek cezalardan yükümlü ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları hüküm altına alınmıştır.

60 Seri No.lu Tebliğ'in 7/(2) maddesinde YGM'lerin yaptıkları tespit işlemlerinin doğru olmadığı veya dönemsel tespit işlemlerinin zamanında yapılmadığının belirlenmesi halinde haklarında 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi uyarınca işlem yapılacağı hükmü yer almaktadır. Gümrük Yönetmeliği'nin 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değiştirilen 578/(1) maddesinde ise YGM'lerce yapılan

“ Vekâlet uygulamasının amacı, belge iptali ya da hastalık, vefat gibi nedenlerle YGM'nin hizmet veremediği durumlarda ekonomik faaliyetlerin aksamaması, YGM'den hizmet alan ticaret erbabının işlemlerinin devamlılığının sağlanmak istenmesidir. ”

tespit işlemlerine ilişkin olarak mevzuata aykırı durumların belirlenmesi halinde haklarında Kanunun geçici 6 ncı maddesi hükümlerinin uygulanacağı hükmü yer almaktadır. Söz konusu değişiklikle, sadece tespit işlemlerinin zamanında yapılmaması durumunda değil tespit işlemleriyle ilgili mevzuata aykırı her türlü durumlarda disiplin cezası öngörülmektedir.

Gümrük Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi, gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcılarının çıkarılacak bir kanunla bağlı buldukları Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü görev alanı itibariyle kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye³ kadar uygulanacak hükümleri ihtiva etmekte olup uyarma, kınama, geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, meslekten çıkarma cezalarının hangi durumlarda verileceğini belirlemektedir.

Uyarma, meslek mensubuna mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin yazı ile bildirilmesi; **kınama**, meslek mensubuna görevinde ve davranışında kusurlu sayıldığı yazı ile bildirilmesi; **geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma**, mesleki sıfatı saklı kalmak şartıyla altı aydan az, bir yıldan çok olmamak üzere mesleki faaliyetten alıkoyma, **meslekten çıkarma** ise meslek mensubunun izin belgesinin geri alınarak, bir daha bu mesleği icra etmesine izin verilmemesidir.

YGM'lerin Gümrük Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi uyarınca aldıkları cezalar, hem YGM mesleğini hem de YGM sisteminden ayrılarak dolaylı temsil suretiyle iş yapmak istemeleri halinde gümrük müşavirliği mesleğini yapmalarını etkileyecek

“ 6 ay geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası alan bir YGM fiilen 5 buçuk yıl YGM faaliyetinden men cezası almış olmaktadır. ”

olan cezalardır. Örneğin bir YGM'nin 6 ay mesleki faaliyetten alıkoyma cezası alması durumunda bu süre zarfında YGM olarak faaliyette bulunamayacağı gibi dolaylı temsil suretiyle iş takibi de yapamayacaktır. Meslekten çıkarma cezasında ise gümrük müşavirliği sıfatı tamamen kaybedildi-

ğinden, YGM süresiz olarak her iki meslekten de çıkartılmış olacaktır.

Öte yandan, YGM olmanın şartlarından birisi “Son beş yıl içinde 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi uyarınca kesinleşmiş geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası almamış olması” olduğundan bu cezayı alan kişi YGM olma vasfını kaybetmekte ve ceza süresinin bitiminden sonra 5 yıl süre ile tekrar YGM olamamaktadır. Örneğin 6 ay geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası alan bir YGM fiilen 5 buçuk yıl YGM faaliyetinden men cezası almış olmaktadır. YGM'nin 6 aylık cezanın bitiminden sonra dolaylı temsil suretiyle faaliyette bulunması ise mümkündür.

YGM Belgesine El Konulan Durumlar

a) Gümrük Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi uyarınca geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma veya meslekten çıkarma cezasının alınması

Yukarıda izah edildiği gibi geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma ve meslekten çıkarma cezalarının verildiği durumlarda YGM yetki belgesine el konulmaktadır. Geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezasının bitiminden itibaren 5 yıl süre ile tekrar YGM yetki belgesi düzenlenmemektedir.

b) YGM olabilme şartlarından birinin kaybedilmesi

Gümrük Yönetmeliği'nin 578/(2) maddesine göre YGM olabilme şartlarından⁴ birinin kaybedilmesi halinde yetki belgesi iptal edilir ve beş yıl süre ile tekrar YGM belgesi verilmez.

c) Asgari Ücret Tarifesine Uymama

60 Seri No.lu Tebliğ'in 7/(3) maddesine göre; tespit işlemleri ile ilgili olarak Müsteşarlıkça belirlenen asgari fiyatın altında hizmet veren ya da dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ile ya da tespit işlemini yaptıran yükümlü ile doğrudan veya dolaylı iş ilişkisi içinde olduğu tespit edilen YGM'lerin yetki belgeleri iptal edilir. Bu şekilde yetki belgeleri iptal edilen yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerine beş yıl süre geçmeden tekrar yetki belgesi verilmez.

Gümrük Yönetmeliği'nin 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değiştirilen 578/(2) maddesine göre; YGM olabilme şartlarından birinin kaybedilmesi, tespit işlemleri ile ilgili olarak Müsteşarlıkça belirlenen asgari fiyatın altında hizmet verilmesi, görevin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapılmaması veya kusurlu olarak yapılması ya da Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunulması veya dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleriyle ya da tespit işlemini yaptıran yükümlü ile doğrudan veya dolaylı iş ilişkisi içinde olduğunun tespit edilmesi durumlarında YGM'lerin yetki belgeleri iptal edilir. Bu şekilde yetki belgeleri iptal edilen gümrük müşavirlerine beş yıl süreyle tekrar yetki belgesi verilmez.

Gümrük Yönetmeliği'nin 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile eklenen 578/(3) maddesinde, YGM'lerin yetki belgesinin iptal edilmesinin, ayrıca Gümrük

Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesi uyarınca disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmeyeceği hükmü, 60 Seri No.lu Tebliğ'in 7/(3) maddesinde de "Ayrıca, dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri hakkında da Gümrük Kanunu'nun Geçici 6'ncı maddesi hükümleri uyarınca işlem yapılır" hükmü bulunmaktadır. Yetki belgesi iptal edilen YGM'nin disiplin cezası alması dolaylı temsil suretiyle gümrük müşavirliği yapmasını da etkileyecek olması bakımından önem arz etmektedir.

Aynı Tebliğ'in 7/(4) maddesine göre ise, üçüncü fıkradaki işlemleri yapan veya yaptığı tespit edilen antrepo sahipleri ve işleticilerinin yetkilendirilmiş gümrük müşaviri ile yapmış olduğu tespit sözleşmesi ilk seferinde iptal edilir ve işletme uyarılır. İkinci kez aynı işlemin tesisi halinde antrepo açma ve işletme izni iptal edilir.

YGM Asgari Ücret Tarifesi 22.01.2010 tarih ve 2010/4 sayılı Genelge'nin ekinde yayımlanmış olup söz konusu Genelge'de yer alan tarifenin altında hizmet verdiği tespit edilen YGM'lerin yetki belgesi iptal edilmekte ve beş yıl süre ile bu kişilerin YGM faaliyetinde bulunmasına izin verilmemektedir.

Asgari ücret tarifesi kamu otoritesinin YGM'lere verdiği bir hak değil YGM'lerin uymasını zorunlu tuttuğu bir uygulamadır. Bu hususta, serbest piyasa koşullarına göre hareket ederek müşteri kazanma adına yapılacak fiyat indirimleri hem belge iptali gibi ağır bir cezaya maruz kalma riskini doğuracak hem de hizmet alanların benzer indirimleri diğer YGM'lerden de talep etmesine ve meslek mensuplarının gereksiz yere zor durumda kalmalarına yol açacaktır. Ayrıca, asgari ücretin altında bir ücretten düzenlenmiş sözleşmeye taraf olan antrepo sahipleri ve işleticilerinin YGM ile yapmış olduğu tespit sözleşmesi ilk seferinde iptal edilerek işletme uyarılacak, ikinci kez aynı iş-

lemin tesisi halinde antrepo açma ve işletme izni iptal edilecektir. Bu yüzden asgari ücret tarifesine uymayan ve mesleğin itibarına zarar veren YGM'lerin mesleki gelecekleri açısından daha özenli davranmaları aynı şekilde YGM'lerden hizmet alan ticaret erbabının da asgari ücret tarifesine uyulması konusunda en az YGM kadar hassas davranması gerekmektedir.

d) Görevin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapılmaması veya kusurlu olarak yapılması ya da Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunulması

Görevin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapılmaması veya kusurlu olarak yapılması ya da Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunulması halinde yetki belgesinin iptal edileceğine ilişkin hüküm Gümrük Yönetmeliği'ne 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile eklenmiştir. Bu hüküm, belge iptaline yol açan durumların kapsamını genişletmekte, asgari ücret ve dolaylı/doğrudan iş ilişkisi dışında da fiilin niteliğine göre belge iptaline cevaz vermektedir.

“ *Asgari ücretin altında bir ücretten düzenlenmiş sözleşmeye taraf olan antrepo sahipleri ve işleticilerinin YGM ile yapmış olduğu tespit sözleşmesi ilk seferinde iptal edilerek işletme uyarılacak, ikinci kez aynı işlemin tesisi halinde antrepo açma ve işletme izni iptal edilecektir.* **”**

“ *Görevin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapılmaması veya kusurlu olarak yapılması ya da Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunulması halinde yetki belgesinin iptal edileceğine ilişkin hüküm Gümrük Yönetmeliği'ne 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile eklenmiştir.* **”**

e) Doğrudan ve dolaylı iş ilişkisi

22.01.2010 tarih ve 2010/4 sayılı Genelge ile belirlenen asgari ücret tarifesine uyulmaması durumu yoruma açık bir konu olmamakla birlikte doğrudan ve dolaylı iş ilişkisinden ne anlaşılması gerektiği uygulamada tartışılan bir husustu. Bu nedenle, dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ile ya da tespit işlemini yaptıran yükümlü ile doğrudan veya dolaylı iş ilişkisinin

ne olduğunun somut olarak belirtilmemesi nedeniyle uygulamada yaşanacak tereddütlerin giderilmesi amacıyla 13.05.2010 tarih ve 2010/19 sayılı Genelge yayımlanarak iş ilişkisinin tespitinde hangi hususların dikkate alınacağı hüküm altına alınmış

ancak YGM tarafından danışmanlık hizmeti verilmemesine ilişkin hükmün kapsamının belirtilmemesi nedeniyle yaşanacak sıkıntıları önlemek amacıyla 29.06.2010 tarihinde 2010/29 sayılı Genelge yayımlanmış ve 2010/19 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

2010/29 sayılı Genelge'ye göre, dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ya da tespit işlemini yaptıran yükümlü ile doğrudan veya dolaylı iş ilişkisinin tespitinde aşağıdaki hususlar dikkate alınmaktadır:

1-Yetkilendirilmiş gümrük müşavirinin daha önce çalışmış olduğu dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü ile kira akdi olmaksızın aynı adreste çalışıyor olması

Bu hükümden, YGM'nin daha önce çalışmış olduğu dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü ile aynı adreste kira akdi yaparak faaliyette bulunmasına izin verildiği anlamını çıkarmak yerine kira akdi olmaksızın aynı işyerinin kullanılmasının yasaklandığı anlamını çıkarmak daha doğru olacaktır. Mali mevzuat gereği, iki farklı şirketin aynı adreste faaliyette bulunması mümkün olduğundan Genelge'de bu konuda bir kısıtlama getirilmemiş, ancak kira akdi olmaksızın aynı adresin kullanılması yasaklanmıştır. Bununla birlikte, aynı adreste faaliyette bulunarak iş ilişkisinden uzak durmanın ne kadar mümkün olabileceği tartışmaya açık bir konudur. Bu yüzden YGM'lerin ihtiyatlı davranması ve dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü ile aynı adreste faaliyette bulunmaktan kaçınması isabetli bir davranış olacaktır.

2-Yetkilendirilmiş gümrük müşaviri ile dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü ile başka şirketlerde ortak olması veya aynı ortaklarla ortaklık yapması

YGM'nin dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü ile ortaklık yapmasının yanı sıra aynı kişilerle ortaklık yapmasının da yasaklanmasından bu konuda hiçbir şekilde esneklik gösterilmeyeceği anlaşılmaktadır.

3- Yetkilendirilmiş gümrük müşaviri ile dolaylı temsil suretiyle iş takibi yapan gümrük müşaviri ve/veya tespit işlemini yaptıran yükümlü arasında

karşılıklı hizmet faturası alışverişi yapılması veya hizmetin iadesi olamayacağı için "iade fatura" tanzim edilmesi, para veya ekonomik değer transferine imkân verecek sözleşme, protokol vs. düzenlenmesi

Asgari ücret tarifesinin altında verilen hizmeti gizlemenin araçlarından birisi olarak YGM'ye fatura düzenlenmesi, vergi kaçırmaya yönelik girişimlerde bulunulması ya da muvazaalı birtakım işlemlerin yapılması önlenmeye çalışılmaktadır.

4- Yetkilendirilmiş gümrük müşavirinin tespit işlemleri sırasında, yapılacak büro, ısınma, iletişim, elektrik gibi tespit için gerekecek giderlerinin tespit sözleşmesi gereği tespit yaptıran tarafından karşılanması gerekirken, bunlar için fatura düzenlenmesi

Sadece YGM tarafından hizmet karşılığı ve elbette asgari ücret tarifesinin altında olmamak kaydıyla tespit işlemini yaptıran kişiye fatura kesilebilecek, tespit işlemini yaptıran kişi tarafından kesilecek fatura iş ilişkisi olarak değerlendirilecektir.

5- Tespit sözleşmesi tarafı olsun veya olmasın yetkilendirilmiş gümrük müşavirince, dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirlerine ya da tespit işlemini yaptığı yükümlülere tespit işlemlerinin dışında herhangi bir hizmet verilmesi, vergi ve idari ihtilafların yönetimi, belge temin, takip ve kapatma adı altında yapılacak danışmanlık için fatura düzenlenmiş olması

Bu hüküm 2010/19 sayılı Genelge'de aşağıdaki şekildeydi:

Yetkilendirilmiş gümrük müşavirinin 60 Seri No.lu Tebliğ ile belirlenmiş tespit işlemleri dışında başka işler yapılamayacağından, danışmanlık veya başka hizmet karşılığında veyahut vergi ve idari ihtilafların yönetimi, belge temin, takip ve kapatma adı al-

tında yapılacak danışmanlık için fatura düzenlenmiş olması.

2010/19 sayılı Genelge, mevzuatta daha önce yer almayan bir yasak getirerek YGM'lerin 60 Seri No.lu Tebliğ'de belirtilen tespit işlemleri dışında faaliyette bulunmalarını engellemektedir. Anılan Genelge'yi yürürlükten kaldıran 2010/29 sayılı Genelge ise dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ya da tespit işlemi yapılan yükümlülere danışmanlık hizmeti sunulmasını yasaklamakta, bu kişilerin dışında kalanlara danışmanlık hizmeti sunulmasına ise cevaz vermektedir.

Mezkur Genelge'de iş ilişkisi olarak kabul edilecek işlemler bu şekilde sayılmış olup bunların dışında, iş ilişkisinin tespiti halinde iş ilişkisinin olmadığı için ilgililerin, gerekli bilgi ve belgeleri Gümrük Müsteşarlığına iletmesi gerekmektedir.

Yetki belgesine el konulan durumlara ilgili olarak ilgililerin bilmesinde yarar görülen hususlardan birisi de geçici olarak mesleki faaliyetten men ve meslekten çıkarma cezalarının disiplin cezaları olmasına rağmen YGM olabilme şartlarından birinin kaybedilmesi, asgari ücret tarifesine uymama, görevin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yapılmaması veya kusurlu olarak yapılması ya da Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunulması, doğrudan ve dolaylı iş ilişkisi nedenleriyle yetki belgesine el konulması disiplin cezası olmayıp verilen bir yetkinin geri alınmasıdır. Dolayısıyla anılan sebeplerin varlığının

“ 2010/29 sayılı Genelge dolaylı temsil suretiyle faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ya da tespit işlemi yapılan yükümlülere danışmanlık hizmeti sunulmasını yasaklamakta, bu kişilerin dışında kalanlara danışmanlık hizmeti sunulmasına ise cevaz vermektedir. ”

tespiti halinde idarenin belgeye el koymadan önce savunma almak gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır.

İki yıllık geçmişi olan YGM sisteminde gerek uygulama gerekse mevzuat açısından önemli aşamalar kat edilmiştir. Sistemin yeni olması nedeniyle uygulamada yaşanan sorunlar azalarak da olsa devam etmektedir. Bu sorunların çözümü amacıyla mevzuatta zaman zaman değişiklikler yapılmakta olup

meslek sahiplerinin ve hizmet alanların gerek Resmi Gazete'den gerekse Gümrük Müsteşarlığının E-Mevzuat sayfasından güncel mevzuatı takip etmeleri tavsiye olunur.

Sonuç

YGM uygulaması, bürokrasinin azaltılması, ticaret erbabının işlerinin hızlandırılması, denetimin çağdaş ve etkin hale getirilmesi, antrepolarda memur görevlendirme nedeniyle ortaya çıkan zaman kaybı ve mali külfetin önlenmesi gibi amaçlarla ortaya çıkmış bir meslek olup sistemin amacına uygun olarak işlediği durumlarda faydası görülen bir uygulamadır. Ancak tüm alanlarda olduğu gibi YGM uygulamasında da kuralları ihlal eden aktörlere rastlanabilmekte ve bu kişiler hem mesleğe hem de hizmet sundukları kişilere zarar vermektedir. Yapılan denetimlerde mevzuata aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen meslek mensuplarına ciddi cezalar uygulanmakta olup bazı YGM'lerin yetki belgelerine de el konulmuştur. Belgesine el konulan YGM'lerin hizmet verdikleri antrepolarda işlem-

lerin aksamaması için 30 gün geçici süreyle işlemleri yürütmek üzere vekil YGM uygulaması yürütülmektedir. Hizmet alan kişilerin de bu anlamda seçici olmaları ve kendilerine mağduriyet yaşatmayacak YGM'lerle çalışmayı tercih etme-

leri önem arz etmektedir. Ayrıca sistemin sağlıklı olarak işlemeye devam etmesi için meslek mensuplarının hem kişisel hem de YGM mesleğinin itibarını zedeleyecek davranışlardan sakınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 07.10.2009 tarih ve 27369 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Yönetmeliği
- 02.07.2010 tarih ve 27629 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"
- 19.01.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) - Seri No:60
- 29.05.2008 tarih ve 26890 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri)- Seri No:1
- 22.02.2009 tarih ve 27149 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 60 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) ve 1 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliğinde (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 18.09.2009 tarih ve 27353 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 60 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) ve 1 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliğinde (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 04.06.2009 tarih ve 2009/82 sayılı Genelge
- 23.09.2009 tarih ve 2009/96 sayılı Genelge
- 13.05.2010 tarih ve 2010/19 sayılı Genelge
- 29.06.2010 tarih ve 2010/29 sayılı Genelge

DİPNOTLAR

- 1 02.07.2010
- 2 29.05.2008 tarih ve 26890 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri)'nin 17/(6) maddesinden sonra gelmek üzere 22.2.2009 tarih ve 27149 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tebliğ ile "(7) Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri adına sayım tutanağı imzalayan kişilerin 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 227 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen şartları haiz olması gerekir." fıkrası eklenmiştir.
- 3 4458 sayılı Gümrük Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana 10 yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen Gümrük Müşavirliği, Gümrük Müşavirleri Odaları ve Gümrük Müşavirleri Odaları Birliği Kanunu'nun yasalasamamış olması ayrıca tartışılması gereken bir konudur.
- 4 YGM olabilme şartları Gümrük Yönetmeliğinin 576'ncı ve 60 Seri No.lu Tebliğin 5'inci Maddesinde sayılmıştır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE TEK PENCERE UYGULAMASI, ÜLKEMİZDE MEVCUT DURUM VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Evren YENİ

Gümrük Uzmanı
eyeni@gumruk.gov.tr

1.1 TEK PENCERE'NİN TANIMI

Tek Pencere, ticaret ve taşımacılık ile uğraşan tarafların standart bilgi ve belgeleri tek bir giriş noktasından sunarak ihracat, ithalat ve transit ile ilgili tüm yasal gereklilikleri yerine getirmelerine olanak sağlayan bir sistemdir.¹

Tek Pencere sisteminin uygulanması, uluslararası ticaret erbabının çeşitli yerlerde bulunan birçok kamu kurumuna ayrı ayrı gitmelerine gerek kalmadan

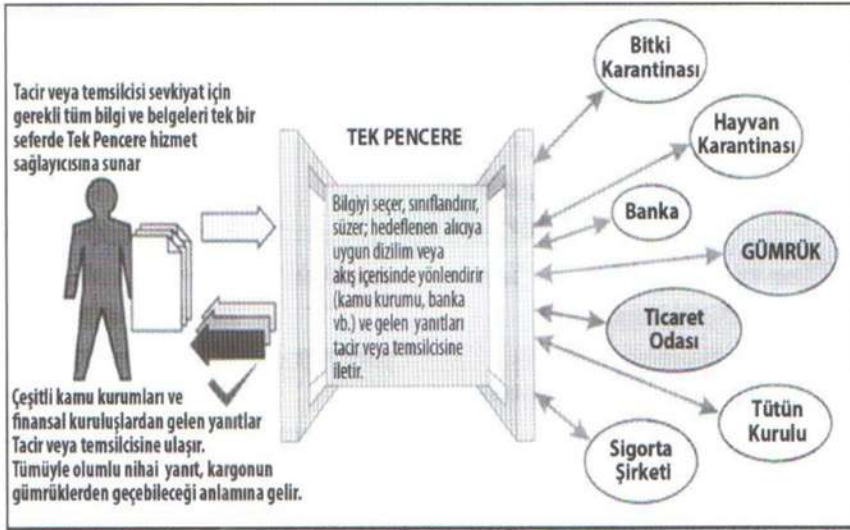
“ *Tek Pencere, ticaret ve taşımacılık ile uğraşan tarafların standart bilgi ve belgeleri tek bir giriş noktasından sunarak ihracat, ithalat ve transit ile ilgili tüm yasal gereklilikleri yerine getirmelerine olanak sağlayan bir sistemdir.* ”

yasal belgeleri tek bir noktadan ibraz edebilmelerine olanak tanır. Bu belgeler genellikle gümrük beyannameleri, ithalat-ihracat izin belgeleri için başvurular ve menşe ispat belgeleri ile faturalar gibi diğer destekleyici dokümanlardır. Tek Pencere vasıtasıyla başvuruda bulunanlar, ilgili tüm yanıtları yine aynı tek noktadan alırlar.

Tacirler eşyayı ulusal veya ekonomik sınırlar ötesine taşıırken çeşitli kamu kurumları nezdinde tamamlamaları gereken işlemler

için zaman ve maliyet açısından sağladığı tasarruf aracılığı ile etkinliği artırması, bir ülke ya da ekonomi içerisindeki Tek Pencere sisteminin varlığından esas beklentidir.

“ *Tek Pencere vasıtasıyla başvuruda bulunanlar, ilgili tüm yanıtları yine aynı tek noktadan alırlar* ”

Şekil 1: Tek Pencere Sistemi İçerisinde Örnek İş Akışı

Kaynak: **Single Window System,**

http://en.wikipedia.org/wiki/Single_Window_System

Eşyanın uluslararası hareketi esnasında ticaret ve taşımacılık ile uğraşanlar, gümrük idaresine ek olarak sağlıktan güvenliğe, gıda denetiminden ithal lisanslarına, kalite ve standart denetiminden telif haklarına kadar birçok alanda sorumlu kurum tarafından istenen belgeleri temin etmek ve süreçleri takip etmek durumundadırlar. Bu

durum; aşırı kırtasiyeciliğe, her seferinde baştan başlayan iş akışlarına, artan uyum maliyetlerine ve ilgili tüm kurumlara ayrı ayrı gidilmesi sebebiyle büyük zaman ve emek kaybına yol açar. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için sorumlu kurumlar arasında eşgüdüm tesisi, işlemler için tek bir merkezin oluşturulması, bütünleşmiş denetim ve eşzamanlı yürüyen süreçlerin sonucunda eşyanın serbest bırakılması bir Tek Pencere sisteminin kurulması anlamına gelebilir.

Tek Pencere kavramı, yönetici kuruma Tek Pencere sistemini yürütmek,

katılımcı kurum ve kuruluşların sistem içerisinde bilgiye erişimlerini sağlamak veya bu bilgileri biz-

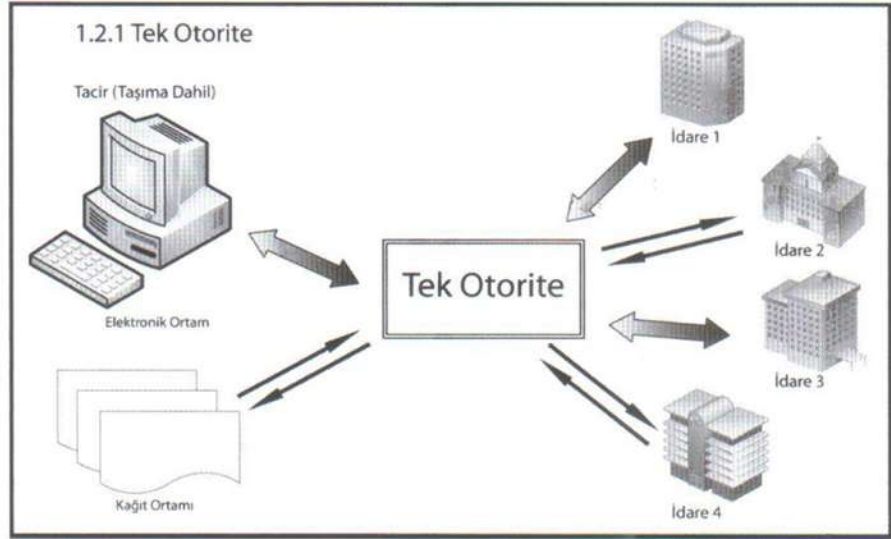
zatta onlara iletmek sorumluluğunu getirir. Bu durum, ticaret ve taşımacılık ile uğraşan tarafların aynı veriyi sınırlarda yetki sahibi çeşitli kurum ve kuruluşlara ayrı ayrı sunma ihtiyacını ortadan kaldırır.

Tek Pencere sisteminin uygulanması, mutlaka ileri teknoloji ürünü bir bilgi ve ileti-

“ *Tek Pencere sisteminin uygulanması, mutlaka ileri teknoloji ürünü bir bilgi ve iletişim sisteminin kurulması gerektiği anlamına gelmez. Tek Pencere, sınırlarda yetki sahibi çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde manuel bir ortamda da uygulanabilir.* ”

şim sisteminin kurulması gerektiği anlamına gelmez. Tek Pencere, sınırlarda yetki sahibi çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde manuel bir ortamda da uygulanabilir. Fakat ülkeler, bilgi ve iletişim teknolojileri ile sistemin tüm tarafları tarafınca benimsenmiş veri standartlarını kullanarak Tek Pencere'nin getirilerinden çok daha üst düzeyde faydalanabilirler.²

lisansı) yer almaktadır.

Şekil 2: Tek Otorite Modelinde İş Akışı

1.2 TEK PENCERE UYGULAMASINDA YAYGIN OLARAK KULLANILAN MODELLER

İş ve ticaret icrası birçok açıdan dünyanın her yerinde benzer olmakla birlikte her ülkenin kendine özgü şart ve gereklilikleri vardır. Bu çerçevede, Tek Pencere sisteminin kurulmasında birçok değişik yaklaşım pratikte hayat bulmaktadır. Dünyada var olan uygulamalar incelendiğinde, üç temel modelin öne çıktığı görülmektedir.³

1.2.1 Tek Otorite

Bilgiyi kağıt ortamında veya elektronik ortamda alan, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtan ve lojistik zincirde ortaya çıkabilecek gereksiz engellere mahal vermemek adına denetimleri koordine eden bir Tek Otorite modelin temelinde yer almaktadır. Örnek olarak İsveç Tek Penceresi'nde, gümrük idaresi seçilmiş belirli görevleri bazı kamu kurum ve kuruluşlarının yerine yapar. Bu kurumların arasında Ulusal Vergi İdaresi (ithalde alınan KDV), İsveç İstatistik Kurumu (ticaret istatistikleri), İsveç Tarım Kurulu ve Ulusal Ticaret Kurulu (ithalat

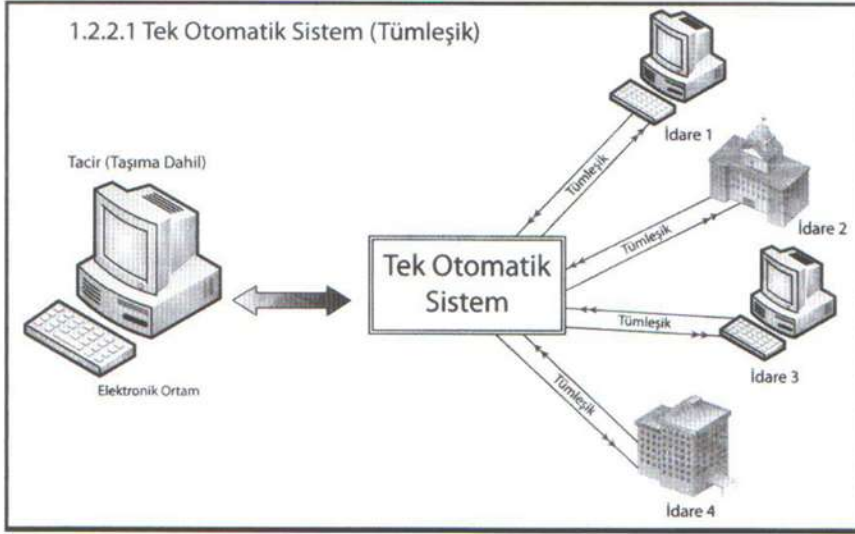
Kaynak: **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 8

1.2.2 Tek Otomatik Sistem

Bilginin (resmi veya özel) toplanması ve dağıtımını işlevini yürüten Tek Bir Otomatik Sistem, sınır ötesi ticaret ile ilgili verinin elektronik olarak toplanması, kullanılması, dağıtımını ve saklanması işlemlerini bünyesinde toplar. Örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri, tacirlerin standart veriyi sadece bir kere sundukları ve sunulan bu verilerin sistem tarafından işlenerek söz konusu ticari faaliyetle ilgili birimlere dağıtıldığı bir sistem kurmuştur. Tek Otomatik Sistem modelinin çeşitli uygulamaları mevcuttur.

1.2.2.1 Tek Otomatik Sistem (Tümleşik)

Tümleşik bir Tek Otomatik Sistem'de, veri söz konusu ticari faaliyetle ilgili birimlere işlenmek üzere

Şekil 3: Tek Otomatik Sistem (Tümleşik) Modelinde İş Akışı

Kaynak: **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 8

dağıtılmaz. İşlemler Tek Pencere'nin merkezi bilişim sistemlerinde bütünleştirilir, veriler sistem üzerinde işlenir ve eylemler, kurumları sisteme tanıttıkları kural ve gereksinimleri temelinde Tek Pencere tarafından yürütülür.

Ticaretle ilgili kurumların, verileri alıp işleyebilecek bilgisayar tabanlı mevcut bir sistemi yoksa ve yeni bir sistem kurabilme ihtimalleri zayıfsa, değerlendirmelerin sadece tek bir merkezi bilgi işlem birimi ile yürütüldüğü bu sistemin tercih edilmesi mantıklı olacaktır.

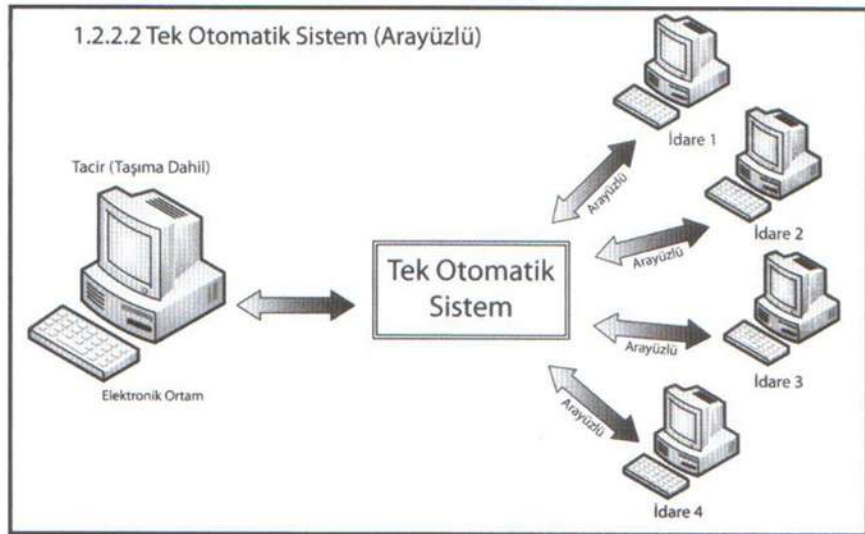
1.2.2.2 Tek Otomatik Sistem (Arayüzlü)

Arayüzlü bir Tek Otomatik

Sistem, merkezi olmayan bir yapıya sahiptir. Sistem, ticaretle ilgili kurumların bilgi işlem sistemleri ile iki yönlü ara bağlantı sağlayacak bir arayüze sahiptir. Veri, işlenmesi için ilgili birime gönderilir. Sonuç ve yapılacak eylem, gerekli değerlendirmeyi yapan yetkili kurum tarafından belirlenir ve Tek Pencere merkezi bilgi

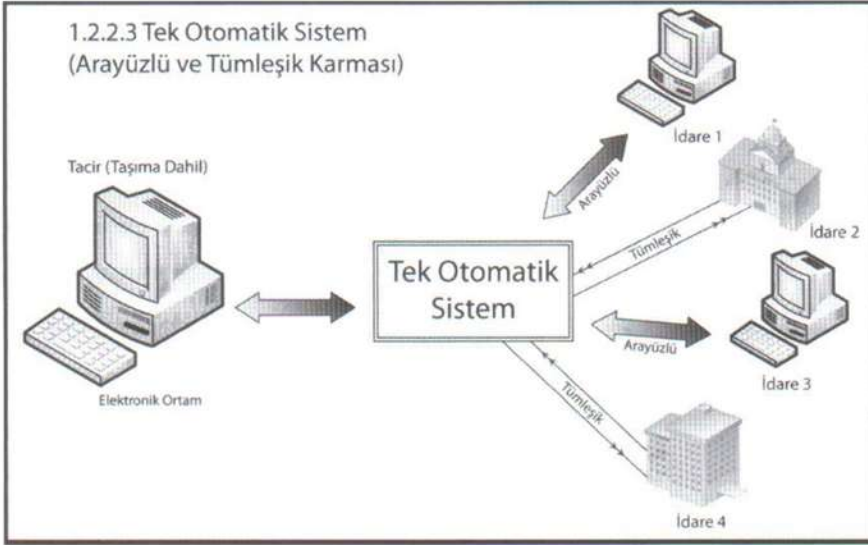
işlem birimine iletilir.

Ticaretle ilgili kurumların, kurulu bilgi işlem sistemleri mevcutsa veya mevcut değilse bile kurulmaları olanaklar dahilinde görülüyorsa, Arayüzlü bir Tek Otomatik Sistem kurulması doğru bir karar olacaktır.

Şekil 4: Tek Otomatik Sistem (Arayüzlü) Modelinde İş Akışı

Kaynak: **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 9

Şekil 5: Tek Otomatik Sistem (Aryüzlü ve Tümlşik Karması) Modelinde İş Akışı

Kaynak: **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005

1.2.2.3 Tek Otomatik Sistem (Aryüzlü ve Tümlşik Karması)

Ticaretile ilgili kurumların, bir kısmı kurulu bilgi işlem sistemlerine sahip, bir kısmı ise sahip değilse Aryüzlü ve Tümlşik Tek Otomatik Sistem seçeneklerinin bir karması uygulanabilir.

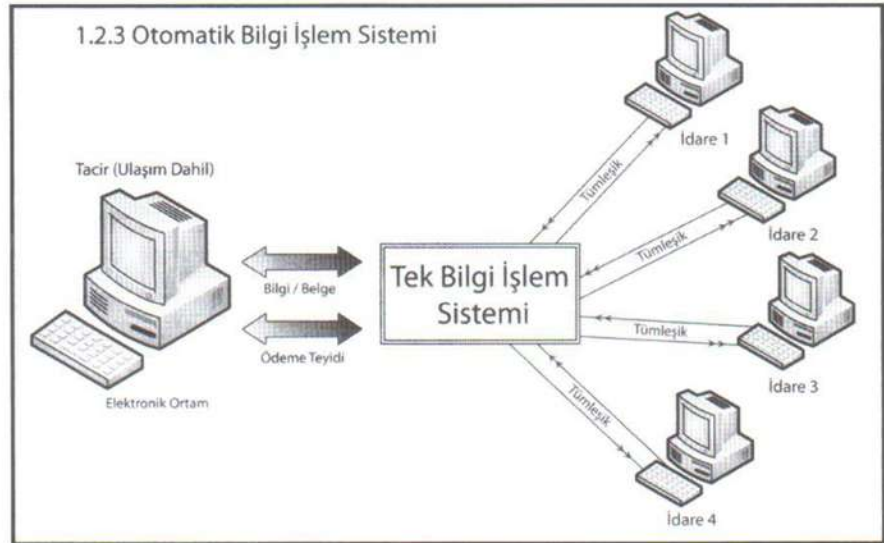
Bu durumda Tek Pencere, sistemi olmayan kurumların yetki alanındaki işlemleri kendi bünyesinde yürütüp sonuçlandırırken, çalışan bir sistemi olan kurumlara verileri işlenmesi için

gönderir ve bu kurumlar sonuç ile yapılacak eylemi Tek Pencere merkezi bilgi işlem birimine iletir.

1.2.3 Otomatik Bilgi İşlem Sistemi

Otomatik Bilgi İşlem Sistemi, tacirin tek bir başvuruda elektronik beyannameyi çeşitli idarelere değerlendirilmesi ve onaylanması için sunabildiği bir modeldir.

Bu yaklaşımda, verilen onaylar elektronik olarak kamu kurumlarından tacirin bilgisayarına iletilir. Böyle bir sistem Singapur ve Mauritius'da kullanılmaktadır. Buna ek olarak Singapur sisteminde,

Şekil 6: Otomatik Bilgi İşlem Sistemi Modelinde İş Akışı

Kaynak: **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 9

ücretler ve vergiler otomatik olarak hesaplanır ve tacirin banka hesabından düşülür. Böyle bir sistem kurulurken, ilgili tüm işlemler için önceden tanımlanmış ve geçerliliği kabul edilmiş belirli tanımlamalardan oluşan bir ana veri kümesinin kullanılması yerinde olacaktır.⁴

1.2.4 Tek Pencere İçin Lider Kuruluş

Tek Pencere'nin kurulması ve işletilmesine liderlik edecek uygun kuruluşun belirlenmesi; yasal, politik ve organizasyonel durumlara göre ülkeden ülkeye farklılık gösterecektir. Örneğin Hollanda'da olduğu gibi lider kuruluş sadece koordinasyon görevine sahip olabilir veya ilgili taraflar ile Tek Pencere'yi yürüten organizasyon (özel veya kamu/özel ortak) veya şirket arasında işlev ve sorumlulukları düzenleyen bir çeşit sözleşmenin ortaya konulması gerekebilir. Lider kuruluş; gerekli vizyon, yasal yetki, siyasi destek, mali ve beşeri kaynaklar ile diğer kilit kuruluşlarla güçlü bağlantılara sahip güçlü bir kuruluş olmalıdır. Sahip oldukları merkezi rolden, ellerine ulaşan bilgi ve belgelerden ve sınırlarda sahip oldukları kilit konumdan ötürü gümrük idaresi veya liman idaresi Tek Pencere'nin geliştirilmesi ve uygulanması için en uygun lider kuruluşlar olabilirler.⁵ Ayrıca bu kuruluşlar, sınır ötesi dü-

“ Sahip oldukları merkezi rolden, ellerine ulaşan bilgi ve belgelerden ve sınırlarda sahip oldukları kilit konumdan ötürü gümrük idaresi veya liman idaresi Tek Pencere'nin geliştirilmesi ve uygulanması için en uygun lider kuruluşlar olabilirler. ”

zenleyici şartların yerine getirilmesi ile ilgili bilginin alınması ve akışının koordine edilmesi hususlarında “giriş” noktaları olabilirler.

Bununla beraber, lider kuruluşun mutlaka bir devlet kurumu olması şart olmayıp; özel bir oluşum, konsorsiyum veya Ticaret Odaları gibi yarı kamusal bir kuruluş da bu görevi yürütebilir. Ancak bazen özel kuruluşlar, bilgi ve belgeleri almak ve dağıtmak ile mev-

zuatı uygulamak açısından yasal yetki eksikliği yaşayabilirler. Bu sebeple, böyle bir senaryoda özel kuruluşların gerekli yetkileri kullanabilme gücüne sahip bir devlet kurumunun açık resmi desteğini alması gerekli olabilir.

Tek Pencere'nin kurulmasına liderlik eden kamu/özel ortaklıklara verilebilecek bir örnek Mauritius Cumhuriyeti'nde yer alan Mauritius Network Services Ltd'dir. Bu üç taraflı ortak teşebbüs bünyesinde kamu kesimi ve özel sektörden temsilciler ile yabancı bir teknik ortak yer almaktadır.

“ Tek Pencere, devletin ticaret dünyası ile ilgili işlemlerini ve iletişimini daha açık ve kolaylaştırıcı bir hale getirirken aynı zamanda var olan resmi sistem ve süreçlerin daha iyi bir bileşiminin ortaya çıkmasını sağlayabilir ”

1.3 TEK PENCERE SİSTEMİNİN GETİRİLERİ

Tek Pencere sistemi, ticaret ile ilgili düzenleyici şartların yerine getirilmesi için gerekli bilginin temin edilmesi ve paylaşılması sürecini hem tacir hem de yetkili idareler

ÜLKE	SİSTEM	KAPSAM
Avustralya	TradeGate, Importnet ve Exportnet	Gümrükleme
Kanada	Elektronik Serbest Bırakma	Gümrükleme
Çek Cumh.		Sadece Gümrükleme
Finlandiya	PortNet	Deniz Ulaşımı Kapsamındaki İşlemler
Kore	KT Net	Gümrükleme, İthalat ve İhracat İzinleri, LCs, Döviz Değişim Makbuzları, Sigorta, Yükleme Faturaları
Mairitius	TradeNet	Singapur Sistemi ile Aynı
Hollanda		Hava ulaşımı Kapsamındaki İşlemler
Yeni Zelanda		
Nijerya		
Norveç	AltInn	
Peru	Gümrük Portalı	Çevrimiçi Gümrük Bilgisi
Singapur	TradeNet	Uluslararası Ticaret Gümrükleme
İsveç	Stairway ve Sanal Gümrük Ofisi	Elektronik Beyanname
Tayland	Tek Durak	Deniz Ulaşımı Kapsamındaki İşlemler
ABD	ITDS	Tüm Uluslar arası Ticaret İşlemleri

Tablo 1: Dünyada Uygulanmakta Olan ve Planlanan Tek Pencere Uygulamaları

Kaynak: S. SEVİNÇ ÜNSAL, Ticaretin Kolaylaştırılması Bağlamında Tek Pencere Uygulaması, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007

açısından makul bir düzeye gelecek şekilde sadeleştirilebilir ve kolaylaştırılabilir. Böyle bir sistemin kullanılması, resmi kontrollerin etkinliği ile etkililiğini artırabilir ve kaynakların daha iyi kullanılmasını sağladığı için hem devlet hem de tacirler açısından maliyetleri düşürebilir.

1.3.1 Devlet İçin Getiriler

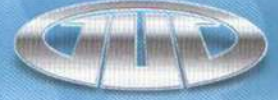
Tek Pencere, devletin ticaret dünyası ile ilgili iş-

lemlerini ve iletişimini daha açık ve kolaylaştırıcı bir hale getirirken aynı zamanda var olan resmi sistem ve süreçlerin daha iyi bir bileşiminin ortaya çıkmasını sağlayabilir. Örnek olarak; tacirlerin gerekli tüm bilgi ve belgeleri tek bir noktadan sunmaları ile birlikte bunların ilgili tüm kamu kurumlarına daha hızlı ve isabetli dağıtılabilmesi için daha etkin sistemler kurulabilir. Bu durum ayrıca, ticari işlemler ile ilgili yetki sahibi olan kamu kurumları arasında daha iyi bir koordinasyon ve işbirliği sağlanması sonucunu doğuracaktır.

Tüm verileri sistematik şekilde toplayan bir Tek Pencere uygulaması aracılığıyla kontrol ve yasaların uygulanması amaçlı risk yönetimi teknikleri iyileştirilebilir ki bu daha güvenli ve verimli ticari süreçleri beraberinde getirecektir. Ek olarak Tek Pencere içerisinde uygulanacak bir ödeme sistemi, vergi ve diğer yükümlülüklerin kamu idarelerine hızlı ve tam ödenmesini

temin edecektir.

Tarife oranları ve diğer yasal gereklilikler ile ilgili güncel bilgileri sağlayan Tek Pencere, işlemler esnasında hata yapılması olasılığını düşürerek tacirlerin sisteme uyumunu artıracaktır. Ek olarak, Tek Pencere üzerinden gerekli bilgi ve ticari belgelerin toplanması ve eşgüdümü, beşeri ve mali kaynakların kullanım oranını düşürerek hükümet-

lerin daha önce idari işlemler için kullanılan bu kaynakları daha önemli alanlara yönlendirmelerine imkan verecektir.

Tek Pencerenin devlet için getirilerini:

- Kaynakların daha etkili ve etkin dağılımı
- Hatasız (ve çoğunlukla artmış) vergi kazancı
- Tacirlerin sisteme uyumunun artması
- Gelişmiş güvenlik
- Daha fazla dürüstlük ve saydamlık
- Şeklinde özetleyebiliriz.

1.3.2 Ticaret ile Uğraşan Taraflar İçin Getirileri

Tek Pencere'nin ticaret dünyasına sağlayacağı esas getiri, sistemin tacirlerin gerekli bilgi ve belgeleri ithalat, ihracat ve transit ile ilgili yetki sahibi olan kamu kurumlarına bir noktadan tek seferde sunabilmelerine olanak tanınmasıdır.

Tek Pencere'nin devletlerin kendilerine sunulan bilgi, belge ve yapılan ödemeleri daha hızlı ve daha kesin işlemelerine olanak tanınması ile tacirlerin işlemleri daha hızlı tamamlanır ve eşya daha hızlı serbest bırakılır. Bu süreç tacirlerin arz zincirini hızlandırmalarına imkan verir. Ek olarak, gelişmiş saydamlık ve yüksek öngörülebilirlik, gerek kamu kesimi gerekse özel sektör tarafından yapılabilecek olası yolsuzlukları da önleyebilecektir.

Eğer bir Tek Pencere, mevcut ticaret kuralları ile ilgili güncel bilgilere ulaşmak için odak noktası işlevi görür ise, bu ticari işlemlerin idari masraflarını azaltacak ve tacirlerin sisteme yüksek uyumunu teşvik edecektir.

- Tek Pencerenin ticaret ile uğraşan taraflar için getirilerini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

- Gecikmelerden kaynaklanan maliyetlerin azaltılması
- İşlemlerin hızlı tamamlanması ve eşyanın seri bir şekilde serbest bırakılması
- Öngörülebilir başvuru ve kuralların açıklanması
- Kaynakların daha etkili ve etkin kullanımı
- Yüksek saydamlık⁶

1.4 TEK PENCERE SİSTEMİNİN PLANLANMA VE UYGULANMASINDA İZLENECEK ADIMLAR

Tek Pencere'nin uygulanması, konuyla ilgili birçok tarafı ilgilendiren önemli bir taahhüttür ve gerek kamu kesimi gerekse ticaret dünyasından birçok aktör tarafından sahiplenmeyi gerektirir.⁷ Bu nedenle başlangıç aşamasından itibaren sistematik bir yaklaşımın benimsenmesi hayati önem taşımaktadır.

1.4.1 Tek Pencere İçin Başlangıç Anlayışının Oluşturulması

Bir ülkede Tek Pencere sisteminin kurulması ile ilgili ciddi çalışmalar, genellikle ön araştırmalara dayanan bir kavram veya bilgilendirme belgesinin hazırlanmasıyla başlar. Bu görev genellikle projenin nihai uygulaması ile büyük oranda ilgili bir lider kamu kurumu veya özel kuruluş tarafından yürütülür. Böyle bir belge genellikle genel hedefler ve Tek Pencere'nin potansiyel getirilerini tarif eder ve sistemin uygulanması ile kimlerin ve nelerin ilgilili olacağına genel bir görünümünü çizer. Belge, genel anlamda konunun uygulama ile ilgili yönlerine odaklanmalı ve aşırı teknik jargon kullanımı ile teknik kavramlarla ilgili derin tartışmalardan ka-

çınmalıdır. Kavram belgesinin hedefinin konu üzerindeki ilk tartışmanın başlamasına ön ayak olmak ve Tek Pencere'ye duyulan ihtiyaç ile sistemin uygulanabilirliği hususlarında genel bir kabul ortamı sağlamak olduğunu anlamak önemlidir. Bu aşamada, Tek Pencere'nin uygulanması konusunda bir görüş birliği aramak **hedeflenmektedir.**

1.4.2 Tek Pencere'nin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi İçin Başlangıç Kararının Verilmesi

Kavram Belgesi hazırlanmasının ve devlet ile ticaret dünyası arasındaki açık ortaklık çerçevesinin ardından genellikle ticaret ile ilgili tüm kuruluşların üst düzey temsilcileri ve kamu kurumları arasında Tek Pencere Sisteminin kavram belgesi temelinde tartışılması amacıyla bir toplantı organize edilir. Böyle bir toplantının amacı proje kavramı üzerinde bir uzlaşma sağlamak ve detaylı ihtiyaçlar ile teknolojik değerlendirme konularını içeren bir fizibilite çalışmasının yapılmasıdır. Katılımcıların kurulması planlanan sistemi anlamaları ve uygulama hakkında olumlu eğilime sahip olmalarının sağlanabilmesi için önemli oranda "perde arkası" lobi faaliyeti ve promosyon çalışması gerekebilir. Tek Pencere'nin uygulanmasını destekleyen bir siyasi irade, sistemin başarısı için anahtar ön gereksinimlerden birisidir.

Fizibilite çalışmasına devam edilmesi yönünde olumlu bir karara varıldığı varsayımı altında, toplantıda Tek Pencere'nin uygulanması ve kullanılmasıyla doğrudan ilgili kilit kuruluşların üst düzey temsilcilerinden oluşan bir Proje Yönetim Grubu kurulmalıdır. Proje Yönetim Grubu, projeye öde-

nek tahsis etme gücüne sahip olmalı, kaynak ayırma kararları verebilmeli ve üyelerin mensubu oldukları kuruluşların projeye katılımını temin edebilmelidir. Proje Yönetim Grubu için önceden bir "Hedefler, Sorumluluklar ve Görev Tanımları" belgesi hazırlanmalı ve toplantıda bu belge üzerinde uzlaşılmalıdır.

Toplantıda ayrıca projenin organizasyonel görevlerinin ve uygulama çalışmalarının sorumluluğunu üstlenmek amacıyla kilit kuruluşların teknik ve idari temsilcilerinden oluşan bir "Görev Gücü" oluşturulmalıdır. İkinci bir "Hedefler, Sorumluluklar ve Görev Tanımları" belgesi de önceden yine bu Görev Gücü için hazırlanmalı ve toplantıda anılan belge üzerinde uzlaşılmalıdır.

1.4.3 Fizibilite Çalışmasına Başlanması

Fizibilite çalışması, Tek Pencere sisteminin geliştirilmesi açısından anahtar unsurdur. Çalışma; Tek Pencere'nin potansiyel kapsamını, talebin seviye ve tipini, uygulama için muhtemel senaryoları, bir pilot uygulama için potansiyel ile bu uygulamanın doğasını, gerekli kaynakları (mali, beşeri, teknik vb.), olası getiri ve riskleri, bir zaman çerçevesini ve bir uygulama ve idare stratejisini belirlemelidir. Bu çalışmanın, geniş bir potansiyel katılımcı ve kullanıcı çevresinden bilgi toplayacak anketler aracılığıyla ve kamu kesimi ile ticaret dünyasındaki aktörlerle doğrudan yüz yüze görüşme yoluyla yapılması kuvvetle önerilmektedir.

Fizibilite çalışmasının amacı, karar vericilere eldeki seçenekler ve bunların sonuçları hakkında bir öngörü kazandırmaktır. Çalışma, hangi seçe-

“*Fizibilite çalışması, Tek Pencere sisteminin geliştirilmesi açısından anahtar unsurdur.*”

neğin ülke için daha uygun ve uygulanabilir olduğu, uygulamanın ne şekilde gerçekleşeceği (örnek olarak tam veya aşamalı uygulama), aşamalı bir uygulama için olası basamaklar, bir pilot uygulamanın doğası ve kapsamı, tahsilat potansiyeli (vergiler, harçlar, ücretler vb.), anahtar proje çıktılarının saptanması ve projenin geliştirilmesi ile uygulanması için önerilen bir zaman çizelgesi hususlarında öneriler getirmelidir.

Bu aşamada, Tek Pencere'nin geliştirilmesinin; bilginin alınması, depolanması ve paylaşılması için karmaşık bir bilgi işlem sisteminin varlığını veya ihtiyacını gerektirmediğinin altını çizmek gerekir. Bilişim Teknolojileri, bilginin Tek Pencere kapsamında paylaşılması potansiyeli üzerinde büyük bir olumlu etki yaratabilir ve bu yaklaşım dünya genelinde görülen uygulamalarda yaygın olarak benimsenmektedir. Bununla birlikte, ilgili belgelerin tek bir merkezi noktaya sunulduğu

ve ardından ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtıldığı manuel bir Tek Pencere kurmak da mümkündür.

Bir Tek Pencere için ihtiyaç duyulan teknik gereklilikler değerlendirilirken elde bulunan eski sistemlerin değeri ve bunlara yapılması gereken yatırım göz önünde bulundurulmalıdır. Bazen bu sistemlerin değiştirilmesi gerekebilir de, sistemin tarafları arasında veri değişimi pratik bir yaklaşımla merkezi bir portal veya ağ geçidi kurulmasıyla da gerçekleştirilebilir.

1.4.3.1 Danışmanların Kullanılması

Fizibilite çalışmasının Görev Gücü'nün bizzat kendisi tarafından yapılması veya üçüncü bir tarafa ihale edilmesi konusunda bir karar verilmelidir. Harici danışmanların tutulmasının başlıca faydası, raporun bağımsız bir odağa sahip olmasıdır. Ayrıca danışmanlar, kamu çalışanları için siyasi veya başka sebepler yüzünden ifade edilmesi zor olan yorum ve önerileri ortaya atabilirler. Ek olarak; ge-

reken zaman çerçevesi içerisinde istenen analizi sonuçlandırmak için gerekli beceriler, deneyim ve zaman Görev Gücü içerisindeki personelde bulunmayabilir. Bununla birlikte, danışmanlar marifetiyle hazırlatılan raporların başlıca dezavantajı, raporların organizasyon içindeki kilit oyunuculardan kopuk ve harici bir çalışma olarak değerlendirilmesi riskidir. Üçüncü bir seçenek ise Görev Gücüne fizibilite çalışmasında yardımcı olmak üzere danış-

“ *Harici danışmanların tutulmasının başlıca faydası, raporun bağımsız bir odağa sahip olmasıdır. Ayrıca danışmanlar, kamu çalışanları için siyasi veya başka sebepler yüzünden ifade edilmesi zor olan yorum ve önerileri ortaya atabilirler.* ”

manların tutulmasıdır. Fakat bu seçenekte yetki ve sorumluluklar önceden kesin çizgilerle tanımlanmalıdır. Nihai olarak kabul gören yaklaşım genellikle eldeki kaynaklar, rapor için öngörülen zaman çerçevesi ve siyasi etkenlere göre belirlenecektir.

1.4.4 Fizibilite Çalışması Raporunun Değerlendirilmesi

Fizibilite çalışmasının sonuçları, Görev Gücü tarafından değerlendirilmeli, onaylanmalı ve Proje Yönetim Grubu'nun değerlendirmesine sunulma-

lıdır. Rapora nihai hali verilmeden maksimum girdi ve uzlaşmanın elde edilebilmesi hayati önem taşıdığından bu süreç için yeterli zaman tanınmalıdır.

Çalışmanın Görev Gücü ve Proje Yönetim Grubu tarafından kabul edilmesinin, önerilen bir Tek Pencere seçeneğinin ve buna eşlik eden bir uygulama modelinin belirlenmesinin ardından, bu kararlar kamu kesimi ve ticaret dünyası ile paylaşılmalıdır. Tek Pencere'nin kurulması hakkında ulusal bir sempozyum düzenlenmesi ve burada Görev Gücünün (iş üçüncü bir tarafa ihale edilmiş ise, ve/veya danışmanlar) araştırma sonuçları ve tercih edilen uygulama modeli hakkında bilgi sunması, izlenmek için iyi bir yol olabilir. Mutlak iletişim değeri bir yana böyle bir etkinlik, nihai uygulama kararlarının verilmesinden önce, çalışmada önemli noktaların atlanmadığından ve önerilen Tek Pencere seçeneğinin (önerilen pilot uygulama ve/veya aşamalı uygulama dahil) kullanıcı kitlesi tarafından benimsenip desteklendiğinden emin olunmasına yardımcı olacaktır.

1.4.5 Uygulama (Pilot, Aşamalı ve/veya Tam Uygulama)

Pilot, aşamalı veya tam uygulamaya karar verilmesine bakılmaksızın, projenin uygulanmasında başından sonuna açık bir proje yönetim yaklaşımının benimsenmesi büyük önem taşımaktadır. Proje Yönetim Grubu ve Görev Gücü tarafından resmi olarak üzerinde mutabık kalınan Proje Yönetim Planı, Görev Gücüne ve Proje Yönetim Grubuna projenin planlama, yürütme, izleme, değerlendirme, ve uygulanmasını düzenleme aşamalarında yardımcı olmak üzere açıkça tanımlanmış birbiriyle ilişkili görev setleri ve etkinlik kilometre taşları içermelidir. Bu sürece yardımcı olmak üzere, proje yönetimi için birçok iyi yapı-

landırılmış yaklaşımlar ve çeşitli yazılımlar mevcuttur.

Proje Yönetim Planı şu unsurları içermelidir:

- Projenin kapsamı, amaç ve hedeflerini içeren açık bir anlatım;
- Anahtar proje çıktıları, teslimat sorumluluğu, zaman çerçevesi ve projenin tamamlanması için kilometre taşları;
- Kimin projenin başında olduğuna ilişkin açık bir görüş birliği (proje yöneticisi) ve bu yöneticinin yetki seviyesi dahil olmak üzere, farklı katılımcıların rol ve sorumlulukları için tanımlar;
- Hangi bilginin, hangi gruplarla, hangi biçim ve sıklıkla iletişime konu olacağı dahil, uygulamanın başından sonuna kadar proje ile ilgili taraflar ve potansiyel kullanıcılarla düzenli iletişim için açık bir strateji;
- Gerekli mali kaynaklar ve personelin başlangıçtan itibaren projeye tahsis edilmesinin hayati önemi göz önünde bulundurulduğunda; mali ve beşeri kaynakları içerecek şekilde hazırlanmış, açık ve üzerinde uzlaşmış bir bütçe;
- Projenin risklerinin açık bir şekilde anlatımı (bütçede kesinti, yasal reformların yapılmasında gecikme vb.) ve bu riskleri yönetebilmek için üzerinde uzlaşmış bir tepki planı ve yüksek seviyeli riskler için acil durum planları;
- Projenin başarısının ölçülmesinde kullanılacak üzerinde uzlaşmış kriterler;
- Proje sürecinin devam ederken izlenmesini ve uygulamada gerek duyulabilecek değişikliklerin yapılabilmesini sağlamak için üzerinde uzlaşmış bir proje değerlendirme ve geri besleme mekanizması.

Yapılacak analiz ve fizibilite çalışmasının sonucunda belirlenen ihtiyaçlara göre, çalışmanın iç veya dış kaynaklarla yürütülmesine karar verilmelidir. Dış kaynaklarla yürütülmesi durumunda, ihale süreci mevcut ilgili mevzuata uygun olmalıdır. Bununla birlikte, sürecin açık olması, Proje Yönetim Grubu tarafından ihale öncesinde üzerinde uzlaşılan belirli değerlendirme kriterlerine sahip olması ve ihale komisyonunun proje ile ilgili tüm kilit kuruluşların temsilcilerinden oluşması önerilmektedir.⁸

1.5 BAŞARILI BİR TEK PENCERE KURULMASINDA KİLİT FAKTÖRLER

Tek Pencere'nin başarılı başlangıcı ve uygulanması, önemli oranda ön koşullara ve ülkeden ülkeye ve projeden projeye değişen faktörlere bağlıdır.

1.5.1 Siyasi İrade

Kamu kesimi ve ticaret dünyasının her ikisinde de Tek Pencere'nin uygulanması için mevcut olan güçlü siyasi irade, başarılı bir başlangıç için en önemli faktörlerden birisidir. Böyle bir siyasi iradeye ulaşmak, Tek Pencere'nin kurulmasının hedefleri, yansımaları, getiri-

“ *Kamu kesimi ve ticaret dünyasının her ikisinde de Tek Pencere'nin uygulanması için mevcut olan güçlü siyasi irade, başarılı bir başlangıç için en önemli faktörlerden birisidir.* ”

leri ve sistemin önündeki olası engeller üzerinde açık ve tarafsız bilginin uygun dağılımın içerisinde değerlendirilmesini gerektirir. Tek Pencere'nin kurulması için gerekli kaynakların mevcudiyeti, genellikle siyasi iradenin seviyesi ve projeye olan bağlılıkla doğrudan ilişkilidir. Gerekli siyasi iradenin tesis edilmesi, diğer tüm

faktörlerin üzerine inşa edileceği bir temel taşıdır.

1.5.2 Güçlü Lider Kuruluş

Siyasi iradeye duyulan ihtiyaç ile bağlantılı olarak; projeyi başlatacak ve çeşitli aşamalarda onu gözetecek güçlü, becerikli ve yetkili bir lider kuruluşa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kuruluş, gerekli siyasi desteğe, yasal otoriteye, mali ve beşeri kaynaklara ve ticaret dünyası ile bağlantılara sahip olmalıdır. Ek olarak, projenin hamisi olacak güçlü bir kişinin organizasyonun içerisinde yer alması önemlidir.

“ *Bir Tek Pencere, devlet içerisindeki kurumların birbirleriyle ve ticaret dünyası ile işbirliğinin uygulamalı bir örneğidir ve sistemin kurulması ve uygulanmasında bir kamu-özel kesim ortaklığı için güzel bir fırsat sunar.* ”

1.5.3 Devlet ve İş Dünyası Arasında Ortaklık

Bir Tek Pencere, devlet içerisindeki kurumların birbirleriyle ve ticaret dünyası ile işbirliğinin uygulamalı bir örneğidir ve sistemin kurulması ve uygulanmasında bir kamu-özel kesim ortaklığı için güzel bir fırsat sunar. Sonuç olarak, ilgili tüm kamu kurumlarından ve özel

sektörden temsilciler, başlangıç aşamasından itibaren sistemin geliştirilmesi çalışmalarına davet edilmelidir. Bu davet, proje hedeflerinin başlangıçta belirlenmesinden, durum değerlendirmesine ve projenin uygulanmasına yönelik tasarlama aşamasına kadar projenin tüm aşamalarına katılımı kapsmalıdır. Tek Pencere'nin nihai başarısı, tarafların sistemin kendi iş süreçlerinin düzenli bir parçası haline gelmesine, ilgisine, bağlılığına ve hazırlıklı olmasına bağlıdır.

1.5.4 Projenin Sınırlarının ve Hedeflerinin Kesin Olarak Belirlenmesi

Tüm projelerde olduğu gibi, Tek Pencere için başlangıç aşamasında kesin biçimde tanımlanmış amaç ve hedeflerin belirlenmesi, projeye çeşitli aşamalarda kılavuzluk edecektir. Bu amaç ve hedefler belirlenirken, proje ile ilgili kilit tarafların ihtiyaçlarının, isteklerinin ve kaynaklarının ve mevcut altyapı ile ticaret ile ilgili bilgilerin devlete sunulmasındaki yaklaşımların dikkatli bir değerlendirmesi yapılmalıdır. Daha önce de belirtildiği üzere bu değerlendirme, kamu kesimi ve özel sektörden proje ile ilgili tüm tarafları içine almalıdır. Bir Tek Pencere, genellikle bir ülkenin ticareti kolaylaştırma hedefli genel stratejisinin bir parçası olarak algılanmalıdır.⁹

1.5.5 Kullanıcı Dostu Olma

“ Tüm projelerde olduğu gibi, Tek Pencere için başlangıç aşamasında kesin biçimde tanımlanmış amaç ve hedeflerin belirlenmesi, projeye çeşitli aşamalarda kılavuzluk edecektir. ”

ve Erişilebilirlik

Kullanıcı dostu olma ve erişilebilirlik de, bir Tek Pencere projesinin başarısı için anahtar faktörlerdir. Kullanıcılar için kapsamlı kullanım kılavuzları ve rehberler hazırlanmalıdır. Yardım Masası ve kullanıcı destek servisleri, eğitimi de içerecek şekilde özellikle projenin erken uygulama aşamasında oluşturulmalıdır.

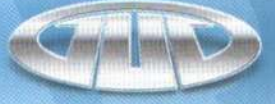
Yardım Masası, çeşitli zorluklar yaşanan alanlardan ve sistemdeki darboğazlardan geri besleme sağlamakta kullanışlı olabilir ve bu yolla sağlanan bilgiler, sistemle ilgili ilave geliştirme çalışmaları için değerli bir araç işlevi görür. Özellikle projenin erken uygulama aşamasında, kullanıcılar için uygulamalı eğitim kurslarına olan ihtiyaç yadsınamaz.

Sistemin tasarımının, yürütüleceği ülke veya alandaki gerçek bilişim ve iletişim teknolojileri kapasitesine uyumlu olması önemlidir. Kullanım bölgesindeki potansiyel teknolojik gelişmeleri de göz önünde bulundurarak, Tek Pencere'nin başlangıcından itibaren maksimum sayıda kullanıcıya hizmet verebilecek şekilde tasarlanması yerinde olacaktır. Bu durumda, sınırlı çevrimiçi olanaklara

sahip coğrafi alanlarda kağıt tabanlı veya kağıt/elektronik karma ortamın kullanılması, iletişim olanakları gelişene kadar belirli bir süre için gerekli olabilir.

1.5.6 Yasal Altyapının Oluşturulması

“ Kullanıcı dostu olma ve erişilebilirlik de, bir Tek Pencere projesinin başarısı için anahtar faktörlerdir. ”

Tek Pencere'nin uygulanabilmesinin birinci şartı gerekli yasal çerçevenin oluşturulmasıdır. İlgili kanunlar ve yasal sınırlamalar mutlaka tanımlanmalı ve dikkatlice tahlil edilmelidir. Örnek olarak, verinin elektronik olarak sunulması/değişimi ve/veya elektronik imza kullanımı için bazen mevzuatta değişiklik yapmak gerekebilir. Ayrıca, bilginin kamu kurum ve kuru-

luşları arasında paylaşımını ve Tek Pencere'nin işleyişi için gerekli organizasyonel ayarlamaları sınırlayan faktörlerin üstesinden gelmek gerekebilir. Ek olarak, yetki ve otorite konularıyla ilgili yasal konuların da irdelenmesi gerekebilir.

1.5.7 Uluslararası Standart ve Öneriler

Tek Pencere'nin uygulanması genellikle ilgili ticaret belgelerinin ve veri setlerinin uyumlaştırılmasını gerektirir. Diğer uluslararası sistemlerle ve uygulamalarla uyumluluğun sağlanması adına, bu belgeler ve veri modelleri uluslararası standartları ve önerileri temel almalıdır. Bu yaklaşım, Tek Pencere elektronik veri iletimi olmadan çalışmak üzere tasarlanmış olsa bile geçerli olmalıdır.

Her ne zaman elektronik veri değişimi söz konusu olur ise, uluslararası ticarete kullanılan tüm verinin basitleştirilmesi ve standardizasyonu, Tek Pencere'nin akıcı işleyişi için hayati bir gerekliliktir. Değişik katılımcıların eski sistemlerindeki verinin uyumlaştırılması, otomatik

“ *Bilginin kamu kurum ve kuruluşları arasında paylaşımının ve Tek Pencere'nin işleyişi için gerekli organizasyonel ayarlamaları sınırlayan faktörlerin üstesinden gelmek gerekebilir.* ”

Tek Pencere uygulaması önündeki en büyük zorluklardan birisidir. UN/CEFACT (Birleşmiş Milletler Ticaretin Kolaylaştırılması ve Elektronik Ticaret Merkezi) ticaretin kolaylaştırılması önerileri (UN/CEFACT Öneri 1 ve 18 gibi)¹⁰ ve Dünya Gümrük Örgütü'nün Harmonize Sistem, DGÖ Veri Modeli ve Tek Sevkiyat Referans Numarası uygulama-

maları¹¹, Tek Pencere sisteminin uygulanmasına büyük katkılarda bulunabilecek önemli unsurlardır.

1.5.8 Olası Engellerin Tanımlanması

Kamu kesimi ve ticaret dünyasında yer alan tüm aktörler Tek Pencere'nin uygulanmasına sıcak bakmayabilirler. Böyle durumlarda, karşıt tutum içerisinde olanların kaygıları olabilecek en hızlı şekilde tanımlanmalı ve ele alınmalıdır. Tanımlanan engeller, bölgesel durumlar ve ihtiyaçlar hesaba katılarak ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Maliyetler şüphesiz büyük bir engel teşkil edebilir fakat bu durum gelecekte sağlanacak faydalar ile dengelenecektir. Bununla birlikte, tam veya aş-

malı uygulamalardan hangisinin tercih edileceğine karar verilebilmesi açısından projenin mali çerçevesi hakkında açık olunmalıdır. Yasal konular da önemli bir potansiyel sorun alanı oluşturabilir.

1.5.9 Mali Model

“ *Uluslararası ticarete kullanılan tüm verinin basitleştirilmesi ve standardizasyonu, Tek Pencere'nin akıcı işleyişi için hayati bir gerekliliktir.* ”

Tek Pencere için benimse-
necek mali model, mümkün
olan en kısa sürede proje
içerisinde seçilmelidir. Bu
seçim, tümüyle devlet tara-
fından finanse edilen bir sis-
temden (ör. Hollanda)
tamamıyla kendini idame et-
tiren bir modele (ör. Mauri-
tius) kadar uzanabilir. Ayrıca,
kamu-özel sektör ortaklığı
için olasılıklar da araştırılma-
lıdır. Bu noktada takınılacak
açık tavır, karar vericilerin
sistemin uygulanmasına
olan desteğini önemli ölçüde etkileyecektir.

1.5.10 Ödeme Olanakları

Bazı Tek Pencere'ler, (ör. Tayland) devlete yapı-
lacak vergi, ücret ve benzeri ödemeler için bir bi-
leşen içerir. Böyle bir bileşen, özellikle sistemin
kar etmesinin gerektiği durumlarda, devlet ve ti-
caret dünyası açısından çok cazip bir olanak ola-
bilir. Bununla birlikte, sisteme ödeme özellikleri
eklemek, özellikle uyumlaştırma ve güvenlik alan-
larında önemli oranda ilave iş yükü doğuracaktır.

1.5.11 Tanıtım ve Pazarlama

Bir Tek Pencere'nin tanıtım
ve pazarlaması çok önemlidir
ve dikkatle planlanmalıdır.
Tanıtım kampanyası, kamu
kesimi ve özel sektörden sis-
temin içindeki tüm kilit kuru-
luşların temsilcilerini
içermelidir, zira bu kuruluşlar
kullanıcı kitlesinin beklentileri
hakkında değerli bilgiler sağ-

“ *Kamu kesimi
ve ticaret dünyasında yer
alan tüm aktörler
Tek Pencere'nin
uygulanmasına sıcak
bakmayabilirler. Böyle
durumlarda, karşıt tutum
içerisinde olanların
kaygıları olabilecek
en hızlı şekilde
tanımlanmalı ve
ele alınmalıdır.* ”

ve maliyet tasarruflarını açık biçimde anlatmalı,
özellikle Tek Pencere'nin uygulanması sonucu
elde edilen verim artışının altını çizmelidir.

1.5.12 İletişim Stratejisi

Projenin tüm taraflarının projenin amaçları, hedef-
ler, ilerleme (ve zorluklar) hakkında devamlı bilgi-
lendirilmesi için kurulacak uygun bir mekanizma;
güven yaratacak ve iyi bir projenin gidişatını bo-
zabilecek yanlış anlamaları engelleyecektir. Bu
bağlamda, proje ile ilgili tarafların beklentilerini
doğru bir şekilde ele almak ve “azını vaat edip ço-
ğunu vermek” deyişini hatırlayıp bu yönde hare-

“ *Tanıtım
kampanyası, kamu
kesimi ve özel sektörden
sistemin içindeki tüm
kilit kuruluşların
temsilcilerini
içermelidir,* ”

layabilir ve tanıtım ve pazar-
lama mesajlarının hedef kit-
lesine yöneltmesine
yardımcı olabilirler. Tek Pen-
cere projesinin mümkün
olan en erken aşamasında,
bir uygulama zaman çizel-
gesi oluşturulmalı ve tanıtıl-
malıdır. Oluşturulacak bu
zaman çizelgesi, projenin
pazarlanmasına ve potansi-
yel kullanıcıların ilgili operas-
yon ve yatırımlarını
planlamalarına yardım ede-
cektir. Pazarlama, getiriler

ket etmek son derece
önemlidir. Proje ile ilgili ta-
rafların genellikle mucizeler
beklemediği hatırlanmalıdır.
Uygulamadaki basit sorun-
ların çözümü, projenin iler-
lerken izlediği rotada yer
alan zorlu virajlarda sistemi
yolda tutacak dikkate değer
bir prestij sağlayacaktır.

2.1 TEK PENCERE KONUSUNDA TÜRKİYE'DE MEVCUT DURUM

Dış ticaret işlemlerinde Tek Pencere sisteminin kurulmasına ilişkin olarak bu çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle Türkiye'de doğrudan ve fiilen yürütülen herhangi bir proje olmamakla birlikte, konuyla ilgili hedeflere sahip eylem planları ve uygulamaya temel teşkil edebilecek bazı çalışmalar bulunmaktadır.

2.1.1 Gümrük Müsteşarlığı'nın Kendi Bünyesinde Yürüttüğü Çalışmalar

Gümrük işlemlerinin tümüyle e-beyanname ile elektronik ortamda yapılmasına yönelik Kanun değişikliği 07.07.2009 tarihli ve 27281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 18.06.2009 tarih ve 5911 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yapılmış olup anılan Kanundaki hükümlere ilişkin yeni bir Gümrük Yönetmeliği 07.10.2009 tarih ve 27369 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Yönetmeliğin geçici 2'nci maddesi uyarınca, özet beyan ve gümrük beyanmesine ilişkin, bilişim sistemlerinde gerekli değişikliklerin yapılmasının ardından 01.04.2010 tarihi

“ *Projenin tüm taraflarının projenin amaçları, hedefler, ilerleme (ve zorluklar) hakkında devamlı bilgilendirilmesi için kurulacak uygun bir mekanizma; güven yaratacak ve iyi bir projenin gidişatını bozabilecek yanlış anlamaları engelleyecektir.* ”

itibariyle işlemlerin tümüyle e-beyanname ile elektronik ortamda yürütülmesine başlanması öngörülmektedir.

Elektronik Tek Pencere sisteminin temelinde yer alan gümrük beyanının tamamen elektronik ortamda verilmesi şartının, yapılan bu değişiklikler ile sağlanmış olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) yazılımının web tabanlı olarak çalışacak şekilde yeniden yapılandırılması ve merkezileştirilmesi üzerine yapılan çalışmalar devam etmektedir.¹²Buna ek olarak yapılan çalışmalar arasında;

- Konteyner Takip Formu'nun kaldırılarak, takiplerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi,
- Liman İşletmelerinin kullanmakta olduğu Liman Otomasyon uygulamalarının BİLGE'ye entegre edilmesi,

“ *Tek Pencere sisteminin kurulmasına ilişkin olarak bu çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle Türkiye'de doğrudan ve fiilen yürütülen herhangi bir proje olmamakla birlikte, konuyla ilgili hedeflere sahip eylem planları ve uygulamaya temel teşkil edebilecek bazı çalışmalar bulunmaktadır.* ”

- Risk Analizlerinin Özet Beyan aşamasında yapılmasına ilişkin uygulamalar geliştirilmesi,

- DTM Serbest Bölge Otomasyon uygulamalarının BİLGE'ye entegre edilmesi,

- Risk Analizlerinde yeni ve modern tekniklerin BİLGE'ye entegre edilmesi,

- TIR, Taşıt ve İhbar Takip Sistemleri'nin revize edilmesi, yer almaktadır.¹³

Türkiye'deki tüm gümrük işlemlerinin yürütülmesinde kilit bir role sahip olan BİLGE yazılımının, ülkenin çeşitli bölgelerindeki sunucular üzerinde çalışan dağıtık yapısı yerine merkezi bir yapıya kavuşacak olması, Tek Pencere'nin bir başka bir temel prensibi olan "bilgi ve belgelerin tek bir giriş noktasından sunulması, ilgili tüm yanıtların aynı tek noktadan alınması" uygulamasının gümrük ayağının yürürlüğe gireceği anlamına gelmektedir. Yapılan diğer çalışmaların da gelecekte devreye girecek bir elektronik Tek Pencere sisteminin önemli unsurları olacağı düşünülmektedir.

Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinin bir parçası olarak, Gümrük Müsteşarlığının görev alanındaki faaliyetler kapsamında kullanılan BT unsurlarının, ara bağlanabilirlik ve teknik arayüzlere ilgili olarak AB standartlarına uyumu konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmalarda temel amaç AB'de kullanılan BT sistemleri ile tam uyumun oluşturularak gelecekte iletişim ve birlikte işlerliğin sağlanmasıdır.

AB teknik yardımları kapsamında başlatılan ITMS (Integrated Tariff Management System – Entegre Tarife Yönetim Sistemi) ve NCTS (New Computerised Transit System – Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi) gibi projeler, AB çapında aynı isimle yürütülen sistemlerin kısmi de olsa bir parçası olarak hizmet vereceklerdir. Bu çerçevede, Avrupa Komisyonunun kılavuz ilkeleri ve standartları Müsteşarlık tarafından takip edil-

mektedir.¹⁴ ITMS ve NCTS uygulamalarının AB'deki Tek Pencere sistemini oluşturması hedeflenen bileşenler arasında olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu doğrultuda yapılan çalışmaların da Türkiye'de Tek Pencere'nin kuruluşunu destekleyeceği değerlendirilmektedir.

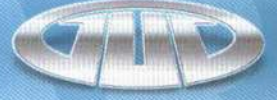
2.1.2 e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

Türkiye'de e-ticaretin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunulması ve bu konuda koordinasyonun yürütülmesi amacıyla 1998 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kararıyla, Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) başkanlığında e-Ticaret Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.

2002 yılında söz konusu kurulun faaliyetleri, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığının yürüttüğü e-Türkiye girişimi altında bulunan ve yine DTM'nin koordinasyonundaki e-Ticaret Çalışma Grubu içerisinde, 2003 yılında ise aynı koordinasyon yapısındaki e-Dönüşüm Türkiye Projesi içerisindeki e-Ticaret Çalışma Grubu

bünyesinde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu çalışma grubu bünyesinde yapılan çalışmalar, Kısa Dönem Eylem Planı'nın (KDEP) hazırlanması ile sonuçlanmış ve söz konusu plan 4 Aralık 2003 tarih ve 2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi'yle uygulamaya konmuştur.¹⁵

“ Türkiye'deki tüm gümrük işlemlerinin yürütülmesinde kilit bir role sahip olan BİLGE yazılımının, ülkenin çeşitli bölgelerindeki sunucular üzerinde çalışan dağıtık yapısı yerine merkezi bir yapıya kavuşacak olması, Tek Pencere'nin bir başka bir temel prensibi olan “bilgi ve belgelerin tek bir giriş noktasından sunulması, ilgili tüm yanıtların aynı tek noktadan alınması” uygulamasının gümrük ayağının yürürlüğe gireceği anlamına gelmektedir. ”

KDEP'in 25 no'lu "Dış ticarete e-belge uygulamalarının yaygınlaştırılması" ve 72 no'lu "Dış ticarete kullanılan bilgi ve belgelerin elektronik ortamda paylaşılması" eylemlerinde sorumlu kuruluş olarak Gümrük Müsteşarlığı belirlenmiştir. 2006 yılında, 72 no'lu planda belirtildiği şekilde ilgili diğer kuruluşlarla yapılan çalışmalar çerçevesinde, Gemlik Gümrük Müdürlüğünde Bursa Serbest Bölgesi'ndeki dış ticaret işlemlerinde kullanılan belirli bazı belgelerin ilgili kurumlar ile Gümrük Müsteşarlığı sistemleri arasında değişiminin sağlandığı bir örnek uygulama projesi gerçekleştirilmiştir. Türkiye sathına yaygınlaşabilmesi halinde belki de elektronik Tek Pencere'nin kurulmasına temel teşkil edebilecek proje, halen pilot aşamada bulunmaktadır.

Kısa Dönem Eylem Planı'nı bir yıl süreli 2005 Eylem Planı izlemiştir. Söz konusu planın 47 no'lu "Dış ticarete kullanılan bilgi ve belgelerin elektronik ortamda paylaşılması" başlıklı eyleminde, Bursa Serbest Bölgesi e-Belge örnek uygulama projesinin sonuçları doğrultusunda e-Belge'nin yaygınlaştırılması amacıyla çalışmalar yapılması amaç olarak belirlenmiştir. 47 no'lu eylemin sınırları net bir şekilde belirli olmadığından, başarılı veya başarısız olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir.

58. Hükümet tarafından hazırlanan Acil Eylem Planı'nda e-Dönüşüm Türkiye Projesi'ne yer verilmiş, söz konusu projenin koordinasyonu, izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi ile ilgili olarak DPT Müsteşarlığı görevlendirilmiştir. Ayrıca, 27 Şubat 2003 tarihinde yayımlanan 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin amaçları, kurumsal yapısı ve uygulama esasları belirlenmiştir. DPT Müsteşarlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı koordinatörlüğünde yürütülen e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında hazırlanan ve 2006-2010 döneminde

uygulanacak olan Bilgi Toplumu Stratejisi ve Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı, 28.07.2006 tarihli ve 26242 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yüksek Planlama Kurulu'nun 11.07.2006 tarih ve 2006/38 sayılı kararıyla yürürlüğe girmiştir.

2.1.2.1 Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı'nın Dış Ticarete e-Belge Kullanımı Başlıklı 17 no'lu Eylemi Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan bilgi ve belgelerin kurumlar arasında elektronik ortamda paylaşılmasını ve tüm işlemlerin, iş süreçlerinde taraf olan kurumlarca standart dış ticaret belgeleri kullanılarak elektronik ortamda gerçekleştirilmesini hedefleyen 17 no'lu "Dış Ticarete e-Belge Kullanımı" eylemi için sorumlu kuruluş olarak Gümrük Müsteşarlığı, ilgili kuruluşlar olarak ise Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı), Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Türk Standardları Enstitüsü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Türkiye İhracatçılar Meclisi belirlenmiştir. Belirlenen bu kuruluşlara ek olarak, Türkiye Bankalar Birliği, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Milli Savunma Bakanlığı, Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu, Şeker Kurumu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (Yapı İşleri Genel Müdürlüğü) ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu yapılan çalışmalara katılmaktadırlar.¹⁶

Çalışmaların hedefi, yetkili idarelerin, dış ticaret işlemleri sırasında düzenlenen belgeleri XML standardında bilgi olarak kabul edecek, bu bilgiyi kendi veri tabanına yazacak ve bu bilginin işlenmiş halini XML olarak depolayıp kullanacak ve il-

gili kurum ve kuruluşların erişimine açacak bir yazılım ve donanım altyapısını kurmasıdır.¹⁷

Gümrük beyannamelerine ekli belgelerin tamamıyla elektronik ortamda düzenlenerek Eylem Planı ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında paylaşılması çalışmaları, çok sayıda ilgili kuruluşun çalışmalara dahil olması ve bir çoğunun gerekli altyapıyı kuramamaları sebebiyle henüz tamamlanamamış ve sadece Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı gibi belirli kurumlar ile Gümrük Müsteşarlığı arasında elektronik belge paylaşımı sağlanabilmiş olup çalışmalar devam etmektedir.

Elektronik Tek Pencere sistemlerinin çok önemli bir kısmını oluşturan, yetkili idarelerin gerekli belgeleri elektronik ortamda düzenlemesi, daha doğru bir deyişle gerekli izinleri elektronik mesajlar şeklinde iletmesi, söz konusu eylemin hedefleri ile birebir örtüşmekle beraber mevcut durum değerlendirildiğinde söz konusu hedefin tümüyle gerçekleştirilmesi hususundaki zorlukların, Türkiye’de bir elektronik Tek Pencere kurulmasının önündeki en büyük engeller olacağı düşünülmektedir.

“Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi (GİMOP) kapsamında 1999’da başlayan çalışmalardan bu yana yürüttüğü iş ve işlemlerde Bilişim Teknolojilerini yoğun olarak kullanan, dünyadaki gelişmeleri takip eden ve bu alanda çok yoğun bir tecrübe edinen Gümrük Müsteşarlığı, Türkiye sathında yaygın teşkilatı ve BT altyapısı ile elektronik Tek Pencere’yi başarı ile kurup yönetebilecek yegane kuruluştur.”

2.2 TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Türkiye’nin AB’ye üyelik süreci ve dünya ticaretinde her geçen gün artan payı göz önünde bulundurulduğunda, bir elektronik Tek Pencere sistemi kurulmasının, ülkemizdeki uluslararası ticaretin kolaylaştırılması çabalarında çok önemli bir aşama olacağı açıktır.

Bu noktada tüm dış ticaret işlemlerinin merkezinde yer alan Gümrük Müsteşarlığının, Tek Pencere için lider kuruluş olarak belirlenmesi yerinde olacaktır. Gümrük İdaresinin Modernizasyonu

Projesi (GİMOP) kapsamında 1999’da başlayan çalışmalardan bu yana yürüttüğü iş ve işlemlerde Bilişim Teknolojilerini yoğun olarak kullanan, dünyadaki gelişmeleri takip eden ve bu alanda çok yoğun bir tecrübe edinen Gümrük Müsteşarlığı, Türkiye sathında yaygın teşkilatı ve BT altyapısı ile elektronik Tek Pencere’yi başarı ile kurup yönetebilecek yegane kuruluştur.

Yıl	Tescil edilen ihracat beyannamesi sayısı	Tescil edilen ithalat beyannamesi sayısı	EDI ile tescil edilen beyannamelerin toplam beyannamelere oranı (%)	Bilgisayar ortamında gerçekleştirilen gümrük işlemlerinin oranı (%)
2006	2.053.219	1.757.993	77,8	98
2007	2.251.442	1.917.570	84,0	99,7
2008	2.256.125	1.861.510	86,5	99,9
2009 ¹	1.723.763	1.029.276	87,4	99,9

Tablo 6: Tescil Edilen İhracat ve İthalat Beyannamesi Sayısı, Elektronik Veri Değişimi (Electronic Data Interchange - EDI) ile Tescil Edilen Beyannamelerin Toplam Beyannamelere Oranı, Bilgisayar Ortamında Gerçekleştirilen Gümrük İşlemlerinin Oranı

Kaynak: Gümrük Müsteşarlığı

Tablo 6'da yer alan veriler incelendiğinde, Gümrük Müsteşarlığına 2008 yılında sunulan toplam 4 milyondan fazla beyannamenin tamamına yakınının bilgisayar ortamında işlem gördüğü, ayrıca tüm beyannamelerin %86,5'inin tacirlerin veya temsilcilerinin beyannameleri kendi ofislerinden tescil etmelerine olanak sağlayan EDI sistemi aracılığıyla sunulduğu anlaşılmaktadır. Bu bil-

giler ışığında Gümrük Müsteşarlığının işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesi hususunda Türkiye'deki en ileri kurumlardan biri olduğu ve sistemlerinin elektronik Tek Pencere'nin temel prensiplerine ne denli uyumlu bir noktada olduğu görülmektedir.

Çalışmaların başlangıcında siyasi iradenin güçlü desteği alınmalı, hatta mümkünse proje üst düzey bir devlet adamının himayesinde yürütülmelidir. Gümrük Müsteşarlığı koordinasyonunda, kamu kesimi ve özel sektörün Tek Pencere'nin getirileri hakkında bilgilendirileceği tanıtım çalışmaları yapılmalı, ardından düzenlenecek ve ilgili tüm tarafların katılacağı bir sempozyum ile sistemin kuruluşu tartışılmalı ve proje başlatılmalıdır. Bu aşamadan sonra proje, bu çalışmada yer verilen Tek Pencere kurulmasıyla ilgili adımlar takip edilerek yürütülmeli ve sonuçlandırılmalıdır.

“ *Gümrük Müsteşarlığı'nın işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesi hususunda Türkiye'deki en ileri kurumlardan biri olduğu ve sistemlerinin elektronik Tek Pencere'nin temel prensiplerine ne denli uyumlu bir noktada olduğu görülmektedir.* ”

sinin oluşması hususlarında eksiklikler bulunmakta olup 1998 yılından bu yana devam eden dış ticarete e-belge çalışmaları, aradan 10 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen bu sebeplerden ötürü hedefine ulaşamamıştır.

Kurulacak Arayüzlü ve Tümlleşik Karması Tek Otomatik Sistem ile, gerekli BT altyapısı bulunmayan kurumlar, Gümrük Müsteşarlığı tarafından kurulacak merkezi sisteme tümlleşik süreç yoluyla erişerek, ilgili bilgi ve belgeleri görme, değerlendirme ve sonuç ile yapılacak eylemi bildirme işlemlerini gerçekleştirebileceklerdir. Anılan idarelerin bu süreç esnasında ihtiyaç duyacakları tek donanım, geniş alan ağı bağlantısına sahip kişisel bilgisayarlardır.

Gerekli BT altyapısı ile bilgi paylaşımı ve birlikte işlerlik olanaklarına sahip kurumlar için elektronik Tek Pencere kapsamında sağlanacak bir

“ *Gerekli BT altyapısı bulunmayan kurumlar, Gümrük Müsteşarlığı tarafından kurulacak merkezi sisteme tümlleşik süreç yoluyla erişerek, ilgili bilgi ve belgeleri görme, değerlendirme ve sonuç ile yapılacak eylemi bildirme işlemlerini gerçekleştirebileceklerdir.* ”

arayüz ile, söz konusu kurumların BT sistemleri ve Tek Pencere merkezi sunucuları arasında iki yönlü ara bağlantı kurulabilecektir. Bu seçenekte veri, işlenmesi için merkez sunucular tarafından ilgili kurum sistemlerine iletilecek; sonuç ve yapılacak eylem, gerekli değerlendirmeyi yapan yetkili kurum tarafından belirlenecek ve Tek Pencere merkezi sunucularına iletilecektir.

Türkiye’de kurulacak bir Tek Pencere’nin, Singapur örneğinde olduğu gibi özel bir kuruluş veya bir sivil toplum kuruluşu, yarı kamusal bir kuruluş ya da kamu-özel sektör ortaklığı ile meydana getirilecek bir oluşum tarafından işletilmesi, hizmet kalitesi ve dinamizm sağlaması açısından tercih edilebilecek yöntemler olarak değerlendirilmektedir. Hangi yöntem tercih edilirse edilsin, sistemin teknik yapısı Gümrük Müsteşarlığı ve işletmecisi kuruluş tarafından birlikte belirlenmeli, Müsteşarlığın sistem üzerinde mutlak bir gözetim ve denetim yetkisi olmalıdır. Bunun yanında yine Singapur örneğinde olduğu gibi tahsilatların, ödeme yapacak kişi ve kuruluşların banka hesaplarından otomatik düşüm şeklinde gerçekleştirilmesi ile sistem, otomatik tahsilat işlevi gibi oldukça pratik bir boyut kazanmış olacaktır.

Bununla beraber Türkiye’nin

“ Türkiye’de kurulacak bir Tek Pencere’nin, Singapur örneğinde olduğu gibi özel bir kuruluş veya bir sivil toplum kuruluşu, yarı kamusal bir kuruluş ya da kamu-özel sektör ortaklığı ile meydana getirilecek bir oluşum tarafından işletilmesi, hizmet kalitesi ve dinamizm sağlaması açısından tercih edilebilecek yöntemler olarak değerlendirilmektedir. ”

AB’ye üyelik süreci ve gelecekte Birliğe tam üye olarak katılacağı varsayımı göz önünde bulundurulduğunda, yapılacak çalışmaların AB’de yürütülen Tek Pencere süreci ile uyum içerisinde yürütülmesi gerektiği görülmektedir. NCTS ve ITMS Projeleri ile yetkilendirilmiş yükümlü çalışmalarının halihazırda yürütüldüğü ülkemizde, gelecekteki elektronik AB Tek Penceresine entegrasyon konusunda ilk adımların

atılmış olduğu değerlendirilmektedir. Bu aşamadan sonra AB’de kurulması planlanan Tek Pencere’nin diğer bileşenleriyle ilgili (AIS (Automated Import System – Otomatikleştirilmiş İthalatsistemi), AES (Automated Export System – Otomatikleştirilmiş İthalatsistemi), SEAP (Single Electronic Access Point – Tek Elektronik Erişim Noktası) vb.) projelere de katılım sağlanması ile entegrasyon oranının hızla artacağı ve gelecekte Türkiye’nin de Avrupa Tek Penceresi’nin bir parçası olabileceği düşünülmektedir.

“ Türkiye’nin AB’ye üyelik süreci ve gelecekte Birliğe tam üye olarak katılacağı varsayımı göz önünde bulundurulduğunda, yapılacak çalışmaların AB’de yürütülen Tek Pencere süreci ile uyum içerisinde yürütülmesi gerektiği görülmektedir. ”

Ayrıca Türkiye’nin, Avrupa Komisyonunun katılımcı veya aday ülke olarak tanımlanan ülkeleri, Tek Pencere servislerinin hazırlanması, geliştirilmesi ve yürürlüğe sokulmasına ilişkin bilgilendirmesine ve onların bu aşamalara katılmalarına izin vermesine ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Kararı’na dayana-

rak, söz konusu aşamalara katılmak konusunda istekli bir tutum takınması ve bu konudaki iradesini AB nezdinde ısrarla ifade etmesi gerektiği düşünülmektedir. Gösterilen bu irade sonucunda ülkemizin AB Tek Pen-

cere çalışmalarına dahil edilmesi, Türkiye'de AB'deki sistem ile birlikte işleyen bir Tek Pencere kurulabilmesi açısından paha biçilemez kazanımlar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- E. YENİ, **Tek Pencere (Single Window), Tek Durakta Kontrol (One Stop Shop) ve Merkezi Gümrükleme (Centralized Clearance) Uygulamalarında Dünya Örnekleri ve Türkiye İçin Öneriler**, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2009
- S. SEVİNÇ ÜNSAL, **Ticaretin Kolaylaştırılması Bağlamında Tek Pencere Uygulaması**, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007
- M. ÖZDEMİR, **Tek Pencere (Single Window) Sistemi ve Tek Pencere Sisteminin Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Gümrük İşlemlerinde Uygulanması**, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2005
- M. GÖKÇEOĞLU, **2913/92 Sayılı AB Gümrük Kodunun Yerini Alacak Olan Modernize Gümrük Kodunun İncelenmesi ile Önceki Koda Göre Getirdiği Değişikliklerin Yorumlanması**, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2008
- **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005
- **The Single Window Concept: The World Customs Organization's Perspective**, <http://www.wcoomd.org>
- **Single Window Report: International Trade Single Window and Potential Benefits to UK Business**, SITPRO, Londra, Şubat 2005
- **Single Window System**, http://en.wikipedia.org/wiki/Single_Window_System
- **Bilişim Teknolojileri Stratejisi**, T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, 2009
- **e-Dönüşüm Türkiye Projesi**, DPT Bilgi Toplumu Dairesi, <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/edtr.asp>
- **2006-2010 Eylem Planı 17 No'lu Eylem: Dış Ticarete e-Belge Kullanımı Toplantı Tutanağı**, Gümrük Müsteşarlığı, 06.03.2008
- **Dış Ticarete e-belge Projesi**, Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanılan Bilgi ve Belgelerin Elektronik Ortamda Paylaşılması, Gümrük Müsteşarlığı, 07.04.2003

DİPNOTLAR

- 1 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 7
- 2 **The Single Window Concept: The World Customs Organization's Perspective**, <http://www.wcoomd.org>
- 3 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 7
- 4 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 9
- 5 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 10
- 6 2. Bölümde: "Tek Pencere Sisteminin Planlanma ve Uygulanmasında İzlenecek Adımlar, Başarılı Bir Tek Pencere Kurulmasında Kilit Faktörler, Tek Pencere Konusunda Türkiye'de Mevcut Durum ve Türkiye İçin Öneriler" ele alınacaktır. Kaynakça yazının ikinci bölümü ile birlikte sunulacaktır.
- 7 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, Annex B, s. 23
- 8 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, Annex B, s. 25
- 9 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 16

- 10 **Recommendation and Guidelines on establishing a Single Window**, United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business (UN/CEFACT), Recommendation No. 33, New York and Geneva, 2005, s. 16
- 11 **The Single Window Concept: The World Customs Organization's Perspective**, <http://www.wcoomd.org>
- 12 **Bilişim Teknolojileri Stratejisi**, T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, 2009, s. 3
- 13 **Bilişim Teknolojileri Stratejisi**, T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, 2009, s. 6
- 14 **e-Dönüşüm Türkiye Projesi**, DPT Bilgi Toplumu Dairesi, <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/edtr.asp>
- 15 **2006-2010 Eylem Planı 17 No'lu Eylem: Dış Ticarette e-Belge Kullanımı Toplantı Tutanağı**, Gümrük Müsteşarlığı, 06.03.2008, s. 1-2
- 16 **Dış Ticarete e-belge Projesi**, Dış Ticaret İşlemlerinde Kullanılan Bilgi ve Belgelerin Elektronik Ortamda Paylaşılması, Gümrük Müsteşarlığı, 07.04.2003, s. 6
- 17 *01.01.2009-27.10.2009 tarihleri arasında

ULUSLARARASI ARZ ZİNCİRİ GÜVENLİĞİ VE TÜRKİYE

Sibel BAVLI

Gümrük Uzmanı
savgoren@gumruk.gov.tr

1. Kavramlar:

“Bir dahaki sefere yakınınız-
daki dükkân ya da süpermar-
kete gittiğinizde raflarda
bulunan çok sayıdaki mala
daha yakından bakın. Bizim
Batıda, parasını ödediğimiz
sürece bulunmasını elde bir
diye gördüğümüz mal çeşitli-
liği, dünyanın bütününe yayı-
lan, inanılmaz derecedeki
karmaşık ekonomik ilişkilere
bağlıdır. Raflardaki ürünler ya
yüzlerce farklı ülkeden biri-
sinde yapılmıştır ya da ya-

“ *Bir dahaki sefere
yakınızdaki dükkân ya da
süpermarkete gittiğinizde
raflarda bulunan çok
sayıdaki mala daha yakından
bakın. Bizim Batıda, parasını
ödediğimiz sürece
bulunmasını elde bir diye
gördüğümüz mal çeşitliliği,
dünyanın bütününe yayılan,
inanılmaz derecedeki
karmaşık ekonomik ilişkilere
bağlıdır.* ”

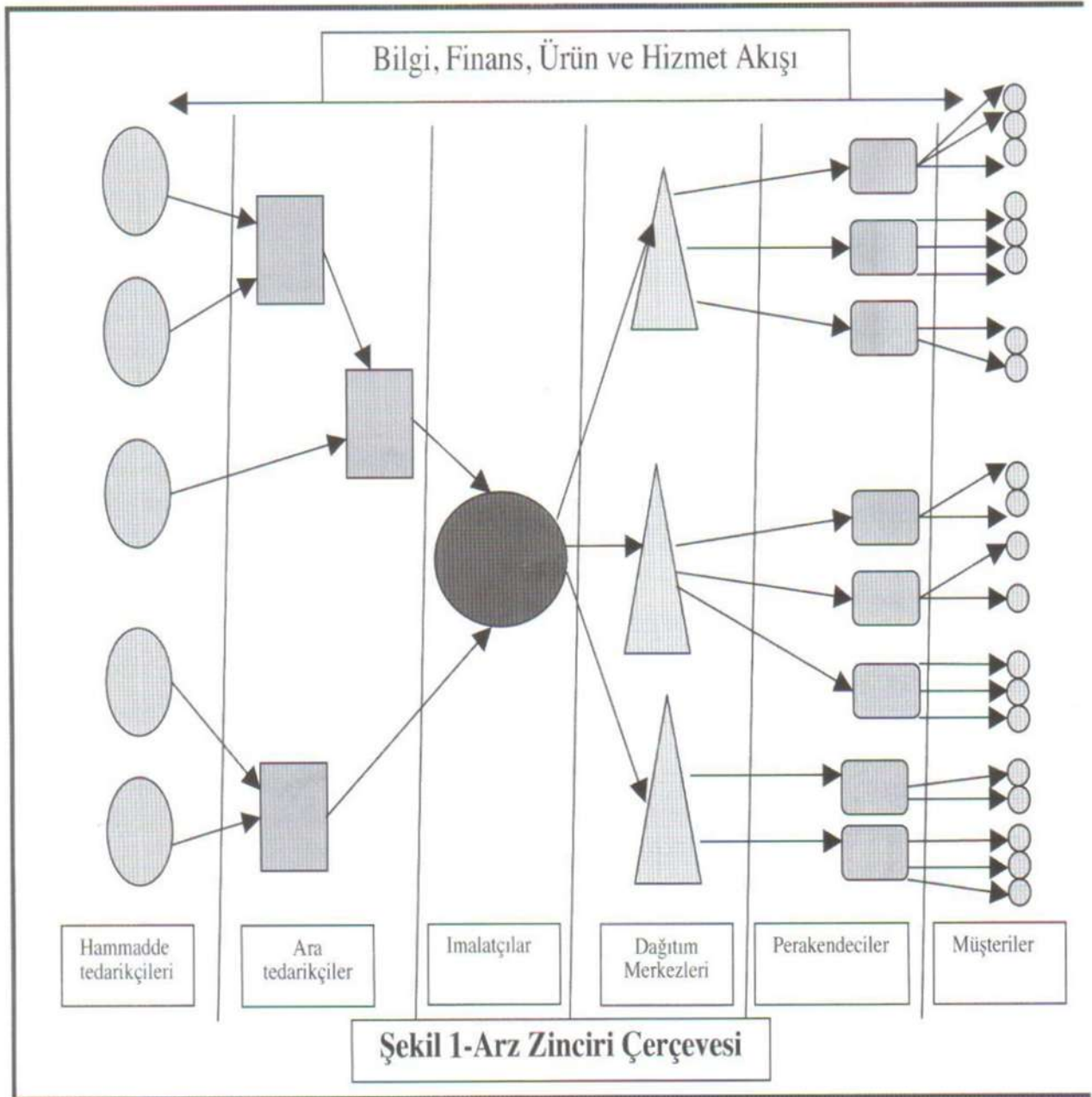
pımlarında bu ülkelerde ya-
pılan parçalar kullanılmıştır.
Bunların hepsinin düzenli
olarak dünyanın bir yanın-
dan diğerine taşınması ve
milyonlarca sayıdaki günlük
işlemin koordinasyonu için
sürekli bir bilgi akışının ger-
çekleşmesi gerekir.”¹

Sosyolog Antony Giddens
tarafından ortaya konmaya
çalışılan fenomen “(ulusla-
rarası) arz zinciri” olarak bi-
linmektedir.

Sistematiik bir anlatım ile arz zinciri, tedarikçileri, imalatçılar, depo ve mağazaları etkin bir şekilde birleştirerek eşyanın doğru miktarlarda, doğru yerler için, doğru zamanda üretilmesini ve dağıtılmasını ve bunlar yapılırken sistem genelindeki maliyetlerin düşürülmesini sağlayan bir yaklaşım-

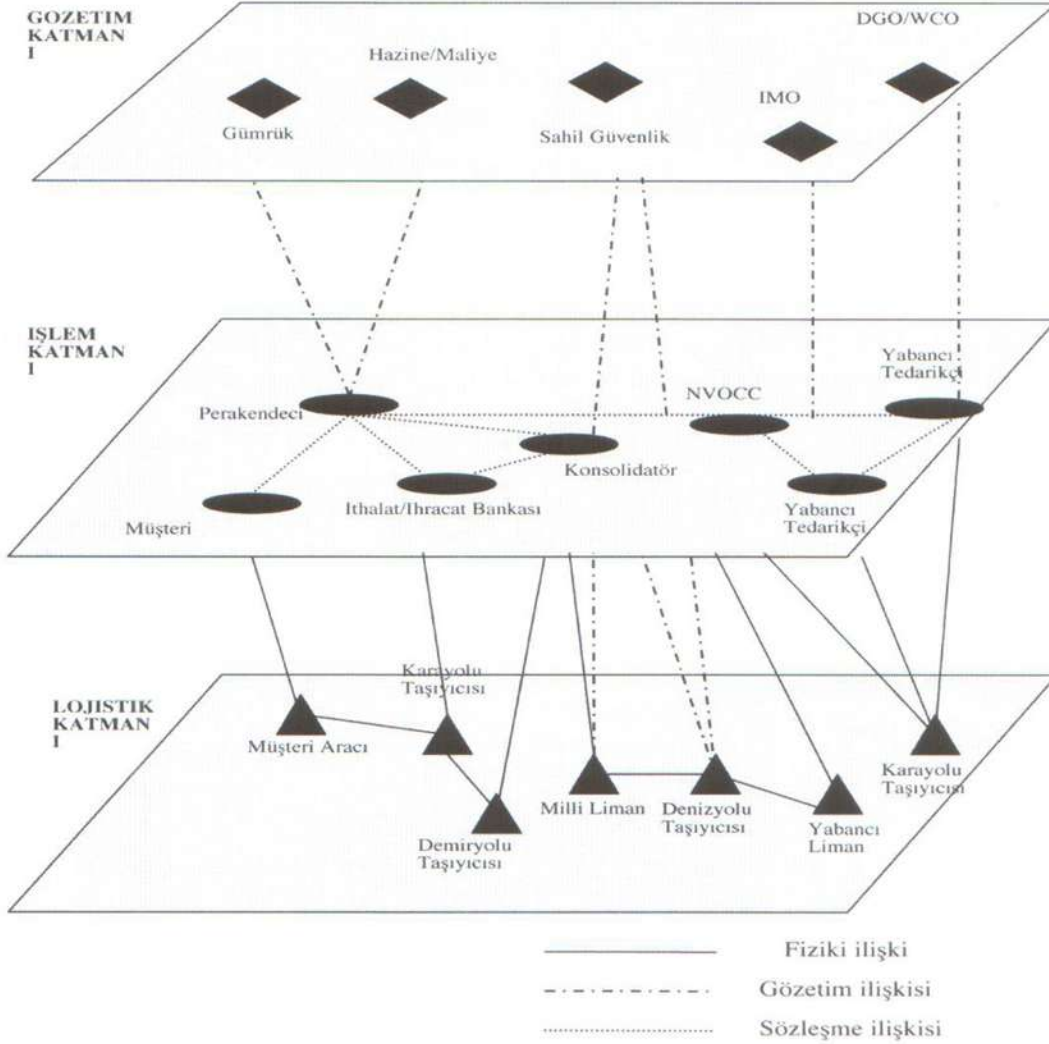
lar kümesidir.² Uluslararası arz zinciri ise bu üretim ve dağıtım ilişkilerinin uluslararası bir arenada ve çok uluslu şirketler, ithalatçılar/ihracatçılar, gümrük idareleri, uluslararası kuruluşlar gibi aktörlerin katılımı ile icra edilmesidir.

Arz zinciri, basitleştirilmiş bir şekil ile açıklanabilir: (şekil-1)

Uluslararası arz zincirinin açıklanmasına yönelik Henry H. Willis ve David S. Ortiz tarafından geliş-

tirilen aşağıdaki model oldukça aydınlatıcıdır:³ (şekil-2)

Şekil 2- Uluslararası Katmanlı Arz Zinciri

Eşyanın doğru miktarda, doğru zamanda ve doğru yerde üretilebilmesi ve dağıtılması, diğer bir deyişle uluslararası arz zincirinin etkin ve güvenli bir şekilde yürütülebilmesi için zincirin herhangi bir noktasında kesinti yaşanmaması gerekir. Kesintilerin sebebi bir doğal afet, bir talep veya üretim sıkıntısı veyahut bir terör saldırısı olabilir. Sebep her ne olursa olsun, üretim ve dağıtım zin-

cirinin bu kesintiler karşısında dayanıklı ve çabuk toparlanabilir olması gerekir.

Diğer taraftan, uluslararası arz zincirinden etkinlik ve sürat kadar hukuka uygun bir işleyiş de beklenir. Zira sistem, özellikle ulaştırma ayağında uyuşturucu veya silah kaçakçılığı, gümrük suçları, fikri sınaî mülkiyet hakları ihlali gibi gayrimeşru faaliyetlere aracılık edebilir.

Yukarıdaki açıklamalar kapsamında uluslararası arz zincirinin, hızlı ve etkin işleyiş açısından özel sektörü ilgilendirdiği kadar, kamu emniyeti ve milli güvenlik, kamu sağlığı gibi kamusal çıkarlar açısından Devleti de ilgilendirdiği sonucuna ulaşılır.

Bir devletin uluslararası arz zincirine müdahalesi, başka bir devletin lehine/aleyhine durumlar yaratabileceğinden, bu müdahalelerin genel bir çerçevesinin çizilmesi gereği ortaya çıkar ki bu noktada uluslararası kuruluşlar ve düzenlemeler devreye girer.

Firmalar, devletler ve uluslararası kuruluşların temel aktörler olarak yer aldığı uluslararası arz zincirinin güvenliği meselesi, bu aktörlere göre ele alınabilir.

Firmalar için uluslararası arz zinciri güvenliği, sistemin muhtemel kesintilere karşı korunması, kesintiler karşısında dayanıklılığın artırılmasıdır. Devletler için uluslararası arz zincirinin güvenliği, zincirin yasadışı faaliyetler karşısındaki zayıflıklarının giderilmesi ve muhtemel herhangi bir kesintiye karşı dayanıklılığın artırılmasıdır. Uluslararası kurumlar açısından uluslararası arz zinciri güvenliği, riskler ve müdahaleler ile karşı karşıya kalan sistemin güvenliğinin özel sektör ve

“Firmalar, devletler ve uluslararası kuruluşların temel aktörler olarak yer aldığı uluslararası arz zincirinin güvenliği meselesi, bu aktörlere göre ele alınabilir.”

devlet sektörü arasında olduğu kadar devletler arasındaki çıkar dengesini gözetecek bir şekilde tesis edilmesidir ki dengeleri gözetecek şekilde güvenliğinin tespiti için belirli standartların tespiti ve uygulanması gerekir.

Uluslararası arz zinciri güvenliği tesisinde izlenebilecek iki yöntem vardır:

(i) Arz zincirine yönelik olarak limanlarda veya sınır kapılarında gerçekleşecek muhtemel bir kesintinin önlenmesi veya bir kesinti sonrası toparlanmanın gecikmesinin sağlanması amacıyla “lojistik noktaların” güvenliğinin sağlanması,

(ii) Yasadışı bir hareketin icrasında araç olarak kullanılması ihtimaline karşı “eşya veya taşıtların” güvenliğinin sağlanması.

“Uluslararası arz zinciri güvenliği tesisinde izlenebilecek iki yöntem vardır: (i) Arz zincirine yönelik olarak limanlarda veya sınır kapılarında gerçekleşecek muhtemel bir kesintinin önlenmesi veya bir kesinti sonrası toparlanmanın gecikmesinin sağlanması amacıyla “lojistik noktaların” güvenliğinin sağlanması, (ii) Yasadışı bir hareketin icrasında araç olarak kullanılması ihtimaline karşı “eşya veya taşıtların” güvenliğinin sağlanması.”

Lojistik noktaların güvenliğinin sağlanması için limanların, karasularının ve sınır kapılarının, herhangi bir kesintiye fırsat vermeyecek ve bir kesintinin ardından eski düzene gecikmeksizin dönecek şekilde düzenlenmesi ve işletilmesi gerekir. Örneğin, gümrük işlemlerinin yapıldığı bir limanda veya karasularında gerçekleşebilecek bir terör saldırısı riski veya bir sınır kapısında bilgi sistemlerinin çökmesi riski karşısında gerekli önlemler alınarak eşya akışı kesintiye uğratılmamalıdır. Bunun için lojistik nokta-

larda çalışan personelin güvenlik sicili, radyasyon tespit cihazları, güvenlik kameraları, güvenlik personeli, bilgi sistemleri, kurumlar arası işbirliği gibi hususların düzenlenmesi elzemdir.

Eşya ve taşıt güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemler ise şunlardır: (i) Ön bildirim, (ii) Risk yönetimi, (iii) Harici eşya/taşıtların kontrolleri, (iv) Ticaret kolaylıkları, (v) Gümrük idareleri arasında işbirliği.

- Ön bildirim ile eşya veya taşıtların milli limanlarınıza ve sınırlarınıza gelmeden önce eşya ve taşıtlar hakkında bilgi edinilir,
- Risk yönetimi ile bu bilgiler süzgeçten geçirilir,
- Harici kontroller ile riskli olarak tespit edilen eşya ve/veya taşıtların çıkış ülkesinde veya varış ülkesinde kontrol edilir,
- Kontrollerin tek seferde yapılabilmesini teminen çıkış gümrük idaresi ile varış gümrük idaresi arasında bilgi değişimine yönelik bir işbirliği geliştirilir,
- Belirli güvenlik standartlarına uyum sağlayan mükellefler güvenilir kabul edilerek güvenlik ve gümrük işlemleri açısından belirli kolaylıklardan faydalandırılır.

2. Tarihsel Gelişim

Önceki bölümde uluslararası arz zinciri güvenliği, kamu güvenliği, sağlığı, önemli iktisadi çıkarlar gibi geniş bir risk grubu temelinde tanımlansa da söz konusu kavram ve uygulamalar, uluslararası terör saldırıları riskini en aza indirmek amacıyla küresel gündeme girdi ve bu eksende şekillendi.

Uluslararası arz zinciri güvenlik önlemlerine 11 Eylül olaylarından maddi ve manevi büyük bir yara alan Amerika Birleşik Devletleri öncülük etti. Amerika Birleşik Devletleri olayın hemen akabinde oluşturduğu Komisyon ile bir dizi proje planladı ve uygulamaya koydu. Öncelikle ulusal güvenlik ile ilgili birimlerini yeniden yapılandırdı. 2002 yılında İç Güvenlik Bakanlığı (DHS) kuruldu ve ulusal güvenlikle bağlantılı olduğu düşünülen tüm birimler bu Bakanlık altında toplandı. Yeniden yapılanma kapsamında ABD Gümrükleri, Sınır Devriyesi, Göç Birimi ve Tarım Bakanlığı denetim hizmetleri, 2003 yılında Gümrük ve Sınır Muhafaza(CBP) adı verilen yeni bir birimde birleştirildi ve bu birim İç Güvenlik Bakanlığına bağlandı.

“ Uluslararası arz zinciri güvenlik önlemlerine 11 Eylül olaylarından maddi ve manevi büyük bir yara alan Amerika Birleşik Devletleri öncülük etti. ”

Yeniden yapılanmayı diğer projeler takip etti: 2002 tarihli Deniz Taşımacılığı Güvenlik Yasası, 96 saat kuralı, 2006 tarihli Güvenli Liman Yasası, 24 saat kuralı, 10+2 Kuralı, Terörle Mücadelede Gümrük Ticaret İşbirliği (C-TPAT), Serbest ve Hızlı Ticaret (FAST), Konteyner Güvenliği Girişimi (CSI),

Büyük Limanlar Girişimi (MPI), Güvenli Yük Girişimi (SFI). ABD, arz zinciri güvenlik önlemlerini her geçen gün arttırmaya çalışmakta olup, aldığı son önlem “%100 konteyner tarama” kuralıdır.

Uluslararası terör olaylarından etkilenen Avrupa Birliği de bu gelişmelerin dışında kalmadı. 13 Nisan 2005 tarihli ve 648/2005 sayılı AB Konsey ve Parlamento Tüzüğü ile Topluluk Gümrük Koduna güvenlikle ilgili değişiklikler ilave edildi. Değişiklikler üç alanı kapsar: Ön Bildirim, Güvenilir Ticaret Erbabına Kolaylıklar ve Bilgisayar Destekli Ortak Risk Değerlendirmesi. 1 Ocak 2008 tarihin-

den itibaren Yetkilendirilmiş Yükümlü, 1 Temmuz 2009 tarihinden itibaren ise ön bildirim uygulamasına geçildi. AB ile ABD ve AB ile Çin arasında Yetkilendirilmiş Yükümlülerin karşılıklı olarak tanınmasına ilişkin çalışmalar da mevcuttur.

“ *Uluslararası arz zinciri güvenliğine yönelik olarak bir ülkenin aldığı bir güvenlik önlemi tarife dışı koruma önlemi olarak bile değerlendirilebilir.* ”

ABD'nin uluslararası ticaret alanında aldığı her önlemin diğer tüm ülkeleri ve beraberinde uluslararası kuruluşları etkilemesi kaçınılmazdı. Buna, uluslararası arz zinciri güvenliğinin ülkeler arasında ileri derecede işbirliğini öngörmesi ve diğer ülkelerde yaşanan olaylar da eklenince uluslararası arz zinciri güvenliğinin küresel gündeme girmesi uzun sürmedi.

3. Uluslararası Düzenlemeler ve Uygulamalar

Daha önce de ifade edildiği üzere uluslararası arz zinciri yapısı itibariyle birden çok ülkeyi ilgilendirir. **Uluslararası arz zinciri güvenliğine yönelik olarak bir ülkenin aldığı bir güvenlik önlemi tarife dışı koruma önlemi olarak bile değerlendirilebilir.** Bu noktada tüm ülkelerin uygulayabileceği güvenlik standartlarının genel çerçevesinin çizilmesi ihtiyacı ortaya çıkar. Diğer taraftan, uluslararası arz zincirinin güvenliğinin tesisine yönelik olarak devlet tarafından yapılan bir müdahale sistemin etkinlik ve hızını etkilediğinden özel sektör çıkarlarına ters düşebilir. Bu nedenle devlet, lojistik noktalarda güvenlik önlemlerini artırarak herhangi bir terör saldırısı karşısında katlanacağı muhtemel maliyeti azaltırken, firmalar eşyasını büyük maliyetlere katlanmadan, gecikmeksizin sınırdan geçirerek üretimlerini/ticari işlemlerini devam ettirmelidir. Güvenlik önlemleri, hem firmaların faydasını hem de hükümetin faydasını gö-

zetmelidir. Tüm bu hususları değerlendirerek gerekli önlemleri alabilecek en uygun kuruluşlar ise *gümrük idareleridir*. Nitekim gümrük idarelerinin uluslararası arz zincirinin güvenliği hususundaki rolüne istinaden Dünya Gümrük Örgütü gerekli ön-

lemleri almakta gecikmedi.

Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ) uluslararası arz zinciri güvenliğine ilişkin çalışmalara 2002 yılında üye devlet temsilcilerinden oluşan bir Görev Gücü kurarak başladı. Görev Gücünün yaptığı kapsamlı çalışmalar bir güvenlik paketi şeklinde 2003 yılında Gümrük İşbirliği Konseyi Tarafından Kabul edildi. 2004 yılında Görev Gücünün yerini Üst Düzey Strateji Grubu aldı. *2005 yılında Uluslararası Arz Zincirinin Güvenliği ve Basitleştirilmesine Dair Çerçeve Standartlar⁴ ile 2006 yılında Yetkilendirilmiş Yükümlü Belgesi⁵ oluşturuldu.* 2007 yılında Yetkilendirilmiş Yükümlü Belgesi, Çerçeve Standartlara derç edildi.

DGÖ tarafından hazırlanan Çerçeve Standartlar, uluslararası arz zinciri güvenliğinin devletler arasında ve devlet ile özel sektör arasındaki çıkar dengesini gözetmesi gerektiği varsayımı üzerine hazırlanmış olup iki sütundan oluşur: Gümrük-Gümrük İşbirliği ve Gümrük-Ticaret Erbabı İşbirliği. (2009 yılında Gümrük-Diğer Kamu Kurumları İşbirliği ismiyle üçüncü bir sütunun daha Çerçeve Standartlara ilave edilmesi öngörüldü.) Çerçeve Standartlar, uluslararası arz zincirinin tesisi için gümrük idarelerinin ve firmaların izlemesi gereken genel çerçeveyi “Standartlar” adı altında sunar.

2009 yılında DGÖ tarafından kabul edilen “Ticaretin Toparlanması Rehberi” isimli belge ise bir fe-

laketin gerçekleşmesi halinde neler yapılacağını ortaya koyarak "yalnızca eşyanın ve taşıtların güvenliğini sağlamayı amaçlayan" Çerçeve Standartların bu eksikliğini kapatır.

DGÖ anılan düzenlemelerin yanında 2006 yılında başlattığı Columbus Programı ile ihtiyaç sahibi ülkelere kapasitenin geliştirilmesi konusunda ciddi destek sağladı.

Lojistik noktaların güvenliği bağlamında uluslararası arz zinciri güvenlik önlemlerine bir katkı Uluslararası Denizcilik Örgütü'nden (IMO) geldi. 12 Aralık 2002 tarihli, Uluslararası Denizde Can Güvenliği Anlaşması-1974 Taraf Devletler Konferansı'nda alınan bir karar ile ISPS Kod kabul edildi ve 1 Temmuz 2004 tarihi itibarıyla Koda uyum zorunlu hale getirildi.

ISPS Kod, uluslararası ticarette kullanılan gemileri ve liman tesislerini etkileyen güvenlik tehditlerini tespit eder ve bu tehditleri önleyici önlemler alır. Hem taraf devletlerin ilgili idarelerine, hem liman tesisi işleticilerine hem de gemi sahiplerine/işletenlerine uymaları gereken bir takım yükümlülükler getirir. Sisteme uygunluğu tespit edilen liman tesisi ve gemiler sertifikalandırılır. Ülkeler, ISPS Koda uyumlu olmayan gemileri veya ISPS Koda uyumlu olmayan limanlardan gelen gemileri limanlarına almayabilir veya ek güvenlik önlemleri talep edebilir.

ISPS Koduna uyuma yardım etmek için IMO tarafından Entegre Teknik İşbirliği Programı geliştirildi, ayrıca Denizcilik Güven Fonu oluşturuldu.

“ Çerçeve Standartlar, uluslararası arz zincirinin tesisi için gümrük idarelerinin ve firmaları izlemesi gereken genel çerçeveyi “Standartlar” adı altında sunar. ”

“ ISPS Kod, uluslararası ticarete kullanılan gemileri ve liman tesislerini etkileyen güvenlik tehditlerini tespit eder ve bu tehditleri önleyici önlemler alır. ”

4. Türkiye

Türkiye’de uluslararası arz zinciri güvenliği konusunda teknik düzenlemeler bakımından yetkili iki temel kamu kurumu bulunur: Gümrük Müsteşarlığı ve Denizcilik Müsteşarlığı.

1 Temmuz 2004 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanan ISPS Kod’dan sorumlu kurum olarak Denizcilik Müsteşarlığı belirlendi. Müsteşarlık, 2003 yılı Aralık ayında ISPS Kod Uygulama Talimatını yayımladı, ISPS Kod Daimi İzleme Komitesini oluşturdu, Arama ve Kurtarma Koordinasyon Merkezini kurdu, değerlendirme ve sertifikalandırmalar için Tanınmış Güvenlik Kuruluşlarına (RSO) yetki verdi. RSO’lar tarafından değerlendirilen yaklaşık 500 Türk gemisine ve 176 uluslararası liman tesisine güvenlik sertifikası verildi.

Gümrük Müsteşarlığı’nın uluslararası arz zinciri güvenliği kapsamındaki çalışmaları iki boyutludur; yasadışı ticaretin önlenmesi ve yasal ticaretin kolaylaştırılması. Salt terörün bir risk unsuru olarak değerlendirilmesi ve buna yönelik önlemler alınması konusunda çok fazla çaba yoktur. Ancak, kaçakçılığı ve gümrük ihlallerini de terör gibi uluslararası arz zincirine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmek ve kaçakçılıkla mücadele kapsamında yapılan çalışmaları uluslararası arz zinciri güvenliği önlemi olarak görmek mümkündür. Özellikle 18/06/2009 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve 07/10/2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Gümrük

Yönetmeliği ile getirilen değişiklikler, uluslararası arz zinciri güvenliğinin bileşenleri olan ön bildirim, risk yönetimini ve yetkilendirilmiş yükümlüyü düzenlemesi açısından önemlidir.

Uluslararası arz zinciri güvenliğine ilişkin gümrük mevzuatındaki hükümler şu şekilde sıralanabilir:

Ön bildirim:

1) Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından gümrük bölgesi içinde durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, *Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya için özet beyan verilir.*

2) Özet beyan, eşyanın *Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmesinden önce* giriş gümrük idaresine verilir.

3) Özet beyan verme süresi, (i) denizyolu ile konteyner içersinde getirilen eşya için hareket limanındaki konteynerin gemiye yüklenmesinden 24 saat önce, (ii) denizyolu ile dökme yük şeklinde getirilen eşya için *Türkiye Gümrük Bölgesine* varıştan en az 4 saat önce, (iii) havayolu ile getirilen kısa mesafeli uçuşlarda uçak havalanana kadar, (iv) havayolu ile getirilen uzun mesafeli uçuşlarda *Türkiye Gümrük Bölgesinde* ilk havalimanına inilmesinden en az dört saat önce, (v) demiryolu ile getirilen eşyada giriş gümrük idaresine varıştan en az iki saat önce, (vi) karayolu ile getirilen eşya için giriş gümrük idaresine varıştan en az bir saat ön-

cedir (mümkün değilse aracın girişinden itibaren bir saat içindedir).

4) Belirtilen süreler (denizyolu ve karayolu taşımacılığı), (a) Uluslararası anlaşmalarla güvenlik kontrollerinin tanınması, (b) Uluslararası anlaşmalarla kanunda belirtilen sürelerden farklı süreler içerisinde beyan bilgilerinin değişiminin öngörülmesi, (c) Mücbir sebep ve beklenmeyen haller durumlarında uygulanmaz.

5) Yukarıda belirtilen süreler sona ermeden önce gümrük beyannamesi verilmesi halinde ayrıca özet beyan verilmesinden vazgeçilebilir.

6) Özet beyanı veren taraf ile taşıma işlemini gerçekleştiren tarafın farklı olması halinde (kombine taşımacılık, taşıma aracının paylaşılması vb.), özet beyanın giriş gümrük idaresine iletilmesinden sonra fakat taşıtın *Türkiye Gümrük Bölgesine* girmesinden önce bir ön bildirimde (varış öncesi bildirim) daha bulunulur. Varış öncesi bildirim, taşıma aracındaki tüm sevkiyatlar ile özet beyan ile taşıyıcı bilgilerini bir arada görmeyi mümkün kılar.

7) Varış öncesi bildirim, denizyolunda taşıma aracının giriş gümrük idaresine varışından en az 3 saat önce, diğer yollarda ise taşıma aracının *Türkiye Gümrük Bölgesine* varışına kadar geçen sürede yapılır.

8) Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından gümrük bölgesi içinde durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, *Türkiye Gümrük Böl-*

“ 18/06/2009 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve 07/10/2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Gümrük Yönetmeliği ile getirilen değişiklikler, uluslararası arz zinciri güvenliğinin bileşenleri olan ön bildirim, risk yönetimini ve yetkilendirilmiş yükümlüyü düzenlemesi açısından önemlidir. ”

gesinden çıkacak eşya için gümrük beyannamesi ya da gümrük beyannamesi verilmesinin gerekmediği durumda özet beyan verilir.

9) Türkiye Gümrük Bölgesini terk eden eşyanın gümrük beyannamesi verilmesini gerektirmeyen gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması halinde (gümrük beyannamesi verilmeyen hallerde veya gümrük beyannamesi yerine başka bir belgenin kullanıldığı hallerde), eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesinden önce çıkış gümrük idaresine özet beyan verilir.

10) Özet beyanı veren taraf ile taşıma işlemini gerçekleştiren tarafın farklı olması halinde (kombine taşımacılık, taşıma aracının paylaşılması vb.) özet beyanın çıkış gümrük idaresine iletilmesinden sonra, fakat taşıtın Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesinden önce bir ön bildirimde (çıkış öncesi bildirim) daha bulunulur. Çıkış öncesi bildirim, taşıma aracındaki tüm sevkiyatlar ile özet beyan ile taşıyıcı bilgilerini bir arada görmeyi mümkün kılar.

11) Çıkış öncesi bildirim, taşıma aracının Türkiye Gümrük Bölgesini terk ettiği ana kadar geçen sürede yapılır.

12) İthalat/ihracat özet beyan, veri işleme tekniği yoluyla verilir. (Gerekli bilgisayar sisteminin olmadığı gümrük idarelerinde ise özet beyanlar eskiden olduğu gibi yazılı olarak verilir.)

13) Yükümlünün bilgisayar sistemindeki ithalat/ihracat özet beyan bilgilerine erişilebilmesi halinde, özet beyan yerine bir bildirimde bulunulması kabul edilebilir.

14) Ticari, liman veya taşıma belgesi veya yükleme listesi, gerekli bilgileri içermesi ve varış/çıkış gümrük idaresince kabul edilebilir şekilde verilmesi halinde varış/çıkış öncesi bildirim yerine verilebilir.

15) Özet beyanın şekli ve içeriği, öncelikle güvenlik ve emniyet amacı ile uluslararası standartlar ve ticari uygulamalardan yararlanılarak risk analizi ve gümrük kontrollerinin etkin yapılabilmesi için gerekli bilgileri kapsayacak şekilde belirlenir.

16) Özet beyan ve gümrük beyannamesine ilişkin sistemde gerekli değişikliklerin aşamalı olarak tamamlanacağı 01/01/2011 tarihine kadar yürürlükten kaldırılan Gümrük Yönetmeliği hükümlerine göre uygulamaya devam edilir.

Risk Yönetimi:

1) "Risk", uluslararası ticarete konu eşyaya ilişkin olarak (i) ulusal/uluslararası düzeyde alınmış önlemlerin uygulanmasını engelleyen, (ii) ülkenin mali çıkarlarını tehlikeye düşüren, (iii) ülkenin güvenliğine ve emniyetine, kamu güvenliğine ve sağlığına, çevreye veya tüketicilere yönelik tehdit oluşturan bir olayın ortaya çıkma ihtimalidir.

2) "Risk yönetimi" deyimini, riskin sistematik olarak tanımlanması ve riskin en aza indirilmesi için gerekli olan tüm önlemlerin uygulanması amacıyla ulusal ve uluslararası kaynak ve stratejilere dayanılarak veri ve bilgi toplanmasını, risk analizi ve değerlendirilmesini, alınacak önlemlerin belirlenmesini ve uygulanmasını, bu sürecin işleyiş ve sonuçlarının düzenli olarak izlenmesi ve gözden geçirilmesini ifade eder.

3) "Risk analizi", tanımlanmış risklerin ne kadar sıklıkla ortaya çıkabileceğinin ve bunların sonuçlarının büyüklüğünün belirlenmesi için mevcut bilginin sistematik kullanımı anlamına gelir.

4) Gümrük idaresi, özet beyanda bulunan bilgilerden faydalanarak, eşya Türkiye Gümrük

Bölgesine gelmeden önce *emniyet ve güvenlik amaçlı* olarak risk analizi yapar.

5) Konteyner ile taşınan eşya için gümrük idaresi özet beyanın tescilinden sonraki yirmidört saat içerisinde risk analizini tamamlar. Bu analiz sonucunda, gümrük idaresi, söz konusu eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girmesinin *güvenlik ve emniyet yönünden ciddi bir tehdit oluşturduğunu* ve acil müdahale edilmesi gerektiği sonucuna varırsa, gümrük idaresi özet beyanı sunan kişiye ve eğer farklı ise eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine taşınmasından sorumlu olan kişiye eşyanın yüklenmeyeceği hususunda bildirimde bulunur. Bildirim özet beyanın tescilinden sonraki yirmidört saat içerisinde yapılır. Risk analizi yapılmasından sonra sonuçların uygun bulunması halinde gümrüğe sunulan eşya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulabilir (uygun bulunan eşya için bildirimde bulunulmaz).

6) Gümrük idaresi, Türkiye Gümrük Bölgesini terk eden eşya için düzenlenen bir özet beyan verildiğinde, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesinden önce *emniyet ve güvenlik amaçlı ve risk esaslı kontroller yapar*. Yapılan risk analizi tamamlanır tamamlanmaz eşyanın çıkışına izin verilir. Gümrük idaresi yaptığı kontrol sonucunda eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmesine izin verilemeyeceğinin anlaşılması halinde, yetkili gümrük idaresi özet beyanı veren veya özet beyanı veren kişiyle eşyayı taşıyan kişinin farklı olması halinde eşyayı taşıyan kişiye risk analizinin tamamlanmasından sonra makul bir sürede durumu bildirir.

7) Ani ve rastgele yapılanlar dışındaki *gümrük kontrolleri* bilgisayarlı veri işleme tekniklerini kullanan risk analizi esas alınarak yapılır.

8) Müsteşarlık, risk yönetimi çerçevesini oluşturur ve risk kriterleri ile öncelikli kontrol alanlarını belirler.

Gümrük Kontrolü:

1) Gümrük Kanununun amacı, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemektir.

2) *Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri, (i) eşyayı muayene edebilir, (ii) beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığını ve gerçekliğini doğrulayabilir, (iii) İşletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının inceleyebilir, (iv) Taşıma araçlarını kontrol edebilir, (v) Bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşya kontrol edebilir, (vi) Resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamalar yürütebilir.* (Gümrük Kontrolü)

3) Ani ve rastgele yapılanlar dışındaki gümrük kontrolleri, bilgisayarlı veri işleme tekniklerini kullanan risk analizi esas alınarak yapılır.

4) Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşku edilen kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. (5607 sayılı Kanun)

5) Gümrük idareleri dışındaki yetkili kurumlar tarafından gerçekleştirilecek kontroller, 5607 sayılı Kanununun 19'uncu maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla gümrük idarelerinin koordinasyonunda ve mümkün olduğu ölçüde aynı yer ve zamanda yapılır.

6) Gümrük kontrolleri kapsamında, gümrük idareleri ile diğer yetkili kurumlar, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, aktarma ve nihai kullanımı ile serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumu ile ilgili alınan bilgileri riskin en az düzeye indirilebilmesi için kendi aralarında paylaşabilirler.

7) Uluslararası bir anlaşmanın öngörmesi halinde, mevzuatın doğru bir şekilde uygulanmasına yönelik gümrük kontrolleri başka bir ülkede de yürütülebilir.

Gümrük-Gümrük İşbirliği:

1) Gizli bilgilerin diğer ülkelerin gümrük idarelerine ve güvenlik güçleri gibi diğer kurumlara iletilmesine sadece *uluslararası bir anlaşma* çerçevesinde izin verilebilir.

2) Uluslararası bir anlaşmanın öngörmesi halinde, mevzuatın doğru bir şekilde uygulanmasına yönelik gümrük kontrolleri başka bir ülkede de yürütülebilir.

Gümrük- Özel Sektör İşbirliği:

1) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü, Türkiye Gümrük Bölgesinde ekonomik faaliyette bulunan yerleşik kişilere verilir.

2) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsünü elde etmek isteyenlerin (i) gümrük mevzuatına uyumu konusunda iyi bir sicilinin olması, (ii) ticari kayıtlarını düzenli bir şekilde tutması, (iii) mali yeterliliğe, (iv) uygun emniyet ve güvenlik standartlarına sahip olması gerekir.

3) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsüne sahip olmak, Gümrük Kanununda düzenlenen diğer basitleştirilmiş uygulamalardan faydalanılmasına engel değildir.

4) Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası sahip-

leri, sağladıkları şartlara bağlı olarak basitleştirilmiş uygulamalardan (A tipi) veya emniyet-güvenlik kolaylıklarından (B tipi) veya her iki uygulamadan (C tipi) da faydalanabilir ve sertifikaları buna göre düzenlenir⁶.

5) Yetkilendirilmiş Yükümlü sertifikası sahiplerine aşağıdaki kolaylıklar sağlanır:

	A Tipi Sertifika Sahibi	B Tipi Sertifika Sahibi	C Tipi Sertifika Sahibi
Fiziki Kontrollerden Önceden Haberdar Edilme		✓	✓
Eksik Özet Beyan		✓	✓
Daha Az Muayene ve Belge Kontrolü, Kontrollerde Öncelik, Yükümlünün İsteddiği Yerde Muayene	✓	✓	✓
Eksik Beyan	✓		✓
Kayıt Yoluyla Beyan	✓		✓
Ertelenmiş Kontrol	✓		✓

6) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü başvurusu, elektronik ortamda yetkili Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüklerine yapılır ve başvuru yapılan Başmüdürlük tarafından değerlendirilir. Koşulların sağlanıp sağlanmadığı yerinde görülebilir veya bilirkişi raporları kabul edilir.

7) Yetkilendirilmiş Yükümlü sertifika süresi sonsuzdur, ancak sertifika sahibinin mevzuatla getirilen değişikliklere uyması gerekir ve mevcut güvenlik önlemlerinin devamlılığı sağlanır.

8) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü soruşturma veya koşulları artık sağlayamama durumlarında askıya alınabilir. Askıya almanın sonuçları sertifikanın türüne göre değişir.

9) Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü Yönetmelikte belirtilen şartlar altında iptal edilir.

Yukarıda da açıklandığı üzere uluslararası arz zinciri güvenliğine ilişkin gümrük mevzuatındaki düzenlemelerin yeterli olduğu görülür. Bu nedenle, gümrük idaresi için öncelikli husus uygulamaların geliştirilmesidir.

Özet beyanın önceden alınması için 2011 yılı başına kadar kademeli bir geçiş öngörüldüğünden arz zinciri güvenliğinin bu ön koşulu henüz sağlanamamaktadır.

Türk Gümrük İdaresi risk analiz çalışmaları 1998 yılında başlatılmış olup, risk analiz çalışmalarına dayanarak gümrük kontrolleri gerçekleştirilmektedir. Ancak mevcut risk analiz çalışmaları “beyanname” bilgilerine dayanmakta olup, özet beyan bilgilerinden hareketle risk analiz çalışmaları yapılmamaktadır. Özet beyanın önceden temin edilmesi ile birlikte bu uygulamaya da başlanacaktır.

Gümrük Kanununun uygulanması ve gümrük kontrollerinin gerçekleştirilmesi görev ve yetkisi, gümrük idaresine verilmiştir. Gümrük idaresi, gümrük kontrollerinin hızlı ve süratli yapılmasını sağlamak için Gümrük İdaresinin Modernizasyonu projesi kapsamında pek çok uygulama başlatmıştır. Özellikle harici kontroller için X-Ray cihazları temin edilerek belirli kapılara kurulmuştur. X-Ray cihazlarının yanında nükleer madde kapı dedektörü ile nükleer madde el dedektörü, CCTV, araç takip sistemi, plaka okuma sistemi gibi güvenlik ekipmanları da temin edilmiştir. Entegre bir uluslararası arz zincirinin koşullarından birisi olan “çıkış ülkesinde gümrük kontrollerinin gerçekleştirilmesi” uygulamasına henüz geçilmiştir.

Türk Gümrük İdaresinin diğer ülkelerin gümrük idareleri ile işbirliğine yönelik, SECI (yeni adıyla

SELEC), Balkan Bilgi Yolu (ZKA), RILO-CEN (DGÖ) gibi çok taraflı anlaşmalar yanında, karşılıklı idari yardım anlaşması olarak adlandırılan, iki taraflı, 36 adet anlaşma yürürlüktedir.

Karşılıklı bilgi değişimi ve/veya operasyonel faaliyetler şeklinde yürütülen söz konusu işbirliklerine yakın zamanda Rusya ile yürürlüğe konan Basitleştirilmiş Gümrük Hattı (BGH) projesi de dahil edilmiştir. Rusya ile imzalanan bir Protokol ve Mutabakat Zaptına dayanan proje iki ülke ticaretine konu olan eşyaya ilişkin verilerin önceden değiştirilmesi, ön verilere dayanan risk analizi sonucunda risksiz olarak tespit edilen eşyanın gümrük işlemlerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanması şeklindedir. Şu an Atatürk Hava Limanı ve Sabiha Gökçen Havalimanı ile Rusya’daki Vnokovo Havalimanı arasında taşınan eşyayı kapsayan pilot projenin ilerleyen tarihlerde tüm taşımacılık türlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi planlanmaktadır. Ön veri değişimi, risk yönetimi ve ticaret erbabına sağlanan kolaylıklar, BGH’yi “entegre bir uluslararası arz zinciri” kapsamına sokarken, riskli olarak tespit edilen sevkiyatların “çıkış ülkesinde” kontrol edilmemesi sistemin “güvenlik” ayağının zayıf kalmasına yol açmaktadır.

Gümrük idareleri arasında işbirliği hususunda Suriye, Gürcistan ve İran ile yürütülen yakın tarihli görüşmeler ve alınan kararlar, entegre bir uluslararası arz zinciri açısından olumlu olmakla birlikte, güvenlik boyutu ile neler getireceği henüz net değildir.

Uluslararası arz zinciri güvenliği kapsamında gümrük-özel sektör işbirliği alanında etkili bir araç olarak ortaya konan Yetkilendirilmiş Yükümlü için ikincil mevzuat düzenlemelerinin tamamlanması beklenmektedir. Yetkilendirilmiş Yükümlülere sağlanacak basitleştirilmiş gümrük işlemleri, Yönetmelikte biraz netleşmiş olsa da emniyet ve gü-

venlik kontrollerinde nasıl bir kolaylaştırma sağlanacağı net değildir.

Değerlendirme:

Tüm dünyada gümrük vergi oranları düşmekte, ticaret politikaları daha liberal bir yönde seyretmektedir. Diğer taraftan organize gruplar tarafından kamu sağlığını, milli güvenliği ve menfaatleri ve çevreyi tehdit eden pek çok yasadışı faaliyet yürütülmekte ve bu faaliyetler her geçen gün daha farklı yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu durum, gümrük idarelerinin vergi toplama şeklindeki geleneksel rolünden yasadışı faaliyetleri önleyen, tespit ve takip eden koruyucu bir role girmesini gerektirmektedir. DGÖ söylemleri ve stratejileri, gümrük idarelerinin 21 inci yılın tüm avantajlarından faydalanan söz sahibi kurumlar olması üzerine kuruludur. Bu bağlamda Türk Gümrük İdaresi tarafından yürütülen uluslararası arz zinciri güvenlik çalışmaları hem kurum imajına hem de ülke güvenliğine katkı sağlamaktadır.

Önceki bölümlerde açıklandığı üzere “uluslararası arz zinciri güvenliğine” yönelik mevzuat düzenlemeleri yeterli düzeyde olup uygulamaların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Özet beyan bilgilerinden hareketle etkili risk analiz çalışmaları yapılabilirse Türkiye için tehdit teşkil edebilecek sevkiyatlara, eşya Türkiye Gümrük Bölgesine girmeden müdahale edilebilir. Ancak, bunun için iki temel koşul bulunmaktadır:

Birincisi, kamu sağlığı, çevre ve önemli iktisadi çıkarlar karşısındaki riskler kadar “terör” risklerinin de tespiti, ikincisi, yabancı gümrük idareleri ile işbirliği tesis edilmek suretiyle sevkiyatın çıkış ülkesinde kontrol edilmesi. Terör risklerinin tespiti için ise ulusal güvenlikle ilgili diğer kurumlardan bilgi ve istihbarat desteği alınmalıdır.

Gümrük kontrollerinden sorumlu olan Türk Gümrük İdaresinin, kontrolleri gerçekleştirmeye yönelik kapasitesi son yıllarda yürütülen projeler ile güçlendirilmiştir.

Gümrük-özel sektör işbirliği konusunda Türk Gümrük İdaresinin girişimleri yeni değildir. Onaylanmış Kişi Statü uygulaması, Yetkilendirilmiş Yükümlü uygulamasının öncülü olarak değerlendirilebilir. İyi organize edilmiş (koşulları sağlayıp sağlamadığı yerinde incelenen, belirli aralıklarla kontrol edilen) bir Yetkilendirilmiş Yükümlü sistemi, kaçakçılık, emniyet ve güvenlik riskini gerçek anlamda azaltabilir. Zira riskler en başından tespit edilir ve gerekli önlemler alınır. Risklerin baştan tespitine imkân tanınması bu sistemi sonradan kontrol gibi sistemlerden daha etkili kılabilir.

Yetkilendirilmiş Yükümlü başvurularının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Zira başvuruların değerlendirilmesi, başvuruda sunulan bilgilerinin doğruluğunun kontrol edilmesi, başvuru sahibinin eksikliklerinin tespiti ve gerekli tedbirlerin alınması anlamına gelir. Böyle bir değerlendirme, başvuru sahibinin faaliyet gösterdiği sektör, sektörün güçlü ve zayıf yanları, başvuru sahibinin güçlü ve zayıf yanları gibi uzmanlık isteyen bir çalışma gerektirir. Diğer taraftan, Yetkilendirilmiş Yükümlülerin karşılıklı olarak tanınması yönünde ABD, AB, Çin, Japonya, Kanada gibi ülkelerde yürütülen çalışmalar ve Türk Gümrük İdaresinin bu küresel girişimlerin dışında kalamayacağı gerçeği, başvuruların değerlendirilmesinin uzmanlık esasına dayandırılmasının gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu konuda, ABD Gümrük ve Sınır Muhafaza Birimi'nde 200 uzmanın yetiştirildiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yetkilendirilmiş Yükümlüler için getirilecek emniyet ve güvenlik kolaylıkları, firmaları “güvenlik” ko-

şullarını karşılamaları yönünde teşvik etmelidir. Aksi takdirde, gönüllülük esasına dayanan Yetkilendirilmiş Yü-kümlü sistemi basitleştirilmiş gümrük işlemleri çerçevesi dışına çıkamaz.

Son olarak, Gümrük Müş-teşarlığının 21 inci yüzyıldaki rolü konusunda ülke genelinde kamu sektörünün ve özel

“ uluslararası arz zinciri güvenliğini tesisinde en önemli şart politik iradenin bu konuda istekli olmasıdır.”

sektörün desteğini almak ve özellikle siyasi irade-nin hâlihazır desteğini art-tırmak için girişimlerde bulunulmalıdır. Zira ulus-lararası arz zinciri güven-liğinin tesisinde en önemli şart politik irade-nin bu konuda istekli ol-

masıdır. Aksi takdirde hiçbir ilerleme kaydedilemez.

DİPNOTLAR

- 1 Anthony Giddens, "Toplum Türleri", Sosyoloji Kitabı, Ed.:Hüseyin Özel, Cemal Güzel, Ayraç Kitabevi, Ankara, 2000
- 2 Thierry Moyaux, Brahim Chaib-draa, and Sophie D'Amours, "Supply Chain Management and Multiagent Systems: An Overview", Multiagent Based Supply Chain Management, Ed.:Brahim Chaib-draa, Jörg P. Müller, 2006, s.:1-27
- 3 Henry H. Willis, David S. Ortiz, "Evaluating the Security of the Global Containerized Supply Chain", Technical Report, RAND Corporation, 2004
- 4 "Framework Of Standards To Secure And Facilitate Glo-bal Trade", Haziran 2005, Doküman No: SC0066E1 Ek:2
- 5 "Authorized Economic Operator", Doküman No: SC0074E1a Ek: 5
- 6 Yönetmelikte A tipi, B tipi veya C tipi diye bir tanımlama kullanılmamakla birlikte konunun anlatımını kolaylaştı-rmak adına böyle bir tanımlamaya başvuruldu.

- Menşe kuralı demektir?**
Tercihli ve tercih olmayan menşe ne demektir?
Menşe ispat belgeleri nelerdir, hangi durumda hangi belge kullanılır?
Menşe kurallarına ilişkin mevzuata nasıl ulaşabilirim?
Menşe kuralları ithalatta ve ihracatta nasıl uygulanmaktadır?
İthalatta kota ve dampinge karşı vergi gibi ticaret politikası önlemleri nasıl uygulanmaktadır?
Türkiye'nin tercihli ticaret politikası nasıl belirlenmektedir?
AB ile ticaret hangi düzenlemeler çerçevesinde yapılmaktadır?
Türkiye hangi ülkelerle serbest ticaret anlaşması imzalamıştır?
Serbest ticaret anlaşmaları çerçevesinde ithalat ve ihracat nasıl yapılmaktadır?
Pan Avrupa Menşe Kümülasyonu nedir, nasıl uygulanmaktadır?
Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi nedir?

Bunlar ve menşe kurallarına dayalı uygulamalar hakkında daha pek çok sorunun cevabını bu kitapta bulabileceksiniz.

Unsped

Group

Havayolu Kargo

Karayolu
Taahhüt Hizmetleri

Türkiye Dahilindeki
Tüm Adreslere
Ulaşım Dağıtım

11.500 m2 Gümrüksüz
6.600 m2 Gümrüklü
Depolar

22 İilde Gümrük
Müşavirliği

Deniz ve Hava Nakliyede
Komple ve Parsiyel
Forwarder Hizmeti

3.500'ü Aşkın
Yetmiş Personel

UNSPED PAKET SERVİSİ KIBRIS ŞTİ.LTD.
Taşkındöy Mah.Dr.Fazıl Küçük Bulvarı
D469 Lefkoşe

UNSPED GROUP SRL
Sediul SOCIAL: Arad, STR ABRUD,NR 3,
ROMANYA

UNSPED GROUP
Haskova şehri sok. Preslav 24 K4
BULGARİSTAN

UNSPED GROUP
OTTO HAHN-STR.5 HALLE A34123
KASSEL/ALMANYA

İSTANBUL MERKEZ
Ambarlar Cad. 6/B Blok 34015 Zeytinburnu / İstanbul
Tel : +90 212 413 22 22 Fax : +90 212 414 02 00
<http://www.unsped.eu>
<http://www.ups.com.tr>